

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Lucie Šrámková

ŽALOBA PRO ZMATEČNOST

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce:

7. 11. 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. 11. 2014

.....
Lucie Šrámková

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala prof. JUDr. Aleně Winterové, CSc. za vstřícné jednání a cenné rady při vedení mé diplomové práce. V neposlední řadě patří obrovský dík, který nelze slovy dostatečně vyjádřit, členům mé rodiny za jejich podporu.

OBSAH

Úvod	1
1. Vývoj právní úpravy žaloby pro zmatečnost	4
1.1. Období od roku 1918 do roku 1989.....	4
1.2. Období po roce 1989.....	10
2. Žaloba pro zmatečnost v systému opravných prostředků	13
2.1. Účel žaloby pro zmatečnost v kontextu účelu opravného řízení	13
2.2. Klasifikace opravných systémů (s uvedením shodných a rozdílných prvků se žalobou pro zmatečnost).....	15
2.2.1. Apelační opravný systém	16
2.2.2. Kasační opravný systém.....	17
2.2.3. Revizní opravný systém	17
2.3. Opravné prostředky obecně a konkrétně	18
2.3.1. Řádné opravné prostředky.....	19
2.3.1.1. Odvolání.....	20
2.3.2. Mimořádné opravné prostředky	21
2.3.2.1. Dovolání.....	22
2.3.2.2. Žaloba na obnovu řízení.....	23
2.3.2.3. Žaloba pro zmatečnost	25
3. Přípustnost žaloby pro zmatečnost	27
3.1. Předmět žaloby pro zmatečnost	27
3.1.1. Způsobilý předmět žaloby pro zmatečnost	28
3.1.1.1. První skupina rozhodnutí	29
3.1.1.1.1. K ustanovení § 229 odst. 1 písm. a).....	31
3.1.1.1.2. K ustanovení § 229 odst. 1 písm. b).....	32
3.1.1.1.3. K ustanovení § 229 odst. 1 písm. c).....	33
3.1.1.1.4. K ustanovení § 229 odst. 1 písm. d).....	35
3.1.1.1.5. K ustanovení § 229 odst. 1 písm. e).....	36
3.1.1.1.6. K ustanovení § 229 odst. 1 písm. f)	37

3.1.1.1.7. K ustanovení § 229 odst. 1 písm. g).....	38
3.1.1.1.8. K ustanovení § 229 odst. 1 písm. h).....	39
3.1.1.2. Druhá skupina rozhodnutí	40
3.1.1.2.1. K ustanovení § 229 odst. 2 písm. a).....	41
3.1.1.2.2. K ustanovení § 229 odst. 2 písm. b).....	42
3.1.1.2.3. K ustanovení § 229 odst. 2 písm. c).....	42
3.1.1.3. Třetí skupina rozhodnutí	43
3.1.1.3.1. K odnětí možnosti jednat před soudem.....	44
3.1.1.4. Čtvrtá skupina rozhodnutí	46
3.1.2. Nezpůsobilý předmět žaloby pro zmatečnost	48
3.2. Lhůty k podání žaloby pro zmatečnost	50
3.3. Legitimace k podání žaloby pro zmatečnost.....	53
3.4. Náležitosti žaloby pro zmatečnost	55
4. Řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost.....	58
4.1. Řízení o žalobě pro zmatečnost	58
4.1.1. Příslušnost soudu.....	59
4.1.2. Přezkum žaloby pro zmatečnost.....	60
4.1.3. Sřet s jinými mimořádnými opravnými prostředky	62
4.2. Rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost	63
4.3. Řízení a rozhodnutí ve druhé fázi řízení o žalobě pro zmatečnost	65
5. Žaloba pro zmatečnost v soudní praxi.....	67
5.1. Popis případu	67
5.2. Rozbor případu	68
6. Žaloba pro zmatečnost ve slovenské právní úpravě.....	76
Závěr	82
Seznam zkratk	85
Seznam použité literatury a dalších pramenů.....	86
Resumé.....	91
Summary.....	92
Klíčová slova.....	93

„Kdo rozhodl spor bez vyslechnutí druhé strany, nebyl spravedlivý, i kdyby rozhodl spravedlivě.“

Lucius Annaeus Seneca

ÚVOD

Česká republika je demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.¹ Z pohledu civilního práva procesního je jedním z nejdůležitějších lidských práv právo na spravedlivý proces vyjádřené v čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále „LZPS“).

Vzhledem ke skutečnosti, že soudnictví je činností lidskou, nelze si střízlivým pohledem představit, že dříve či později nastane doba, kdy bude zcela eliminována tvorba chyb, které do procesu hledání spravedlnosti vnášejí právě lidský faktor. K chybám dochází, ať už je zavinění na straně soudu, anebo na straně účastníků řízení. Aby obsah zmíněného článku Listiny základních práv a svobod nezůstal jen prázdňou proklamací, poskytuje právní řád prostředky, které slouží k nápravě chyb vzniklých v průběhu soudního řízení. Tyto opravné mechanismy přitahují pozornost nejen konkrétního účastníka řízení, pro něž leckdy znamenají cestu k dosažení kýžené spravedlnosti, ale i právní teorie, pro kterou jejich praktické používání představuje zdroj inspirace ke zdokonalování právní úpravy.

Legální úprava opravných prostředků je obsažena v části čtvrté platného občanského soudního řádu (dále „o. s. ř.“).² Systém opravných prostředků doznal nejvýraznějších změn prostřednictvím tzv. velké novely občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb. Opravné prostředky jsou procesualistickou teorií děleny na řádné a mimořádné, přičemž zmíněné teoretické členění nebylo zákonodárcem reflektováno ve struktuře platného procesního kodexu. Zákonodárce zvolil členění dle jednotlivých opravných prostředků. Tak je hlava první čtvrté části věnována odvolání, hlava druhá žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost a hlava třetí dovolání. Občanský soudní řád poskytuje i další nápravné prostředky, a to odpor proti platebnímu rozkazu, popř. elektronickému platebnímu rozkazu, a námitky proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu. Tyto ovšem nejsou většinou představitelů procesualistické teorie považovány za opravné prostředky, ale pouze za způsob obrany proti rozhodnutí vydanému ve zkráceném řízení.³

---

¹ Ustanovení čl. 1 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky.

² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

³ SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv. *Civilní proces*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, s. 598.

Předkládaná práce má za cíl čtenáře blíže seznámit s jedním ze tří mimořádných opravných prostředků upravených v českém civilním procesním právu, a to se žalobou pro zmatečnost. Seznámení to bude povětšinou teoretické a zdaleka ne poskytující odpovědi na všechny otázky, které se mohou v souvislosti se žalobou pro zmatečnost objevit. Zdrojem této práce byla především komentářová a učebnicová literatura, neboť právní teorie se žalobě pro zmatečnost v hlubší analýze (vtělené např. do samostatné monografie) dosud nevěnovala.

Žaloba pro zmatečnost je konstruována jako prostředek sloužící k „*odstranění rozhodnutí, které bylo vydáno v řízení, které trpí vadami (nedostatkem procesních podmínek nebo jinými závažnými vadami)*“.⁴ Tyto vady, které jsou dnes nazývány zmatečnostmi a dle starší terminologie zmatky v řízení, jsou důvodem pro odklizení jimi stíženého rozhodnutí bez ohledu na to, je-li věcně správným či nikoli.⁵

Žaloba pro zmatečnost je tématem všeobecně aktuálním. Oproti dovolání je sice využívána řidčeji, to jí ovšem neubírá na důležitosti. Prostředek představující řešení konfliktu mezi zájmem na právní jistotě a stabilitě právních vztahů založených již jednou pravomocným rozhodnutím a zájmem na opravě vadného rozhodnutí je totiž potřeba v každé době.

Práce je členěna do šesti kapitol. Kapitola první je věnována vývoji právní úpravy žaloby pro zmatečnost s tím, že není omezena pouze na tento institut, ale uvádí i jiné procesní prostředky, které v průběhu let sloužily k nápravě zmatečností. Samotná žaloba pro zmatečnost je institut poměrně starý, jehož vývoj zaznamenal období, kdy zcela zmizel z našeho právního řádu, aby se na počátku nového tisíciletí vrátil v pozměněné formě s poměrně širokým uplatněním. Druhá kapitola poskytuje z důvodu příslušnosti žaloby pro zmatečnost k opravným prostředkům, a tedy i v zájmu dodržení určité systematiky, stručný přehled opravných systémů a opravných prostředků s popsáním podstaty opravného řízení a rozdílů mezi řádnými a mimořádnými opravnými prostředky a s uvedením úpravy opravných prostředků v platném o. s. ř. Třetí kapitola, která tvoří spolu s kapitolou čtvrtou stěžejní část této práce, řeší podmínky přípustnosti žaloby pro zmatečnost, a to jak subjektivní, tak objektivní. Při

---

⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 550.

⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 550.

popisu podmínek a důvodů přípustnosti je využita zejména judikatura Nejvyššího soudu ČR, která poskytuje vodítko k výkladu někdy více a někdy méně jasných zákonných ustanovení. Čtvrtá kapitola je zaměřena na popis řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost. Pátá kapitola má za cíl ukázat použití žaloby pro zmatečnost v praxi na vybraném případě, a tím přinést oživení pouhého teoretického pojednání. Šestá kapitola poskytuje pohled na úpravu žaloby pro zmatečnost, resp. na způsob nápravy zmatečností ve slovenském právním řádu.

Tato diplomová práce je zpracována podle stavu právní úpravy ke dni 7. 11. 2014.

1. VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY ŽALOBY PRO ZMATEČNOST

1.1. OBDOBÍ OD ROKU 1918 DO ROKU 1989

Na počátku existence samostatného československého státu bylo potřeba zabezpečit fungování každodenního života jeho příslušníků, a to v rámci mantinelů nastavených právním řádem. Jedním z hlavních prostředků vedoucích ke zmíněnému cíli bylo přijetí zákona č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého (tzv. recepční norma), kterým byly prozatím ponechány v platnosti všechny dosavadní říšské a zemské zákony a nařízení⁶, mj. zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní).⁷

Civilní řád soudní (dále „c. ř. s.“) upravoval žalobu pro zmatečnost ve své části páté, tedy v ustanovení § 529 a násl., jejíž nadpis zněl „žaloba pro zmatečnost a o obnovu“. Předcházející část čtvrtá c. ř. s. nesla název „opravné prostředky“ a upravovala kromě odvolání a rekursu i dovolání.⁸ Rakouský zákonodárce tak nezařadil žalobu pro zmatečnost mezi opravné prostředky. Tato kategorie obsahovala jen řádné opravné prostředky. Žaloba pro zmatečnost a o obnovu byly naproti tomu nazývány mimořádnými pomůckami právními.⁹

Žaloba pro zmatečnost byla, shodně jako dnes, upravena v jedné části společně s žalobou o obnovu řízení. Legislativní propojení obou žalob je jedním z mála shodných prvků c. ř. s. a platného občanského soudního řádu v úpravě tohoto institutu. Zejména důvody zmatečnosti byly v současném o. s. ř. pojety mnohem širěji. Zda to byl krok správným směrem, je otázkou.

Shrnující charakteristiku žaloby pro zmatečnost poskytl JUDr. Emil Ott, dle kterého „*Žaloba pro zmatečnost (Nichtigkeitsklage) jest právním ústavem přísné spravedlnosti určeným k odstranění účinků rozhodnutí právní moci nabyvšího (at'*

---

⁶ Ustanovení čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb. z. a n.

⁷ Důsledkem recepce rakousko-uherských předpisů byla nastolena v Československu dualita práva, kdy na českém území platil c. ř. s. a na slovenském území a v Podkarpatské Rusi uherský civilní řád soudní – zák. čl. I/1911. Zdroj: GEŠKOVÁ, K. *Dovolanie v civilnom procese*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 29.

⁸ Dovolání bylo dle c. ř. s., na rozdíl od současné právní úpravy, řádným opravným prostředkem, který bylo možno podat proti rozsudkům odvolacích soudů. Civilní řízení bylo tedy trojinstanční. Dovolání bylo zrušeno zákonem č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, a tím byla zrušena i trojinstanční soustava.

⁹ OTT, E. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního*. III. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 6.

rozsudku ať usnesení), jež za rozřešení sporu pokládáno býti nemůže, jelikož se jemu nedostává nejpodstatnější podmínky platného řízení co do osob při něm nezbytných, totiž buď soudce v tom kterém případě způsobilosti nebo řádně zastoupené strany.“¹⁰

Žaloba pro zmatečnost sloužila k odstranění právoplatného (v dnešní legální terminologii pravomocného) soudního rozhodnutí, kterým byla věc vyřízena a před jehož vydáním předcházelo řízení, ve kterém byly hrubě porušeny určité základní zásady soudního řízení. Žalobou pro zmatečnost bylo možno napadnout jak rozsudek, tak usnesení, nikoli však soudní smír, rozhodčí výrok či soudní výpověď z nájmu a pachtu. V těchto případech se totiž nejednalo o spor, dokud nebyly podány námitky.¹¹

C. ř. s. konstruoval žalobu pro zmatečnost oproti současnému o. s. ř. jako velmi mimořádný institut. Přípustnost jejího podání byla totiž vázána jen na dva důvody zmatečnosti, a to na nedostatek řádného zastoupení procesně způsobilého účastníka řízení a na situaci, kdy rozhodoval vyloučený soudce (ustanovení § 529 c. ř. s.).

Zároveň však, i přes naplnění důvodu zmatečnosti, nebylo podání žaloby pro zmatečnost přípustné, byl-li důvod vyloučení soudce z rozhodování nebo nedostatek procesní způsobilosti či zákonného zastoupení¹² neúspěšně uplatňován ještě před právní mocí rozhodnutí v rámci opravného prostředku. Stejný následek nastal i v případě, mohla-li strana řízení důvod vyloučení soudce uplatnit v dřívějším řízení nebo opravným prostředkem, ale neučinila tak, a pokud šlo o nezastoupenou stranu, bylo-li vedení rozepře dodatečně řádně schváleno.¹³

Lhůta pro podání žaloby pro zmatečnost byla ve srovnání s dnešní úpravou kratší, což rovněž přispívalo k její větší mimořádnosti. Činila jeden měsíc a počítala se ode dne, kdy se strana dozvěděla o důvodu vyloučení soudce z rozhodování, anebo

---

¹⁰ OTT, E. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního*. III. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 131.

¹¹ HORA, V. *Československé civilní právo procesní*. I.-III. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, díl III., s. 161-162.

¹² Ustanovení §§ 6 a 7 c. ř. s. – nedostatek procesní způsobilosti a zákonného zastoupení.

¹³ K tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR (Rc) Rv I 741/23 ze dne 2. 10. 1923, v jehož odůvodnění se mj. uvádí: „*Jinými slovy, žaloba pro zmatečnost jakožto opravný prostředek má odpomoci v oněch mimořádných případech, v nichž porušení zásady, že mají býti slyšeny obě strany, nelze jinak odporovati řádným prostředkem opravným. Tento opravný prostředek má býti odepřen vždy, když formální zmatečnost lze odstraniti řádným prostředkem opravným. Následkem toho správně vylučuje zákon žalobu pro zmatečnost v případě §u 529 čís. 2 c. ř. s. výslovně tehdy, bylo-li vedení sporu schváleno, na př. tím, že zákonný zástupce, aniž by uplatňoval této vady, se pustil do řízení odvolacího, nebo byl-li nedostatek způsobilosti k vedení sporu nebo nedostatek zákonného zastoupení bezvýsledně uplatňován již před právoplatným rozhodnutím návrhem na prohlášení zmatečnosti řízení neb opravným prostředkem.*“

pokud se tak stalo dříve, než napadené rozhodnutí nabylo právní moci, ode dne právní moci. Počátek běhu lhůty v druhém případě přípustnosti podání žaloby pro zmatečnost nastal dne, kdy bylo rozhodnutí doručeno straně, a nebyla-li tato strana procesně způsobilá, jejímu zákonnému zástupci, ovšem ne dříve, než napadené rozhodnutí nabylo právní moci.¹⁴

K projednání žaloby pro zmatečnost byl příslušný soud, který vydal napadený rozsudek. Pokud bylo žalobou pro zmatečnost napadeno několik rozsudků vydaných soudy různých stupňů, byl příslušný soud mezi nimi nejvyšší. Byla-li žaloba pro zmatečnost podána z důvodu vyloučení soudce z rozhodování, nesměl se tento soudce podílet na rozhodnutí o podané žalobě pro zmatečnost (ustanovení § 537 c. ř. s.). V zájmu spravedlivého rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost je správné vyloučit takového soudce, který z povahy věci nemůže být objektivní v přezkoumání uvedeného důvodu zmatečnosti. Vzhledem k odůvodněnosti tohoto postupu je tento zaveden i v platném o. s. ř. (ustanovení § 14 odst. 3 o. s. ř.).

Povinné náležitosti žaloby pro zmatečnost byly stanoveny shodně jako dnes. Nesmělo chybět označení napadeného rozhodnutí, důvod zmatečnosti, uvedení okolností, z kterých vyplývalo zachování zákonné lhůty k jejímu podání, uvedení okolností důležitých pro určení příslušnosti, rozsah napadení rozhodnutí a návrh, jak mělo být rozhodnuto.

Podání žaloby pro zmatečnost nemělo odkladný účinek, nemělo tedy vliv na vykonatelnost rozsudku. Na průběh řízení se obdobně užíla ustanovení upravující řízení v prvním stupni. Ještě před ústním jednáním soud zkoumal, zda byla dodržena zákonná lhůta a zda byla žaloba opřena o zákonný důvod. Pokud byla odpověď na tyto otázky negativní, soud žalobu pro zmatečnost dle ustanovení § 538 c. ř. s. usnesením odmítl. Pokud byla žaloba pro zmatečnost podána důvodně, soud na základě ustanovení § 541 c. ř. s. rozsudkem prohlásil řízení za zmatečné a věc byla znovu projednána.

V době do roku 1951 byly podmínky přípustnosti žaloby pro zmatečnost stanoveny velmi úzce, což podtrhovalo její mimořádnost. Zásah do právní moci

---

¹⁴ K tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR (Rc) Rv I 2079/30 ze dne 23. 1. 1931, v jehož odůvodnění se mj. uvádí: „*Konečnou lhůtu jednoho měsíce, stanovenou v § 534, druhý odstavec, čís. 2 c.ř.s. k podání žaloby pro zmatečnost, jest počítati ode dne, kdy bylo doručeno rozhodnutí, napadené žalobou pro zmatečnost, straně procesně způsobilé nebo jejímu pravému zástupci. Doručení straně procesně nezpůsobilé nebo jejímu nepravému zástupci jest rozhodujícím jen pro běh lhůty k řádnému opravnému prostředku.*“

rozhodnutí, a tím i do právních vztahů jím založených, je tak silným oprávněním, které může způsobit závažné následky, že je správné jej limitovat jen na opravdu nejnutnější případy procesních pochybení. C. ř. s. tak učinil a připustil její použití jen ze dvou důvodů zmatečnosti.

Přes výše uvedené však nelze dojít k závěru, že by v první polovině 20. století v soudním řízení nedocházelo k vadám, pro které je v dnešní době podle platného o. s. ř. přípustné podání žaloby pro zmatečnost. Tehdy existovaly stejné zmatečnosti jako dnes, ovšem nezakládaly možnost podat žalobu pro zmatečnost, a tím zasahovat do právní jistoty účastníků a právní moci rozhodnutí, ale c. ř. s. poskytoval jiné prostředky pro jejich nápravu. Jednalo se především o možnost podat odvolání z důvodů zmatečnosti uvedených v ustanovení § 477 c. ř. s.¹⁵, popř. dovolání proti rozsudku odvolacího soudu pro stejné důvody zmatečnosti (ustanovení § 503 č. 1 c. ř. s.) nebo žalobu o obnovu řízení.

Zmatečnostmi, pro které bylo možno zrušit rozsudek, popř. i předcházející řízení, v rámci odvolacího nebo dovolacího řízení, a tedy před právní mocí rozhodnutí, byly zejména okolnosti, kdy se rozhodování účastnil vyloučený soudce (ustanovení § 477 č. 1 c. ř. s.), kdy nebyl rozhodující soud řádně obsazen (ustanovení § 477 č. 2 c. ř. s.), kdy byl rozsudek vynesena soudem, který se ani výslovnou dohodou stran nemohl stát příslušným pro rozepří (ustanovení § 477 č. 3 c. ř. s.), kdy byla odňata straně možnost jednat před soudem nezákonným postupem, zejména opomenutím doručení (ustanovení § 477 č. 4 c. ř. s.), kdy nebyla některá strana v řízení vůbec zastoupena, nebo nebyla v případě, že potřebovala zákonného zástupce, zastoupena takovým zástupcem, pokud však vedení rozepře nebylo dodatečně řádně schváleno¹⁶ (ustanovení § 477 č. 5 c. ř. s.), kdy bylo rozhodnuto o věci nepatřící na pořad práva (ustanovení § 477 č. 6 c. ř. s.). Některé z důvodů zmatečnosti nebyly novodobým zákonodárcem převzaty jako důvody pro přípustnost současné žaloby pro zmatečnost. Tak tomu bylo např. u důvodu upraveného pod č. 7 ustanovení § 477 c. ř. s., tedy v případě neoprávněného vyloučení veřejnosti, a u důvodu upraveného pod č. 9 téhož ustanovení, tedy při nedostatečném odůvodnění rozsudku způsobujícím jeho nepřezkoumatelnost.

---

¹⁵ Důvody zmatečnosti byly upraveny v ustanovení § 477 č. 1 až 9 c. ř. s. Z důvodů uvedených pod č. 1 a 5 bylo možno podat i samotnou žalobu pro zmatečnost.

¹⁶ Dle ustanovení § 477 c. ř. s. bylo vedení rozepře dodatečně schváleno zejména tehdy, když zákonný zástupce vstoupil do odvolacího řízení tím, že podal odvolací spis nebo přípravné podání.

Tyto důvody lze však bezpochyby shledat jako nepřijatelná porušení práva na spravedlivý proces, a jako taková by měla být rovněž upravena mezi důvody přípustnosti žaloby pro zmatečnost v ustanovení § 229 o. s. ř. K důvodům zmatečnosti přihlížel soud z úřední povinnosti.

Dnešní důvod zmatečnosti spočívající v okolnosti, že bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce, bylo možné uplatnit podle ustanovení § 530 č. 4 c. ř. s. žalobou o obnovu řízení.

Občanské soudní řízení bylo upraveno na našem území Kleinovým civilním řádem soudním až do konce roku 1950. Od 1. 1. 1951 byl nahrazen kodexem vzniklým v rámci Čepičkovy právnické dvouletky, tedy zákonem č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád). Tento kodex byl založen na diametrálně odlišných zásadách než jemu předcházející. Bylo to dáno tím, že v právu i ve společenském zřízení byl Československé republiky vzorem Sovětský svaz a jeho socialistické smýšlení. Tento nový směr se v občanském procesním právu promítl nejen do úpravy opravných prostředků, ale jeho vliv byl patrný především v nerozlišování sporného a nesporného řízení, v zásadě materiální pravdy, ve větším rozsahu pravomocí prokuratury.

Nový občanský soudní řád již žalobu pro zmatečnost neobsahoval. V hlavě šesté věnované opravným prostředkům byly jako díl druhý upraveny mimořádné opravné prostředky, přičemž byla zachována obnova řízení, tentokrát uplatňovaná nikoli jako žaloba, ale jako návrh. Jedním z důvodů přípustnosti podání návrhu na obnovu řízení zůstala okolnost, že bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce.¹⁷ Nově zavedeným mimořádným opravným prostředkem se stala stížnost pro porušení zákona. Ta ovšem nenahrazovala plně žalobu pro zmatečnost. K jejímu podání byl totiž oprávněn pouze generální prokurátor. Podání stížnosti pro porušení zákona bylo přípustné, pokud měl generální prokurátor za to, že v řízení, anebo při rozhodování civilního soudu došlo k porušení zákona. Podání stížnosti nebylo omezeno žádnou lhůtou a rozhodoval o ní Nejvyšší soud.

Následujícím a zatím posledním kodexem civilního procesního práva účinným na našem území se stal zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. V jeho znění tak, jak bylo vyhlášeno dne 17. 12. 1963, se žaloba pro zmatečnost neobjevila. Ve své části

---

¹⁷ Ustanovení § 197 písm. b) zákona č. 142/1950 Sb.

čtvrté, která byla věnována opravným prostředkům, obsahoval úpravu dvou, které bylo přípustné použít proti pravomocným rozhodnutím, a to obnovu řízení a stížnost pro porušení zákona.

Tyto mimořádné opravné prostředky obsahoval již předchozí občanský soudní řád. Rozdílů oproti jeho úpravě spočívaly zejména v důvodech přípustnosti. Návrh na obnovu řízení od roku 1964¹⁸ bylo možné podat z širšího spektra důvodů, než tomu bylo před tím. Zákonodárce totiž řešil nápravu zmatečností při neexistenci žaloby pro zmatečnost tím, že některé z nich zařadil mezi důvody přípustnosti návrhu na obnovu řízení. Dle ustanovení § 228 odst. 1 písm. c) a d) o. s. ř. mohl účastník řízení napadnout pravomocný rozsudek návrhem na obnovu řízení, byla-li mu postupem soudu odňata možnost jednat před soudem, nemělo-li řízení proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval-li vyloučený soudce anebo byl-li soud nesprávně obsazen. V ustanovení § 228 odst. 1 písm. e) o. s. ř. byl zachován důvod obnovy řízení spočívající v situaci, kdy bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka řízení v důsledku trestného činu soudce.

Stížností pro porušení zákona bylo možno dle ustanovení § 236 odst. 1 a 2 o. s. ř. napadnout pravomocné rozhodnutí soudu, byl-li v řízení nebo při rozhodování porušen zákon, mohly-li mít vady řízení za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, anebo pokud bylo rozhodnuto o věci, která nenáležela do pravomoci soudů.

Stížnost mohl (v zákoně nebyla stanovena povinnost tak učinit i přes naplnění důvodu pro její podání) podat generální prokurátor nebo předseda Nejvyššího soudu ve všech případech, krajský prokurátor a předseda krajského soudu proti rozhodnutí okresního soudu ve věcech, ve kterých okresní soud rozhodoval s konečnou platností. Okresní prokurátor a předseda okresního soudu byli oprávněni podat stížnost pro porušení zákona proti rozhodnutí místních lidových soudů.¹⁹ Od roku 1970 byl oprávněn k podání stížnosti pro porušení zákona pouze generální prokurátor ČSSR a ministr spravedlnosti.²⁰

O stížnosti pro porušení zákona rozhodl soud rozsudkem tak, že ji zamítl, anebo vyslovil porušení zákona a zrušil napadené rozhodnutí.

---

¹⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád nabyt účinnosti dne 1. 4. 1964.

¹⁹ Ustanovení § 237 o. s. ř. ve vyhlášeném znění ze dne 4. 12. 1963.

²⁰ Tato změna byla provedena zákonem č. 158/1969 Sb., kterým se doplňují a mění občanský soudní řád, notářský řád a zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním.

1.2. OBDOBÍ PO ROCE 1989

Občanský soudní řád z roku 1963 byl změněn do sametové revoluce celkem pěti novelizacemi. Obsah předlistopadových novel nebyl zásadní, popř. byl určen idejemi, na kterých byl založen socialistický právní řád.²¹ Z pohledu této diplomové práce neměly novely z období do roku 1989 žádný přínos.

Po roce 1989 prošel civilní proces překotnými změnami. Bylo nutné přizpůsobit ho novým politickým a ekonomickým poměrům a odstranit z něj nedemokratické prvky.²² Pro mimořádné opravné prostředky měly zásadní význam změny provedené zákonem č. 519/1991 Sb. a především zákonem č. 30/2000 Sb., kterým byla znovuzavedena žaloba pro zmatečnost do českého právního řádu.

Zákonem č. 519/1991 Sb. se s účinností k 1. 1. 1992 navrátilo do civilního procesního práva dovolání. Upraveno bylo jako mimořádný opravný prostředek²³ a nahradilo stížnost pro porušení zákona²⁴. Hlavní nevýhodou stížnosti pro porušení zákona a důvodem, proč neměla místo v předpise založeném na demokratických zásadách, bylo, že její podání záleželo čistě na libovůli generálního prokurátora, popř. ministra spravedlnosti, kteří např. na základě třídních důvodů nemuseli stížnost podat, i když podnět od účastníka shledali opodstatněným.²⁵

Vzhledem k faktu, že touto novelou nebyla ještě vrácena zpět do občanského soudního řízení žaloba pro zmatečnost, většina dnešních důvodů zmatečnosti byla vtělena do důvodů dovolacích, tedy do ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) až g) o. s. ř.

Obnova řízení byla po této novele zanechána v občanském procesním právu, ovšem v trochu pozměněné úpravě. Především došlo k vynechání písm. c) a d) z odst. 1 § 228 o. s. ř., tedy došlo-li postupem soudu k odnětí možnosti jednat před soudem, popř. rozhodoval-li vyloučený soudce nebo nebyl-li soud řádně obsazen, mohl se napříště

---

²¹ Např. pátou novelou o. s. ř. provedenou zákonem č. 133/1982 Sb. byla rozšířena účast prokurátora v občanském soudním řízení.

²² Důvodová zpráva k zákonu č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád.

²³ V předchozí úpravě civilního řádu soudního bylo dovolání řádným opravným prostředkem. V nových poměrech mělo však být soudní řízení založeno na zásadách rychlosti, efektivnosti a hospodárnosti. Trojinstančnost řízení byla s těmito zásadami v rozporu, proto bylo dovolání upraveno jako mimořádný opravný prostředek. Zdroj: Důvodová zpráva k zákonu č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád.

²⁴ Podle přechodných a závěrečných ustanovení zákona č. 519/1991 Sb. mohl generální prokurátor podat stížnost pro porušení zákona až do 31. 12. 1994.

²⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád.

účastník řízení domáhat napravení těchto vad dovoláním. Pouze jeden případ zmatečnosti zůstal důvodem obnovy řízení, a to situace, kdy bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce. Od novely z roku 1991 byl upraven pod písm. c) odst. 1 § 228 o. s. ř.

V právním řádu sice existovaly prostředky pro nápravu zmatečností, tedy dovolání a obnova řízení, ovšem ani jeden z těchto prostředků nebyl pro tento cíl ideálním. Každý z těchto mimořádných opravných prostředků měl svá specifika a sloužil jiným účelům. Obnova řízení měla za úkol napravit vady ve skutkovém stavu věci. Dovolání mělo sloužit především ke sjednocování judikatury. Zároveň s ohledem na výlučnou jurisdikci Nejvyššího soudu v případě dovolání bylo nevhodné, aby tento byl zahlcován dovoláními směřujícími k napravování zmatečností, které často vyžadovaly provedení dokazování, a tím docházelo k jeho neúměrnému zatěžování.²⁶

Na základě výše uvedených důvodů došlo dne 12. 1. 2000 k přijetí zákona č. 30/2000 Sb., kterým se s účinností k 1. 1. 2001 vrátila žaloba pro zmatečnost zpět do českého právního řádu. Od tohoto data nebyly již zmatečnosti způsobitelným dovolacím důvodem.²⁷

V systematice občanského soudního řádu byla žaloba pro zmatečnost zařazena do části čtvrté, tedy mezi opravné prostředky, hlavy druhé, ve které byla upravena společně se žalobou na obnovu řízení. Zákonná úprava žaloby pro zmatečnost mohla být provedena šťastněji. I přes to, že zřejmou inspirací kritizované úpravy byl pro svou kvalitu vyzdvihovaný civilní řád soudní z roku 1895, mohl zákonodárce upravit podmínky přípustnosti, řízení a rozhodování o žalobě pro zmatečnost v samostatné hlavě a nikoliv společně v jedné hlavě se žalobou na obnovu řízení. Legislativní propojení těchto dvou mimořádných opravných prostředků je na jednu stranu pochopitelné, neboť se tyto instituty shodují v mnohých rysech. Na druhou stranu však tento způsob úpravy klade zvýšené, až přehnané nároky na adresáta procesních norem a na jeho interpretační schopnosti. Zákonodárce by mohl opustit tento vzor v připravované rekodifikaci civilního procesu.

Za svou více než třináctiletou existenci doznala zákonná úprava žaloby pro zmatečnost několika změn, které ovšem nijak markantně nezměnily její podstatu.

---

²⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 523/2002.

Nejvýznamnější změna, kterou žaloba pro zmatečnost prošla, byla provedena zákonem č. 7/2009 Sb. Touto novelou byl do ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř. přidán nový důvod přípustnosti podání žaloby pro zmatečnost, a to pod písmeno h). Od roku 2009 bylo tedy možné podat žalobu pro zmatečnost i v případě, že byl účastníkovi řízení ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, ačkoliv pro to nebyly splněny předpoklady.

2. ŽALOBA PRO ZMATEČNOST V SYSTÉMU OPRAVNÝCH PROSTŘEDKŮ

Tato kapitola pojednává o roli a místě žaloby pro zmatečnost v systému opravných prostředků. Nejprve je z důvodu systematického uvedena obecná charakteristika opravného řízení a jeho účelu, k jehož naplnění žaloba pro zmatečnost jako jeden z opravných prostředků přispívá. Dále je zařazeno stručné pojednání o opravných systémech, které vymezují obecné principy, jimiž je ten který opravný prostředek ovládán, a pro zachování uceleného výkladu je prostor věnován i základní charakteristice ostatních opravných prostředků, které upravuje o. s. ř.

Obecně lze systém opravných prostředků chápat jako způsob úpravy opravných prostředků jednotlivě a ve vzájemných vazbách. Jeho podoba může být různá. Závisí čistě na přístupu a preferencích zákonodárce. Praktickou rovinu systému opravných prostředků tak určuje zákonodárce, procesualistická teorie dotváří jeho rovinu teoretickou. Jako příklad vlivu procesní teorie lze uvést zejména důrazné rozlišování řádných a mimořádných opravných prostředků.

Nelze říci, že by některý z opravných prostředků byl nadřazený a jiný podřazený ve vztahu k ostatním. Rovněž ale nelze konstatovat, že by si opravné prostředky byly zcela rovny. Role a účel každého z nich jsou totiž specifické a specifické jsou i podmínky přípustnosti a úprava řízení o nich. Z toho důvodu je nelze hodnotit např. z hlediska rychlosti nebo efektivnosti. Lze je pouze porovnávat dle jejich podobností a odlišností.

2.1. ÚČEL ŽALOBY PRO ZMATEČNOST V KONTEXTU ÚČELU OPRAVNÉHO ŘÍZENÍ

Smyslem, účelem a cílem soudní činnosti, resp. občanského soudního řízení je zajištění spravedlivé ochrany soukromých práv a oprávněných zájmů účastníků (ustanovení § 1 o. s. ř.).²⁸ Kýženého účelu lze dosáhnout jen věcně správnými a spravedlivými soudními rozhodnutími, tedy takovými rozhodnutími, která neobsahují

---

²⁸ Kromě uvedeného ustanovení § 1 o. s. ř. dále říká, že účelem občanského soudního řízení je rovněž výchova k dodržování smluv a zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob.

vady a která jsou zároveň výsledkem řízení proběhnuvších zcela v souladu s platným právem, a to jak hmotným, tak procesním. Vzhledem ke složitosti a náročnosti posouzení určitých právních vztahů, které jsou předmětem soudního řízení, a často i s ohledem na složitost samotného procesu, nelze zaručit, že v každém konkrétním případě, který soud řeší, dojde k vydání takového rozhodnutí. Z důvodu nemožnosti eliminace pochybení v soudní činnosti²⁹ je proto jednou ze základních procesních zásad zásada práva na odvolání proti rozhodnutí prvoinstančního soudu, tedy zásada, která umožňuje přezkoumat postup soudu při rozhodování. Možnost iniciace opravného řízení existuje i v případě, kdy soudní rozhodnutí vadami netrpí, některý z účastníků řízení ho ovšem subjektivně považuje za nesprávné.^{30,31}

Účelem opravného řízení je ve světle uvedeného přispět k vydání věcně správného a spravedlivého soudního rozhodnutí, a tím tak poskytnout náležitou soudní ochranu soukromých práv účastníků. Opravné řízení představuje pro účastníky řízení možnost obrany proti nesprávnému, popř. subjektivně nesprávnému soudnímu rozhodnutí. Tím, že umožňuje přezkoumat postup soudu při projednávání a rozhodování jejich věci, zvyšuje záruky správnosti a spravedlivosti rozhodnutí, a proto je nepostradatelnou součástí soudní činnosti v demokratickém právním státě.

Opravné řízení má různou podobu v závislosti na povaze prostředků, které jsou k jeho iniciaci právním řádem poskytnuty. Zákonodárce konstruuje v právní úpravě různé způsoby obrany proti nesprávnému rozhodnutí (neboli určuje charakter a podmínky jednotlivých opravných prostředků) s tím, že u každého opravného prostředku vytyčí i jeho konkrétní cíl. Je ovšem třeba zdůraznit, že ve všech případech soudní rozhodnutí podléhá výlučně soudnímu přezkumu. Pokud by tomu tak nebylo, znamenalo by to nepřípustný zásah do nezávislosti soudní moci.³²

Vzhledem ke skutečnosti, že žaloba pro zmatečnost je jedním z opravných prostředků (důsledkem jejího podání je tak zahájení opravného řízení), lze dedukcí vyvodit závěr, že se její smysl kryje se smyslem opravného řízení. Žaloba pro

---

²⁹ Pochybení mohou mít různou podobu. Může dojít k vadám v soudním řízení, ve skutkovém zjištění, k právním vadám, popř. k chybám v psaní a počtech.

³⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 499-500.

³¹ SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv. *Civilní proces*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, s. 594.

³² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 500.

zmatečnost není však jediným opravným prostředkem, nepředstavuje tedy jediný způsob obrany proti nesprávnému rozhodnutí.

Žaloba pro zmatečnost je specifický institut představující řešení střetu dvou významných hodnot, a to na jedné straně právní jistoty založené pravomocným rozhodnutím a na straně druhé zájemem na správnosti soudních rozhodnutí. V případech, ve kterých došlo k tak závažným procesním pochybením, že jsou naplněny podmínky přípustnosti žaloby pro zmatečnost, je upřednostněn druhý zájem. Existence takto vadných rozhodnutí nemůže být dále tolerována, a proto je smyslem a účelem žaloby pro zmatečnost jejich odstranění.

Lze shrnout, že žaloba pro zmatečnost je jednou z konkretizací obrany proti věcně nesprávnému a nespravedlivému soudnímu rozhodnutí a jako taková má shodný účel s účelem opravného řízení. Jejím konkrétním cílem je zrušení vadného rozhodnutí, čímž přispívá k obecnému účelu opravného řízení, a tím i k účelu soudní činnosti. Cílovou stanicí je totiž dosažení stavu, kdy budou měněna či rušena vadná soudní rozhodnutí, aby zůstala zachována jen soudní rozhodnutí věcně správná a spravedlivá, která poskytují účastníkům řízení náležitou ochranu jejich soukromých práv a oprávněných zájmů.

2.2. KLASIFIKACE OPRAVNÝCH SYSTÉMŮ (S UVEDENÍM SHODNÝCH A ROZDÍLNÝCH PRVKŮ SE ŽALOBOU PRO ZMATEČNOST)

Teorie definuje opravný systém jako obecnější vymezení principů, kterými je ovládáno opravné řízení. Rozlišuje mezi třemi opravnými systémy, a to mezi systémem apelačním, kasačním a revizním. Rozhodujícími hledisky pro jejich rozlišování jsou rozsah přezkumu napadeného rozhodnutí (tedy je-li opravný soud oprávněn k přezkumu věci po skutkové i právní stránce), míra práv a povinností účastníka řízení, který přezkum inicioval, a způsob rozhodování opravného soudu.³³

Opravný systém tak pomáhá charakterizovat jednotlivé opravné prostředky s tím, že de facto určuje, jak bude opravné řízení zahájené podáním opravného prostředku vypadat.

---

³³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 501.

Vzhledem k tomu, že účelem žaloby pro zmatečnost je posouzení napadeného rozhodnutí a řízení jemu předcházející z hlediska jejich souladu s právními předpisy a že jedinou možnou nápravou rozhodnutí stíženého zmatečností je jeho zrušení, lze dovést, že žaloba pro zmatečnost byla vybudována na kasačním opravném systému.

2.2.1. APELAČNÍ OPRAVNÝ SYSTÉM

Je-li opravné řízení ovládáno principy apelace, může opravný soud přezkoumat rozhodnutí jak po stránce právní, tak skutkové. Věc může znovu projednat a na základě jím zjištěného skutkového stavu rozhodnout. Shledá-li rozhodnutí vadným, je oprávněn ho zrušit a vrátit soudu první instance k novému projednání, nebo změnit vlastním rozhodnutím, v opačném případě potvrdit. Apelační opravný systém je ve srovnání s ostatními opravnými systémy tedy systémem nejširším.³⁴

Podle toho, zda je soud druhé instance oprávněn přihlížet k nově uvedeným skutečnostem a důkazům³⁵, či nikoliv, rozlišuje teorie systém úplné a neúplné apelace.

V rámci systému úplné apelace má účastník řízení možnost předložit soudu důkazy a uvést skutečnosti, které neuplatnil v řízení v prvním stupni. Naopak je tomu v systému neúplné apelace, kdy soud druhé instance k nově předloženým důkazům a skutečnostem přihlížet nesmí.

V českém právním řádu je na apelačním opravném systému založeno odvolání. Odvolací řízení bylo nejprve postaveno na systému úplné apelace. Z důvodu zavedení některých prvků koncentrace řízení novelou o. s. ř. provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. bylo odvolací řízení k 1. 1. 2001 přebudováno na systém neúplné apelace, což mělo vést k odpovědnějšímu přístupu účastníků řízení k soudnímu sporu, a tím i dojít ke zrychlení a zefektivnění soudního procesu.³⁶

V řízení o žalobě pro zmatečnost nelze přezkoumávat napadené rozhodnutí po stránce skutkové. Zmatečnost totiž spočívá v porušení zásadních procesních principů (zejména nedostatku podmínek řízení) a nikoliv ve skutkových nedostatcích. Jediným možným řešením nápravy zmatečného rozhodnutí je jeho zrušení bez ohledu na to, zda bylo nebo nebylo věcně správné. Změna rozhodnutí by tak nepřinesla zhojení

---

³⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 501-502.

³⁵ Tzv. novum nebo novotám.

³⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 502.

zmatečnosti, protože, jak bylo již uvedeno, nápravy procesního pochybení lze docílit jen zrušením rozhodnutí a následným opakováním řízení tentokrát v souladu s procesními předpisy. Pro uvedené důvody není možné žalobu pro zmatečnost založit na apelačním opravném systému.

2.2.2. KASAČNÍ OPRAVNÝ SYSTÉM

Pro kasační, někdy též zrušovací, opravný systém je typické, že kasační soud smí přezkoumávat napadené rozhodnutí pouze po stránce právní, tedy zabývá se otázkou, došlo-li k porušení hmotného či procesního práva. Při svém rozhodování musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn před soudem prvního stupně. Účastník řízení nesmí navrhnout nové důkazy a skutečnosti. Kasační soud je zpravidla vázán návrhem a důvody uplatněnými v opravném prostředku.

Soud nemůže v rámci kasace rozhodnout věc sám. Napadené rozhodnutí buď zruší, anebo potvrdí.

V českém právním řádu je na principu kasace postaveno dovolání³⁷ a žaloba pro zmatečnost. Soud, který rozhoduje o žalobě pro zmatečnost, buď žalobu pro zmatečnost zamítne, dojde-li k závěru, že v řízení se nevyskytla žádná zmatečnost, čímž de facto napadené rozhodnutí potvrdí, anebo v opačném případě rozhodnutí zruší. Rozhodnutí napadené žalobou pro zmatečnost soud přezkoumává zásadně v mezích stanovených tím, kdo ji podal. V závislosti na uvedených principech uplatňujících se v řízení o žalobě pro zmatečnost ji lze subsumovat pod kasační opravný systém.

2.2.3. REVIZNÍ OPRAVNÝ SYSTÉM

Revizní opravný systém je, zjednodušeně řečeno, kombinací obou předchozích systémů. Je pro něj typické, tak jako pro kasaci, že soud je vázán skutkovým zjištěním soudu první instance a může posuzovat věc pouze po právní stránce. Dojde-li ovšem k závěru, že napadené rozhodnutí bylo nesprávně právně posouzeno, je oprávněn kromě zrušení takového rozhodnutí i k jeho změně, podobně jak je tomu v principu apelačním.

---

³⁷ S účinností k 1. 1. 2013 byly zákonem č. 404/2012 Sb. v případě dovolání zavedeny do kasačního principu prvky apelace. Dle ustanovení § 243d písm. b) může dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu změnit, jestliže odvolací soud rozhodl nesprávně a jestliže dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout.

V českém civilním právu procesním není čistě na revizním principu vybudován žádný opravný prostředek. Jisté prvky lze spatřit v úpravě dovolání, a to v ustanovení § 243d písm. b) o. s. ř., kdy dovolací soud může změnit rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže tento rozhodl nesprávně a pokud dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout.

Lze se ztotožnit s názorem teorie, že zavedení revizního opravného systému by mohlo přispět ke zrychlení a větší hospodárnosti řízení.³⁸ Ovšem přebudování úpravy žaloby pro zmatečnost na revizní opravný systém nepřichází v úvahu z důvodu (již zmíněného výše), že při rozhodování o žalobě pro zmatečnost není možné napadené rozhodnutí změnit. Změnou napadeného rozhodnutí nelze docílit nápravy zmatečností. Žalobou pro zmatečnost napadené rozhodnutí může být dokonce věcně správné, došlo-li však při projednávání nebo rozhodování věci k procesnímu pochybení naplňujícímu některý z důvodů zmatečnosti, musí být i věcně správné rozhodnutí zrušeno.

2.3. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY OBECNĚ A KONKRÉTNĚ

V demokratickém právním státě je nezbytné, aby účastník řízení byla vždy dána možnost domoci se přezkumu rozhodnutí a průběhu řízení předcházejícího vydání rozhodnutí, tzn. možnost iniciovat opravné řízení. Tato povinnost je splněna existencí opravných prostředků.

Opravný prostředek je podnět k zahájení opravného řízení. Je to procesní úkon, který účastník řízení může, ale nemusí využít (uplatňuje se zde tedy zásada dispoziční) po vydání soudního rozhodnutí za účelem jeho přezkoumání.³⁹

Teorie rozlišuje opravné prostředky řádné a mimořádné. Kritérium pro toto dělení představuje právní moc rozhodnutí.^{40,41}

Do úpravy platného občanského soudního řádu není toto teoretické členění reflektováno. Zákonodárce upravil opravné prostředky ve čtvrté části o. s. ř., kterou

---

³⁸ K tomu srov. STAVINHOVÁ, J., LAVICKÝ, P. *Základy civilního procesu*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 96.

³⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 503.

⁴⁰ Právní moc je chápána jako určitá vlastnost rozhodnutí, která se odráží v jeho závaznosti, konečnosti a nezměnitelnosti (teorie dělí právní moc na formální a materiální). Zdroj: WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 279.

⁴¹ Rozhodnutí je ve smyslu ustanovení § 159 o. s. ř. pravomocné, bylo-li doručeno a nelze-li ho již napadnout odvoláním. Rozhodnutí se stává pravomocným až v okamžiku, kdy bylo doručeno všem účastníkům řízení a kdy již žádný z nich nemůže podat odvolání.

rozdělil dle jednotlivých opravných prostředků na tři hlavy. V hlavě první upravil odvolání, v hlavě druhé žalobu na obnovu řízení a pro zmatečnost a v hlavě třetí dovolání.

Část teorie nesouhlasí se zařazením žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost mezi opravné prostředky. Svůj názor odůvodňuje mj. absencí suspenzivního a devolutivního účinku u těchto institutů. V případě žaloby na obnovu řízení je uvedený názor dále podpořen jejím cílem, kterým je dosažení nového projednání věci a nového meritorního rozhodnutí a nikoliv přezkoumání rozhodnutí, a faktem, že není vybudována na žádném z opravných systémů.⁴²

Dle názoru autorky předložené práce není dostačujícím důvodem pro vyřazení žaloby pro zmatečnost z kategorie opravných prostředků okolnost, že s jejím podáním není spojen devolutivní účinek. Kromě faktu, že ji mezi opravné prostředky zařadil sám zákonodárce (autorka si je vědoma, že ne vždy je třeba systematice zákona přikládat rozhodující význam), je žaloba pro zmatečnost vybudována na jednom z opravných systémů, a to na systému kasačním, a zároveň jejím podáním dochází k přezkumu rozhodnutí. Nadto je třeba uvést, že v předkládaném návrhu zákona č. 30/2000 Sb. byl k projednání a rozhodování žaloby pro zmatečnost stanoven soud krajský.⁴³ Pokud by došlo ke schválení novely v navrženém znění, byl by tak v mnohých případech se žalobou pro zmatečnost spojen i účinek devolutivní.

V případě žaloby na obnovu řízení je spíše možné přiklonit se k závěru, že ji nelze bez dalšího zařadit mezi opravné prostředky, zejména z důvodu, že není vybudována na žádném opravném systému, a řízení o ní je tak atypickým. Adekvátnějším označením by pro ni tak bylo opravný prostředek *sui generis*.

2.3.1. ŘÁDNÉ OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

Opravný prostředek je řádný, je-li jím účastník řízení oprávněn napadnout rozhodnutí, které se dosud nestalo pravomocným. Jediným řádným opravným prostředkem je odvolání.⁴⁴

---

⁴² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 691 a 696.

⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁴⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 503.

V občanském soudním řádu jsou upraveny ovšem i jiné prostředky nápravy, které směřují ke zrušení, popř. přezkumu napadeného nepravomocného rozhodnutí, a to odpor proti platebnímu rozkazu a proti elektronickému platebnímu rozkazu a námitky proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu. Teorie je ovšem nepovažuje za řádné opravné prostředky, ale pouze za způsob obrany proti rozhodnutí vydanému ve zkráceném řízení, jejímž uplatněním dochází ze zákona ke změně zkráceného řízení v řízení nalézací. Pouze rozhodnutí vzešlé z nalézacího řízení lze napadnout řádným opravným prostředkem.^{45,46}

Žaloba pro zmatečnost není přípustná proti nepravomocným rozhodnutím, proto ji nelze zařadit mezi řádné opravné prostředky. V praxi ovšem nelze vyloučit podání žaloby pro zmatečnost před nabytím právní moci napadeného rozhodnutí. Lhůta k podání žaloby pro zmatečnost totiž začíná plynout zásadně dnem doručení napadeného rozhodnutí účastníku řízení (ustanovení § 234 odst. 1 o. s. ř.). Účastník řízení se o existenci rozhodnutí může dozvědět již jeho vyhlášením. To znamená, že není vyloučeno, že žalobu pro zmatečnost podá předčasně. Rovněž se může stát, že účastník řízení podá žalobu pro zmatečnost v době, kdy jemu bylo již doručeno napadené rozhodnutí, ale ostatním účastníkům ještě nikoli. Zákon takovou situaci neřeší. Analogickým použitím judikatury Nejvyššího soudu ČR k otázce předčasně podaného dovolání lze ovšem dojít k závěru, že předčasně podaná žaloba pro zmatečnost je přípustným úkonem, jehož účinky nastávají až v okamžiku nabytí právní moci napadeného rozhodnutí.⁴⁷

2.3.1.1. ODVOLÁNÍ

Jak bylo uvedeno výše, odvolání je dle převládajícího názoru procesualistické teorie jediným řádným opravným prostředkem. Je ovládáno principy apelačního opravného systému, resp. od 1. 1. 2001 principy neúplné apelace. Odvolání má značně

---

⁴⁵ SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv. *Civilní proces*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, s. 598.

⁴⁶ Opačný názor je vyjádřen v plzeňské učebnici občanského práva procesního autorů M. Kindla, A. Šimy a O. Davida, kteří odpor i námitky zařazují mezi řádné opravné prostředky. Odůvodňují to tím, že oba tyto instituty směřují proti nepravomocnému rozhodnutí. Uvádějí ovšem, že vzhledem ke specifickým rozkazního řízení má odpor jiné důsledky než odvolání a že ani odpor, ani námitky nemají devolutivní účinek. Zdroj: KINDL, M., DAVID, O., ŠÍMA, A.. *Občanské právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 278-280.

⁴⁷ K uvedenému závěru srov. NOVOTNÁ, T. Několik poznámek k žalobě pro zmatečnost. *Soudní rozhledy*, 2002, č. 5, s. 157.

široké pole uplatnění, nesrovnatelně širší než žaloba pro zmatečnost. Lze ho podat proti rozsudku i proti usnesení (ovšem pouze proti jejich výroku) vydaným okresními nebo krajskými soudy jako soudy první instance, pokud to zákon nevyklučuje.⁴⁸

Pro úspěšné podání odvolání jsou v zákoně stanoveny jak subjektivní, tak objektivní podmínky. Zejména je nezbytná existence nepravomocného rozhodnutí soudu prvního stupně, dále přípustnost podání odvolání (ustanovení § 202 o. s. ř. a contrario), zachování odvolací lhůty a podání oprávněnou osobou.

S podáním odvolání jsou spojeny dva účinky, a to účinek suspenzivní (neboli odkladný) a účinek devolutivní (neboli odvalovací). Podáním odvolání v zákonné lhůtě se tedy zakládá překážka pro nabytí právní moci a zároveň se rozhodování o něm přesouvá o jeden stupeň v soudní soustavě výše.⁴⁹

2.3.2. MIMOŘÁDNÉ OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

Rozhodnutí, které již nabylo právní moci, je účastník řízení oprávněn napadnout mimořádnými opravnými prostředky. Jak je patrné nejen z jejich označení, ale i z faktu, že představují průlom do právní moci rozhodnutí, musí být jejich přípustnost omezena striktními zákonnými podmínkami, aby nedocházelo k jejich příliš častému využívání. Představují výjimku z pravidla, a takovým způsobem je k nim i potřeba přistupovat. Není proto dovoleno jejich analogické použití na zákonem nepředvídané situace. Nastavení zákonných podmínek jejich přípustnosti je takové, aby byl minimalizován zásah do právních vztahů vyplývajících z pravomocného rozhodnutí.⁵⁰

Zásah do právní jistoty je nežádoucí jak z pohledu zájmu konkrétního účastníka řízení, tak z pohledu všeobecného respektování práva. Nežádoucím je z obou pohledů ovšem i existence nesprávného rozhodnutí. Konflikt těchto protichůdných zájmů, tedy na jedné straně zájmu na právní jistotě nastolené již jednou konečným a závazným rozhodnutím a na straně druhé zájmu na odstranění nesprávného rozhodnutí, je řešen

---

⁴⁸ V ustanovení § 202 o. s. ř. jsou uvedeny výjimky z přípustnosti podání odvolání. Např. zákonem č. 30/2000 Sb. byla zavedena nepřípustnost podání odvolání proti rozsudkům v tzv. bagatelních věcech (tedy pokud peněžité plnění nepřevyšuje částku 10 000,- Kč, k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží – ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř.).

⁴⁹ Výjimku z devolutivního účinku představuje institut autoremedury, kdy za splnění zákonných podmínek může o odvolání rozhodnout soud prvního stupně, který rozhodnutí vydal. Předpoklady autoremedury jsou upraveny v ustanovení § 210a o. s. ř.

⁵⁰ DVORÁK, B. *Právní moc civilních soudních rozhodnutí*. Procesní studie. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 35.

limitovanou přípustností mimořádných opravných prostředků. Oprávněnost využití mimořádných opravných prostředků je podmíněna splněním zákonných podmínek, které jsou nastaveny tak, aby přezkum pravomocného rozhodnutí byl možný pouze v případech, kdy existuje vážná pochybnost o jeho správnosti.

V platném občanském soudním řádu jsou upraveny tři mimořádné opravné prostředky, a to dovolání, žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost. Oproti jednomu řádnému opravnému prostředku představují tři mimořádné značný nepoměr. Tento nepoměr je z hlediska deklarované výjimečnosti zásahu do právní moci rozhodnutí nelogický. Na druhou stranu jsou důvody odvolání upraveny tak široce, že jeho použití je přípustné v nesrovnatelně vyšším počtu případů v porovnání s přípustností jednotlivých mimořádných opravných prostředků. Jen ve zlomku případů jsou totiž splněny všechny předepsané podmínky jejich přípustnosti.

V minulosti volili zákonodárci odlišné úpravy mimořádných opravných prostředků. Před velkou novelou o. s. ř. v roce 2000 mohl účastník řízení využít jen dva mimořádné opravné prostředky, a to dovolání a obnovu řízení, přičemž současné důvody zmatečnosti byly upraveny jako dovolací důvody, příp. jako důvod obnovy řízení. Zmíněnou novelou došlo k zavedení žaloby pro zmatečnost jako třetího mimořádného opravného prostředku. Současná právní úprava tak zohledňuje evidentní rozdíly v účelu a v řízení o jednotlivých mimořádných opravných prostředcích, a proto k ní nelze mít obecných výhrad. Způsob, jakým jsou jednotlivé opravné prostředky konkrétně upraveny, už je otázkou jinou.

2.3.2.1. DOVOLÁNÍ

Dovolání bylo jako mimořádný opravný prostředek zavedeno do civilního procesního práva až s účinností k 1. 1. 1992.⁵¹ Do roku 2001 částečně nahrazovalo funkci žaloby pro zmatečnost, která v té době v českém právním řádu neexistovala. Novelou o. s. ř. provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. došlo k vypuštění zmatečností jakožto dovolacích důvodů. Touto změnou se zvýraznil účel dovolání, kterým je

---

⁵¹ Jak bylo uvedeno v kapitole první, dovolání se vrátilo do civilního procesního práva novelou o. s. ř. provedenou zákonem č. 519/1991 Sb. Oproti své dřívější úpravě v c. ř. s. bylo upraveno jako mimořádný opravný prostředek, byla tak zachována dvojinstančnost řízení. Převládla totiž tendence směřující k hospodárnějšímu, efektivnějšímu a rychlejšímu soudnímu řízení, která vyplývala i z doporučení Výboru rady ministrů Rady Evropy, které bylo přijato v roce 1984 pod názvem „Zásady civilního procesu pro lepší fungování justice“. Zdroj: DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1862.

především sjednocování rozhodovací praxe soudů.⁵² Tento účel byl ještě více zvýrazněn novelou provedenou zákonem č. 404/2012 Sb.

Dovolání je postaveno na principu kasace.⁵³ S podáním dovolání je spojen účinek devolutivní, k rozhodování o něm je výlučně příslušný Nejvyšší soud ČR. Na rozdíl od žaloby pro zmatečnost musí být dovolatel v dovolacím řízení zastoupen advokátem nebo notářem.⁵⁴ Tato povinnost platí již na sepsání dovolání. U ostatních účastníků dovolacího řízení není povinné zastoupení stanoveno.⁵⁵

Přípustnost dovolání je omezena subjektivními a objektivními podmínkami, splněním dovolacího důvodu a negativním výčtem rozhodnutí, proti kterým není možné dovolání uplatnit (ustanovení § 238 o. s. ř.). Jediným relevantním dovolacím důvodem je od 1. 1. 2013 nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem.

Je-li proti žalobou pro zmatečnost napadenému rozhodnutí podáno rovněž dovolání, přeruší soud řízení o žalobě pro zmatečnost až do rozhodnutí dovolacího soudu (ustanovení § 235b odst. 3 o. s. ř.). Touto úpravou zákonodárce neříká, že by dovolání bylo významnějším opravným prostředkem než žaloba pro zmatečnost. Je tím jen vyjádřen odlišný účel opravných prostředků, který si žádá přednostní projednání dovolání.

2.3.2.2. ŽALOBA NA OBNOVU ŘÍZENÍ

Žaloba na obnovu řízení existuje v našem právním řádu nepřetržitě již od přijetí civilního řádu soudního v roce 1895. V době platnosti c. ř. s. bylo možno žalobu na obnovu řízení uplatnit i proti nepravomocným rozhodnutím. Dnes je její podání přípustné pouze proti pravomocným rozhodnutím, kterými je rozhodnuto ve věci samé. Lze tedy napadnout rozhodnutí soudu první instance i soudu odvolacího.⁵⁶

Vzhledem k tomu, že žaloba na obnovu řízení vykazuje určité shodné rysy se žalobou pro zmatečnost, byly obě upraveny společně v hlavě druhé čtvrté části o. s. ř.

---

⁵² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1801.

⁵³ S určitými prvky apelace, k tomu viz poznámka pod čarou č. 37.

⁵⁴ Výjimky z povinného zastoupení dovolatele jsou uvedeny v ustanovení § 241 o. s. ř.

⁵⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 535.

⁵⁶ Dle ustanovení § 228 odst. 2 o. s. ř. lze žalobu na obnovu řízení uplatnit i proti pravomocnému usnesení, kterým byl schválen smír, je-li možné důvody obnovy vztáhnout i na předpoklady, za nichž byl smír schvalován. Toto ustanovení se použije obdobně i pro pravomocný platební rozkaz, pravomocný rozsudek pro uznání a pravomocný rozsudek pro zmeškání.

Již výše (v podkapitole 1.2.) bylo konstatováno, že zákonodárce mohl zvolit úpravu přijatelnější a srozumitelnější. Legislativní propojení obou žalob vyžaduje po adresátovi procesních norem přehnané nároky. Autorka předkládané práce má pochybnost o tom, že člověk bez právního vzdělání, avšak s průměrným rozumem, by byl schopen sám (bez pomoci odborníka z oblasti práva) podat bezvadnou žalobu pro zmatečnost.

Podobnost se žalobou pro zmatečnost lze spatřit zejména v tom, že obě představují procesní žaloby. Procesními žalobami se neuplatňuje hmotněprávní nárok. Z její povahy není přípustné uplatnění určitých procesních institutů (např. změna žaloby – ustanovení § 95 o. s. ř., skončení věci smírem – ustanovení § 99 o. s. ř.).

Další podobnost lze spatřovat v tom, že ani u jedné z žalob není stanoveno povinné zastoupení advokátem nebo notářem. Zavedení povinného zastoupení v podobě, jak je tomu u dovolání, by s uvážením složitosti právní úpravy těchto institutů stálo za diskuzi. Tímto krokem by zřejmě došlo k zefektivnění soudní činnosti a ke zkrácení doby trvání soudního řízení, neboť by byla zvýšena pravděpodobnost, že by k soudu byly podávány úplné, srozumitelné, určité a důvodné žaloby (i když právní vzdělání nemůže být nikdy stoprocentní zárukou). Autorka práce je však i přes uvedený závěr názoru, že je na svobodné vůli každého účastníka řízení, aby se rozhodl, zda pro řízení o žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost chce využít (a také zaplatit) služeb právních odborníků.

Účel žaloby na obnovu řízení je ve srovnání s účelem žaloby pro zmatečnost odlišný. Žaloba na obnovu řízení je totiž konstruována k nápravě vad ve skutkovém zjištění a nikoli vad právních. Z toho důvodu ji ani nelze vztáhnout pod kasační opravný systém.

Její podání je omezeno splněním jednoho ze dvou zákonných důvodů přípustnosti upravených v ustanovení § 228 odst. 1 o. s. ř.⁵⁷

Žaloba na obnovu řízení nemá devolutivní ani suspenzivní účinek. Příslušný k jejímu projednání a k rozhodování o ní je soud, který rozhodoval o věci v první instanci. Pro podání žaloby na obnovení řízení je v ustanovení § 233 o. s. ř. stanovena jak subjektivní, tak objektivní lhůta.

---

⁵⁷ Důvody pro obnovu řízení jsou dle ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř., jsou-li tu skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které bez své viny nemohl použít v původním řízení, nebo lze-li provést důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení. Oba důvody platí za předpokladu, že mohou účastníku řízení, který žalobu podal, přivodit příznivější rozhodnutí ve věci.

Soud za splnění všech zákonných podmínek usnesením obnovu řízení povolí, a jakmile toto usnesení nabyde právní moci, věc znovu projedná. Řízení o žalobě na obnovu řízení se tedy skládá ze dvou fází⁵⁸, přičemž povolením obnovy se dle ustanovení § 235g o. s. ř. odkládá vykonatelnost napadeného rozhodnutí. Nejsou-li splněny zákonné podmínky pro povolení obnovy, soud usnesením žalobu zamítne.

Bylo-li stejné rozhodnutí napadeno jak žalobou na obnovu řízení, tak žalobou pro zmatečnost, soud je spojí ke společnému řízení (ustanovení § 235b odst. 1 o. s. ř.).

2.3.2.3. ŽALOBA PRO ZMATEČNOST

Tato podkapitola je zařazena do práce z důvodu systematického. Detailnější rozbor přípustnosti podání žaloby pro zmatečnost a řízení o ní bude obsahem následujících kapitol, proto se tato podkapitola omezuje pouze na strohé konstatování základních údajů.

Žaloba pro zmatečnost je procesní institut, který byl v našem právním řádu upraven již civilním řádem soudním. Vývoj této žaloby zaznamenal však i „období temna“, tedy období více než padesáti let, kdy se v našem právním řádu nevyskytovala.⁵⁹

Hlavním účelem žaloby pro zmatečnost je „*zjednat nápravu zásadních procesních pochybení v rozhodnutí soudu prvního a druhého stupně (tzv. zmatečnosti)*“.⁶⁰ Slouží tedy k odstranění pravomocného rozhodnutí soudu prvoinstančního nebo odvolacího, které je stíženo tak závažnými procesními vadami, popřípadě je jimi stíženo řízení, které předcházelo jeho vydání, pro které nelze jeho další existenci připustit. Napadené rozhodnutí může být povahy jak meritorní, tak procesní, přičemž je bez významu, zda bylo věcně správné či nikoliv.

Žaloba pro zmatečnost je vybudována na principech kasace. Lze ji uplatnit pouze proti rozhodnutím, která o. s. ř. vyjmenovává. Obecně řečeno je její podání přípustné proti pravomocným rozhodnutím soudů prvního stupně i soudů odvolacích, rozhodnutím meritorním i procesním, bez ohledu na formu jejich vydání.⁶¹ Další

---

⁵⁸ První fáze se odborně nazývá *iudicium rescindens* (řízení obnovovací) a druhá fáze, tedy řízení po povolení obnovy, *iudicium rescissorium* (řízení obnovené).

⁵⁹ Více k vývoji právní úpravy žaloby pro zmatečnost v první kapitole.

⁶⁰ SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv. *Civilní proces*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, s. 680.

⁶¹ V ustanovení § 230 o. s. ř. je uveden negativní výčet rozhodnutí, proti kterým není podání žaloby pro zmatečnost přípustné.

podmínkou úspěšného uplatnění žaloby pro zmatečnost je výskyt nejméně jednoho důvodu zmatečnosti v řízení. Zmatečnosti jsou taxativně vyjmenovány v ustanovení § 229 o. s. ř.

Příslušný k rozhodování o ní je zásadně, stejně jako v případě žaloby na obnovu řízení, soud, který rozhodoval věc v prvním stupni. S jejím podáním není spojen devolutivní ani suspenzivní účinek.

3. PŘÍPUSTNOST ŽALOBY PRO ZMATEČNOST

Přípustnost žaloby pro zmatečnost je limitována přesnými zákonnými podmínkami. Žaloba pro zmatečnost představuje totiž institut, který by měl být používán jen ve výjimečných situacích. Je to dáno z důvodu (který byl konstatován již v podkapitole 2.3.2. o mimořádných opravných prostředcích), že zásah do právní moci již jednou konečného a závazného rozhodnutí je narušením právní jistoty, a tím i jevem nežádoucím.

Zákonodárce z výše uvedeného důvodu stanovil v občanském soudním řádu podmínky přípustnosti žaloby pro zmatečnost, a to podmínky objektivní a subjektivní. Objektivními podmínkami teorie rozumí rozhodnutí, proti kterým je přípustné žalobu pro zmatečnost podat (neboli předmět žaloby pro zmatečnost), a lhůty stanovené k jejímu podání. Subjektivní podmínkou se rozumí okruh osob, který je legitimován k podání žaloby pro zmatečnost.

3.1. PŘEDMĚT ŽALOBY PRO ZMATEČNOST

Obecně lze říci, že předmětem žaloby pro zmatečnost jsou ta rozhodnutí, jež uvádí ustanovení § 229 o. s. ř. a která zároveň splňují podmínku, že nejsou vyloučena z přípustnosti dle ustanovení § 230 o. s. ř. nebo přípustnost jejich napadení není vyloučena ustanovením zvláštního zákona.⁶² Předmětem žaloby pro zmatečnost mohou být tedy pravomocná rozhodnutí soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího, která jsou stížená zásadními procesními pochybeními, popř., jimiž trpí řízení, která předcházela jejich vydání. Procesní pochybení musí být tak závažná, že je v zájmu nejen účastníků řízení, ale i v zájmu veřejném, aby taková rozhodnutí byla odstraněna, přičemž nemá význam, zda byla věcně správná či nikoliv.⁶³

Již několikrát kritizovaná nízká kvalita úpravy žaloby pro zmatečnost se projevuje i v otázce úpravy předmětu žaloby pro zmatečnost. Ta je na první přečtení náročná na přehlednost, proto je na tomto místě předloženo nejprve stručné shrnutí rozhodnutí, která lze žalobou pro zmatečnost napadnout, a v následujících podkapitolách je jejich detailnější popis s uvedením rozhodnutí, která napadnout nelze.

⁶² Např. ustanovení § 398 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále „ZŘS“).

⁶³ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1811.

„Způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost jsou rozhodnutí, kterými bylo řízení před soudy skončeno, a to buď jakýmkoliv způsobem, jímž se podle zákona řízení končí (§ 229 odst. 1), nebo rozhodnutím o věci samé (§ 229 odst. 2, 3) anebo jen určitým způsobem (§ 229 odst. 4), a která jsou pravomocná.“⁶⁴

3.1.1. ZPŮSOBILÝ PŘEDMĚT ŽALOBY PRO ZMATEČNOST

Jak vyplývá ze samotné podstaty mimořádných opravných prostředků, nelze žalobou pro zmatečnost napadnout jiná rozhodnutí než ta, která již nabyla právní moci.⁶⁵ Další podmínky určující, která rozhodnutí jsou způsobilá být předmětem žaloby pro zmatečnost, uvádí taxativním způsobem ustanovení § 229 o. s. ř.

Ustanovení § 229 o. s. ř. je složeno ze čtyř odstavců, z nichž každý upravuje jednu skupinu rozhodnutí. Skupiny jsou od sebe navzájem odlišeny různými důvody přípustnosti podání žaloby pro zmatečnost (důvody zmatečnosti). Vzhledem k faktu, že jednotlivé skupiny rozhodnutí jsou se svými důvody přípustnosti neoddělitelně propojeny, je tato podkapitola s jejími čtyřmi podkapitolami věnována jak jednotlivým druhům a formám rozhodnutí s uvedením holého výčtu důvodů zmatečnosti, tak i rozboru jednotlivých důvodů přípustnosti, resp. zmatečností.

Rozhodnutí způsobilá k přezkumu na základě podané žaloby pro zmatečnost tvoří tedy podle struktury zákonné úpravy čtyři skupiny. Vždy lze napadnout jen ta rozhodnutí, kterými se řízení končí. Tyto skupiny jsou k sobě navzájem ve vztahu subsidiarity s tím, že první skupinu lze považovat za základní a tři následující za rozšiřující případy přípustnosti žaloby pro zmatečnost. Pro ilustraci, pravomocný rozsudek může být napaden žalobou pro zmatečnost jak z důvodu, že bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce, tak z důvodu překážky věci pravomocně rozhodnuté.⁶⁶

Obecně lze konstatovat, že žalobou pro zmatečnost je možné napadnout soudní rozhodnutí vydaná první i druhou instancí, a to v různých formách. Vždy se ovšem musí jednat o rozhodnutí, kterým je řízení skončeno. Toto pravidlo je logické vzhledem

⁶⁴ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1812.

⁶⁵ Výjimku lze spatřovat v již zmíněné problematice předčasně podané žaloby pro zmatečnost.

⁶⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 551, shodně též ŠKÁROVÁ, M. a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou.* 4. aktualizované vydání podle stavu k 1. 1. 2009. Praha: Linde, 2009, s. 764.

k výjimečné povaze mimořádných opravných prostředků, jíž by odporovala možnost napadnout žalobou pro zmatečnost veškerá soudní rozhodnutí, mj. i ta, která jsou vydána v průběhu řízení. Předmětem žaloby pro zmatečnost může být meritorní rozhodnutí vydané jak v nezkráceném řízení (tedy rozsudek nebo usnesení), tak v řízení zkráceném nebo obdobném, např. platební rozkaz. Žalobou pro zmatečnost lze rovněž napadnout nemeritorní rozhodnutí, které soud vydává v méně slavnostní formě, tedy ve formě usnesení.

V případech upravených v ustanovení § 229 odst. 1 a 2 o. s. ř. je možné napadnout jak pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu, tak i pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně, přičemž je bez významu, zda proti pravomocnému prvoinstančnímu rozhodnutí byl uplatněn řádný opravný prostředek či nikoliv. Zmatečnost v řízení představuje totiž tak závažné pochybení, kdy zájem na jeho odstranění existuje i bez ohledu na využití odvolání. Bez významu pro přípustnost žaloby pro zmatečnost je tak i okolnost, že proti rozhodnutí soudu prvního stupně není odvolání přípustné. Žalobou pro zmatečnost lze tedy napadnout i rozsudek v tzv. bagatelních věcech.^{67,68}

Bezvýznamné pro přípustnost je ve většině případů i to, v jaké věci bylo v původním řízení rozhodováno.

3.1.1.1. PRVNÍ SKUPINA ROZHODNUTÍ

První, základní a nejširší, skupina rozhodnutí je upravena v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř. Zmíněné ustanovení umožňuje účastníku řízení podat žalobu pro zmatečnost proti pravomocnému rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno.

Jak vyplývá z dikce ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., není pro přípustnost žaloby pro zmatečnost rozhodující, zda soud věc rozhodl meritorně, a to rozsudkem⁶⁹, rozsudkem pro uznání, rozsudkem pro zmeškání, usnesením⁷⁰, platebním rozkazem,

---

⁶⁷ Dle ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř. se jedná o rozsudek, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč, k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

⁶⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁶⁹ Ustanovení § 152 odst. 1 věta první o. s. ř. uvádí, že rozsudkem soud rozhoduje o věci samé. Odvolací soud dle ustanovení § 223 o. s. ř. rozhoduje rozsudkem, jen pokud potvrzuje nebo mění rozsudek.

⁷⁰ Ustanovení § 152 odst. 1 věta druhá o. s. ř. Usnesením je ve věci samé rozhodováno zejména v insolvenčním řízení [ustanovení § 88 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

elektronickým platebním rozkazem, evropským platebním rozkazem nebo směnečným (šekovým) platebním rozkazem⁷¹, anebo nemeritorně, a to usnesením o zastavení řízení nebo usnesením o odmítnutí žaloby.

Způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost je i rozhodnutí, kterým bylo řízení skončeno nikoliv ohledně celé věci, nýbrž jen o určité její části nebo o jejím základu. Napadnout lze tedy rovněž částečný rozsudek, usnesení o částečném zastavení rozhodnutí nebo mezitímní rozsudek, neboť tato rozhodnutí nelze změnit či zrušit jinak než použitím opravných prostředků.⁷²

Rozhodnutí může být vydáno soudy okresními (resp. soudy obvodními v Praze a Městským soudem v Brně) nebo soudy krajskými (resp. Městským soudem v Praze) jako soudy první instance, anebo soudy krajskými nebo vrchními jako soudy odvolacími.⁷³

Výše vyjmenovaná rozhodnutí mohou být předmětem žaloby pro zmatečnost pouze za splnění předpokladu, že se ten, kdo žalobu pro zmatečnost podává⁷⁴, domnívá, že napadené rozhodnutí, popř. řízení, které předcházelo vydání napadeného rozhodnutí, je stíženo takovou vadou, která představuje naplnění některého ze zákonem taxativně vymezených důvodů přípustnosti podání žaloby pro zmatečnost, tedy že rozhodnutí nebo řízení je stíženo zmatečností.

Důvodů zmatečností, pro které je přípustné napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, je celkem osm, a to konkrétně situace, kdy

- a) bylo rozhodnuto ve věci, která nenáleží do pravomoci soudů,
- b) ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení,
- c) účastník řízení neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2) a nebyl řádně zastoupen,
- d) nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo třeba,

---

(insolvenční zákon)] a v nesporných řízeních dle ustanovení § 25 ZŘS, přičemž výjimku představuje ustanovení § 372 ZŘS, které stanoví, že ve statusových věcech manželských soud rozhoduje rozsudkem.

⁷¹ Rozhodnutí vydaná ve zkráceném nebo obdobném řízení, tedy platební rozkaz, elektronický platební rozkaz, evropský platební rozkaz a směnečný (šekový) rozkaz mají vždy povahu rozhodnutí ve věci samé.

⁷² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1813.

⁷³ Ustanovení § 9 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích) (dále „ZSS“).

⁷⁴ Účastníci řízení se v žalobě pro zmatečnost označují svými rolemi v původním řízení. Žaloba pro zmatečnost tak může být podána žalobcem i žalovaným, přičemž jejich označení v řízení o žalobě pro zmatečnost zůstane stejné.

- e) rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící,
- f) soud byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát,
- g) bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího,
- h) účastníku řízení byl ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, ačkoliv k takovému opatření nebyly splněny předpoklady (ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř.).

3.1.1.1.1. K USTANOVENÍ § 229 ODS. 1 PÍSM. A)

Pod ustanovením § 229 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je upravena zmatečnost spočívající v rozhodnutí ve věci, která nenáležela do pravomoci soudů.

Pravomoc je pojem jednak teoretický, který vymezuje okruh záležitostí zákonem svěřený zejména státním orgánům, ve kterém jsou tyto oprávněny vykonávat veřejnou moc, a jednak legální, neboť v ustanovení § 7 o. s. ř. je dána charakteristika civilní pravomoci soudů. Zákonodárce svěřil civilním soudům oprávnění a zároveň povinnost projednávat a rozhodovat spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva. Věci, které nelze subsumovat pod spory, popř. jiné právní věci plynoucí ze soukromoprávních vztahů, může civilní soud projednávat a rozhodovat, jen stanoví-li tak zákon. Civilní soudní pravomoc lze tedy zákonem rozšířit, lze ji ovšem i zúžit, a to opět jen na základě zákona stanovením výjimky.⁷⁵

Pravomoc soudu je jednou z podmínek řízení, za nichž je soud oprávněn rozhodnout ve věci samé, a jako taková je zkoumána v kterékoli fázi řízení. Zjistí-li soud její nedostatek, který představuje neodstranitelnou vadu, řízení zastaví a věc po právní moci usnesení o zastavení řízení postoupí příslušnému orgánu (ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř.).

Projednal-li a rozhodl-li soud věc, tj. vydal-li meritorní rozhodnutí, aniž k tomu měl zákonem svěřenou pravomoc, jednal v rozporu s ustanovením § 104 odst. 1 o. s. ř., a tím došlo k naplnění důvodu zmatečnosti dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

---

⁷⁵ Např. dle ustanovení § 106 o. s. ř. a § 2 zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Z výše uvedeného je patrné, že tento důvod zmatečnosti směřuje jen proti rozhodnutím ve věci samé. Nelze jej uplatnit proti usnesení, kterým bylo řízení z důvodu nedostatku pravomoci zastaveno.⁷⁶

3.1.1.1.2. K USTANOVENÍ § 229 ODS. 1 PÍSM. B)

Vystupoval-li v řízení jako účastník ten, kdo neměl způsobilost být účastníkem řízení (neboli neměl procesní subjektivitu), je naplněn důvod přípustnosti žaloby pro zmatečnost upravený v ustanovení § 229 odst. 1 písm. b) o. s. ř.

Účastníci řízení, jakožto subjekty řízení, představují nepostradatelnou složku civilního procesu. Chybí-li některému z těch, kdo vystupují jako účastníci řízení, procesní subjektivita (nemá-li tedy právní způsobilost být nositelem procesních práv a povinností), nelze řízení vůbec provést.

Způsobilost být účastníkem řízení (ustanovení § 19 o. s. ř.) se odvíjí od právní osobnosti, tedy od schopnosti být nositelem práv a povinností v hmotném právu [ustanovení § 15 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále „obč. z.“)]. Způsobilým účastníkem řízení je tak člověk (fyzická osoba) od svého narození až do své smrti (ustanovení § 23 obč. z.), právnická osoba od svého vzniku až do svého zániku (ustanovení § 118 obč. z.) a stát, který se v oblasti soukromého práva považuje za právnickou osobu (ustanovení § 21 obč. z.). Procesní subjektivitu nelze zbavit. Naopak, zákon ji může přiznat i tomu, kdo nemá právní osobnost.⁷⁷

Procesní subjektivita je jednou z podmínek řízení, jejíž nedostatek je neodstranitelnou vadou. Vyskytne-li se tato vada v řízení, soud má postupovat podle ustanovení §§ 103 a 104 o. s. ř. a řízení zastavit. Pokud tento postup neuplatnil a vydal jiné rozhodnutí než to, kterým řízení zastavil, je splněna podmínka přípustnosti žaloby pro zmatečnost.

Nedostatek věcné legitimace, tedy skutečnost, že účastník řízení není nositelem hmotného práva nebo povinnosti, nehraje roli v posouzení, zda tento má nebo nemá procesní subjektivitu, nezakládá tak důvod zmatečnosti dle ustanovení § 229 odst. 1

---

⁷⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 698.

⁷⁷ Např. ustanovení § 67 ZŘS přiznává procesní subjektivitu zdravotnímu ústavu v řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu, dále pak ustanovení § 10 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, přiznává procesní subjektivitu správci daně ve věcech souvisejících se správou daní.

písm. b) o. s. ř.⁷⁸ Tato skutečnost je rozhodující pro výsledek řízení, nikoli pro jeho samotnou existenci. Pro tu postačí, tvrdí-li žalobce o sobě, že je nositelem hmotného práva a o žalovaném, že je nositelem povinnosti.⁷⁹

Způsobilým důvodem zmatečnosti v tomto smyslu není ani okolnost, že účastník řízení změnil v průběhu řízení svou obchodní firmu, ani že pod původní obchodní firmou činil procesní úkony, ačkoliv je již měl činit pod firmou novou. Změnou obchodní firmy, příp. jména u fyzické osoby, nemůže dojít ke ztrátě procesní způsobilosti.⁸⁰

3.1.1.1.3. K USTANOVENÍ § 229 ODS. 1 PÍSM. C)

Nebyl-li účastník řízení způsobilý vykonávat samostatně procesní úkony, příp. právnická osoba nemohla před soudem vystupovat proto, že nebyla žádná osoba oprávněná za ni před soudem jednat nebo bylo sporné, kdo byl osobou oprávněnou za ni jednat, a nebyli-li tito účastníci řízení i přes procesní nezpůsobilost řádně zastoupeni, došlo k naplnění důvodu přípustnosti žaloby pro zmatečnost upraveného v ustanovení § 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Procesní způsobilost neboli způsobilost samostatně jednat před soudem se odvíjí od svéprávnosti (ustanovení § 20 o. s. ř.). Kdo je tedy v rovině hmotněprávní způsobilý pro sebe vlastním právním jednáním nabývat práva a zavazovat se k povinnostem, neboli právně jednat (ustanovení § 15 odst. 2 obč. z.), je způsobilý i samostatně jednat před soudem.

Člověk (fyzická osoba) se stává plně svéprávným dovršením osmnáctého roku věku, tedy zletilostí (ustanovení § 30 odst. 1 obč. z.). Plné svéprávnosti může člověk ve výjimečných případech nabýt ještě před dovršením osmnáctého roku věku, a to přiznáním svéprávnosti soudem (ustanovení § 37 obč. z.), nebo uzavřením manželství (ustanovení § 672 odst. 2 obč. z.). Do nabytí plné svéprávnosti je nezletilý způsobilý k právním jednáním v rozsahu, který je přiměřený rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku (ustanovení § 31 obč. z.). V tomto případě je ovšem dle ustanovení § 23 o. s. ř. ponecháno na úvaze soudu, zda rozhodne, že za ne plně

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. 20 Cdo 2114/2000, shodně též např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 2011, sp. zn. 21 Cdo 4850/2010.

⁷⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 129.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2227/2000.

svéprávného musí jednat před soudem zákonný zástupce, i když v rovině hmotněprávní by mohl jednat samostatně. Fyzická osoba může být ve své svéprávnosti omezena soudním rozhodnutím (ustanovení § 55 a násl. o. s. ř.). Stane-li se tak, má to vliv rovněž na procesní způsobilost a nutnost jejího zastoupení v rozsahu, ve kterém je její svéprávnost omezena (i v tomto případě platí ustanovení § 23 o. s. ř.). Zahájení řízení o omezení svéprávnosti nestačí k dovození závěru, že účastník řízení musel být v civilním řízení zastoupen, a že tedy absence zastoupení způsobila zmatečnost ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř.⁸¹ K takovému závěru je nutné pravomocné rozhodnutí soudu o omezení svéprávnosti.

Procesně způsobilou je dále právnická osoba, u níž nedochází k rozlišování mezi právní subjektivitou a svéprávností. Právnická osoba, která má procesní subjektivitu, je zároveň plně procesně způsobilá. V případě právnické osoby je nutné určit, kdo jejím jménem jedná (o. s. ř. tak činí v ustanovení § 21, jedná-li se o právnickou osobu, a v ustanovení § 21a, pokud jde o stát).⁸² Právnickou osobu bude zastupovat především její statutární orgán. Právnická osoba může být zastoupena i jinak než osobami, které uvádí ustanovení § 21 o. s. ř., a to zejména smluvním zastoupením na základě plné moci. Platí, že právnická osoba může být v téže věci zastoupena jen jednou fyzickou osobou a že zájmy zástupce nesmí být v rozporu se zájmy právnické osoby. Nedostatek procesní způsobilosti právnické osoby může nastat v případě, že tato nemůže před soudem vystupovat z důvodu, že tu není osoba oprávněná za ni jednat nebo že je sporné, kdo je osobou oprávněnou za ni jednat dle ustanovení § 21 o. s. ř. Opatrovníka jí soud jmenuje, je-li v takovém případě zároveň nebezpečí z prodlení (ustanovení § 29 odst. 2 o. s. ř.).

Nedostatek procesní způsobilosti představuje odstranitelný nedostatek podmínky řízení, který je vždy zhojitelný uplatněním postupu dle ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř., tedy učiněním opatření vedoucích k řádnému zastoupení. Zmatečná jsou tedy ta řízení,

---

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1541/97, shodně též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 21 Cdo 1637/2011.

⁸² V souvislosti s rekodifikací občanského práva došlo ke změně pojetí jednání právnické osoby. Do 31. 12. 2013 jednala právnická osoba sama, měla tedy svou vůli, kterou za ni projevovali její zástupci. Od účinnosti obč. z. právnická osoba již svou vůli nemá, nikdy nejedná sama, nýbrž při právním jednání je vždy zastoupena svým statutárním orgánem, popř. dalšími osobami k tomu zákonem zmocněnými. I přes změnu koncepce právního jednání právnické osoby v občanském právu hmotném nedošlo k harmonizaci úpravy jednání právnické osoby v občanském právu procesním, a tato tak nekoresponduje s úpravou v obč. z. O. s. ř. upravuje procesní jednání právnické osoby v části věnované účastenství, v souladu s koncepční změnou pojetí jednání právnické osoby by toto však mělo být upraveno v části věnované zastoupení. Zdroj: JURÁŠ, M.: Zastoupení právnické osoby v civilním právu – aktuální problémy. *Právní rozhledy*, 2014, č. 12, s. 428.

v nichž některý z účastníků řízení nebyl řádně zastoupen, ačkoli neměl plnou procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat, a tak u něj povinnosti mít zástupce nastala. Jestliže soud věc projedná a rozhodne o ní bez uplatnění postupu dle ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř., došlo v důsledku nesprávného postupu soudu k zásahu do procesních práv účastníka řízení, který neměl plnou procesní způsobilost nebo který nemohl před soudem vystupovat. Pouze tento účastník, který nebyl řádně zastoupen, ačkoli neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat (ustanovení § 29 odst. 2 o. s. ř.), je oprávněn k podání žaloby pro zmatečnost.⁸³ Pod zmatečnost v tomto smyslu nelze subsumovat fakt, že žalovaný není nositelem tvrzené hmotněprávní povinnosti. Nedostatek pasivní věcné legitimace má vliv pouze na výsledek řízení, nikoliv na procesní způsobilost.⁸⁴

3.1.1.1.4. K USTANOVENÍ § 229 ODST. 1 PÍSM. D)

Nebyl-li podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv ho bylo podle zákona třeba, a soud věc přesto projednal a rozhodl, došlo k naplnění důvodu zmatečnosti upraveného v ustanovení § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř.

Civilní řízení lze zahájit buď na návrh, anebo bez návrhu. Sporné řízení je ovládáno plně zásadou dispoziční, a tak se zahajuje vždy na návrh, který se nazývá žaloba (ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř.). Nesporné řízení se zahajuje buď na návrh, který se nazývá návrh na zahájení řízení, anebo bez návrhu (ustanovení § 13 ZŘS). ZŘS představuje výjimku z dispoziční zásady, protože platí pravidlo, že zvláštní řízení soudní lze zahájit i bez návrhu.⁸⁵ Některá nesporná řízení lze ovšem zahájit jen na návrh, stanoví-li tak zákon.⁸⁶ O zahájení řízení bez návrhu vydává soud usnesení, které doručuje účastníkům do vlastních rukou, nestanoví-li zákon jinak (ustanovení § 13 odst. 2 ZŘS).

V řízeních, která lze zahájit jen na návrh (resp. žalobou), představuje tento procesní podmínku. Projednal-li a rozhodl-li soud věc v řízení, ve kterém tato procesní podmínka nebyla splněna, je účastník řízení oprávněn napadnout rozhodnutí, kterým

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1503/2003.

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2003, sp. zn. 29 Odo 282/2001.

⁸⁵ Bez návrhu lze zahájit např. řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalším držení ve zdravotním ústavu (ustanovení § 76 ZŘS), řízení o pozůstalosti (ustanovení § 138 odst. 2 ZŘS), řízení ve věcech péče soudu o nezletilé (ustanovení § 466 a násl. ZŘS).

⁸⁶ Jen na návrh lze zahájit nesporné řízení ve věcech opatrovnictví člověka (ustanovení § 45 ZŘS), řízení ve věcech svěřenského fondu (ustanovení § 96 ZŘS).

bylo takové řízení skončeno, žalobou pro zmatečnost. Z povahy věci plyne, že žalobou pro zmatečnost se nelze domáhat zrušení usnesení, kterým bylo řízení pro nedostatek procesní podmínky spočívající v absenci návrhu na zahájení řízení zastaveno.⁸⁷ Žalobou pro zmatečnost nelze dle tohoto ustanovení napadnout ani rozhodnutí, kterým bylo skončeno řízení zahájené žalobou podanou osobou, která k tomuto úkonu nebyla žalobcem řádně zmocněna.⁸⁸

3.1.1.1.5. K USTANOVENÍ § 229 ODS. 1 PÍSM. E)

Rozhodoval-li v řízení vyloučený soudce nebo přisedící, může být rozhodnutí, kterým bylo řízení skončeno, napadeno žalobou pro zmatečnost dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř.

Jedním ze základních pilířů práva na spravedlivý proces je rozhodování nezávislým a nestranným soudem.⁸⁹ Nepodjatost soudce je jednou z garancí soudcovské nezávislosti.⁹⁰ Pakliže je důvod pochybovat o nepodjatosti soudce nebo přisedícího v civilním soudním řízení s ohledem na jejich poměr k projednávané věci, účastníkům řízení nebo zástupcům účastníků (ustanovení § 14 odst. 1 o. s. ř.), musí se uplatnit postup upravený v ustanovení § 16 o. s. ř. V těchto případech musí tedy dojít k vyloučení soudce nebo přisedícího z projednávání a rozhodování věci, neboť v právním státě nelze akceptovat skutečnost, že se na projednávání a rozhodování věci podílí osoba, u níž je důvodná obava, že má zájem na výsledku řízení. Stejný postup se musí uplatnit i z důvodu, že ve stejné věci rozhodoval soudce u soudu nižšího (vyššího) stupně, popř. u dovolacího soudu (ustanovení § 14 odst. 2 o. s. ř.). Z projednávání a rozhodování žaloby pro zmatečnost je vyloučen soudce, který žalobou pro zmatečnost napadené rozhodnutí vydal nebo věc projednával (ustanovení § 14 odst. 3 o. s. ř.).

Nedošlo-li v případech upravených v ustanovení § 14 o. s. ř. k vyloučení soudce nebo přisedícího, je řízení stíženo zmatečností. Důvod zmatečnosti ve výše uvedeném smyslu může být dán i tehdy, bylo-li nadřízeným soudem rozhodnuto, že soudce nebo přisedící nejsou z projednávání a rozhodování věci vyloučeni. Soud projednávající

---

⁸⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 699.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 1. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1483/2000.

⁸⁹ Čl. 82 Ústavy a čl. 36 LZPS.

⁹⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 101.

žalobu pro zmatečnost je totiž oprávněn si otázku podjatosti posoudit sám bez ohledu na výrok již existujícího pravomocného rozhodnutí o této otázce.⁹¹

Žaloba pro zmatečnost není přípustná dle výše uvedeného ustanovení, jestliže účastník řízení neuplatnil námitku podjatosti v původním řízení bezprostředně poté, co se dozvěděl o skutečnostech tuto námitku odůvodňujících, ale naopak se rozhodl otázku podjatosti soudce řešit až žalobou pro zmatečnost.⁹²

3.1.1.1.6. K USTANOVENÍ § 229 ODS. 1 PÍSM. F)

Projednal-li a rozhodl-li soud věc v nesprávném obsazení, došlo k naplnění důvodu zmatečnosti dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) o. s. ř., ledaže místo samosoudce rozhodoval senát.

Obsazením soudu se rozumí určení toho, které osoby jsou oprávněny za soud jako procesní subjekt jednat a rozhodovat.⁹³ Požadavek na správné obsazení soudu má svůj základ v ústavně zaručeném právu na zákonného soudce (čl. 38 LZPS). Princip zákonného soudce představuje jednu ze záruk nezávislého a nestranného soudního rozhodování, přičemž určování zákonného soudce (a tedy obsazení soudu) pro jednotlivou věc musí probíhat dle předem daných procesních pravidel, aby bylo předvídatelné a transparentní, čímž se brání v demokratickém právním státě neakceptovatelnému výběru soudců a soudů „ad hoc“.⁹⁴ Rozvrh práce je ztělesněním těchto požadovaných předem daných procesních pravidel. Dle ustanovení § 36 odst. 2 o. s. ř. rozvrh práce určí, který senát nebo který samosoudce věc projedná a rozhodne. Pravidla pro sestavování a vydávání, příp. pro změny rozvrhu práce jsou stanovena v ustanovení § 41 a násl. ZSS.

Jak bylo uvedeno již výše, o důvod zmatečnosti se nejedná v případech, kdy místo samosoudce věc projednal a rozhodl senát.

---

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 1995, sp. zn. 7 Cdo 69/92.

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3115/2012, shodně též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2338/2005, v jehož odůvodnění se mj. uvádí: „Žaloba pro zmatečnost podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. e) o.s.ř. neslouží ke zrušení rozhodnutí odvolacího soudu jen proto, že po vydání rozhodnutí, jímž nebylo účastníkovi vyhověno, vyvozuje z okolností, které mu byly v průběhu řízení známy, pochybnosti o nepodjatosti soudce pro jeho poměr k věci. Zákonný požadavek na vyloučení podjatého soudce totiž nelze zaměňovat za procesní prostředek, jímž by mělo být ex post zvráceno již vydané rozhodnutí.“

⁹³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 98.

⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2053/12, shodně též např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1222/2008.

O zmatečnost v uvedeném smyslu jde v případě, že namísto senátu rozhodl a projednal věc samosoudce, dále vydal-li rozhodnutí v rozporu se zákonem namísto senátu nebo samosoudce vyšší soudní úředník, asistent soudce nebo soudní tajemník, dále byla-li věc projednána a rozhodnuta v soudním oddělení, do něhož byla přidělena v rozporu s rozvrhem práce, příp. na základě rozvrhu práce, ve kterém byl způsob rozdělení jednotlivých věcí stanoven v rozporu s ustanovením § 42 odst. 2 ZSS, ale i v případě, že rozhodnutí v odvolacím řízení přijal senát, aniž by k tomu byl určen rozvrhem práce.⁹⁵ Důvodem zmatečnosti je rovněž okolnost, kdy rozsudek vyhlásil senát v jiném složení, než ve kterém věc projednal.⁹⁶

3.1.1.1.7. K USTANOVENÍ § 229 ODST. 1 PÍSM. G)

Bylo-li rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce nebo přisedícího a je-li zároveň mezi tímto trestným činem a pro účastníka nepříznivým rozhodnutím příčinná souvislost, je naplněn důvod zmatečnosti upravený v ustanovení § 229 odst. 1 písm. g) o. s. ř.

Smyslem tohoto důvodu zmatečnosti je odstranění (zrušení) pravomocného rozhodnutí, které v důsledku trestného činu vyznělo v neprospěch účastníka řízení. Ve světle zmíněného smyslu nemůže být proto pro přípustnost žaloby pro zmatečnost významné, zda soudce nebo přisedící, kteří se dopustili trestného činu, byli za tento pravomocně odsouzeni nebo nikoliv (např. pro nepřípustnost trestního stíhání z důvodu amnestie prezidenta). Překážkou přípustnosti žaloby pro zmatečnost není ani nezačátní trestního stíhání (např. proto, že se orgány činné v trestním řízení o činu nedozvěděly). Význam má tak pouze to, zda se soudce nebo přisedící trestného činu dopustili a zda je tento trestný čin příčinou pro některého z účastníků řízení nepříznivého rozhodnutí.⁹⁷

Existuje-li pravomocné rozhodnutí trestního soudu, kterým byl soudce nebo přisedící odsouzen za trestný čin, civilní soud je takovým rozhodnutím vázán (ustanovení § 131 odst. 1 o. s. ř.) a v řízení o žalobě pro zmatečnost se zabývá pouze otázkou, zda mezi trestným činem a rozhodnutím v neprospěch účastníka řízení existuje příčinná souvislost. Neexistuje-li ovšem pravomocné rozhodnutí trestního soudu (ať už

---

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2048/2013.

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 1. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1876/98.

⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 960/2003, shodně též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 12. 2013, sp. zn. 21 Cdo 215/2013.

z jakékoli příčiny), má civilní soud situaci poněkud obtížnější. V takovém případě si totiž musí sám posoudit, zda v žalobě pro zmatečnost vytýkané jednání soudce nebo přisedícího naplňuje znaky trestného činu dle ustanovení § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Dospěje-li ke kladné odpovědi, musí rovněž posoudit otázku příčinné souvislosti.

Uvedený závěr Nejvyššího soudu ČR (tedy bezvýznamnost existence odsuzujícího rozhodnutí trestního soudu pro přípustnost žaloby pro zmatečnost) naplňuje princip náležité soudní ochrany oprávněných zájmů účastníka řízení. Opačný závěr by vedl k otázce, proč má být účastník řízení znevýhodňován v možnostech obrany proti zmatečnému rozhodnutí z důvodu, že státní orgány neplní náležitě svou roli (např. orgány činné v trestním řízení nezjistily spáchání trestného činu soudcem nebo přisedícím, nebo došlo k promlčení trestního stíhání), příp. z jiného, na vůli účastníka řízení nezávislého, důvodu nedošlo k odsouzení soudce nebo přisedícího.

3.1.1.1.8. K USTANOVENÍ § 229 Odst. 1 písm. h)

Byl-li účastníku řízení ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, přestože k takovému opatření nebyly splněny předpoklady stanovené zákonem, došlo k naplnění důvodu zmatečnosti upraveného v ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Tento důvod zmatečnosti byl do o. s. ř. doplněn s účinností k 1. 7. 2009 novelou provedenou zákonem č. 7/2009 Sb. Legislativce tak učinil v reakci na judikaturu Ústavního soudu, která kritizovala praxi soudů při ustanovování opatrovníků dle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. Dle Ústavního soudu bylo ustanovování opatrovníků z řad zaměstnanců soudu často pouhým formálním opatřením (učiněným bez potřebného šetření místa pobytu účastníka řízení), aniž by se účastníku řízení dostalo náležitého hájení jeho práv a oprávněných zájmů.⁹⁸

---

⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2002, sp. zn. I. ÚS 559/2000. K této kritice je třeba uvést, že postup soudů při ustanovování opatrovníků nelze paušalizovat, ale je nutné jej posuzovat v intencích každého konkrétního případu. Leckdy totiž opatrovník ustanovený z řad zaměstnanců soudu mohl hájit práva účastníka řízení kvalitněji než např. člen jeho rodiny (ne v každé rodině panují idylické vztahy a skutečný zájem o právní poměry jejich členů).

Novela umožnila pro tento důvod zmatečnosti napadnout i rozhodnutí, která byla vydána přede dnem její účinnosti.⁹⁹ Před účinností novely bylo možné pochybení soudu ve výše uvedeném smyslu zhojit odvoláním, pokud se o rozhodnutí účastník řízení včas dozvěděl, popř. žalobou pro zmatečnost z důvodu odnětí možnosti jednat před soudem v důsledku nesprávného postupu soudu (ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. – předmětem žaloby pro zmatečnost mohlo být však jen meritorní rozhodnutí).¹⁰⁰

Byl-li účastníku řízení ustanoven opatrovník z jiných důvodů než z výše uvedených (např. pro jeho duševní poruchu), aniž by k tomu byly splněny zákonné předpoklady, nelze rozhodnutí vydané v takovém řízení napadnout žalobou pro zmatečnost dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) o. s. ř., nýbrž jen dle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. (tedy pro odnětí možnosti jednat před soudem z důvodu nesprávného postupu soudu).

Procesně legitimován k podání žaloby pro zmatečnost ve výše uvedeném smyslu je pouze ten účastník řízení, jemuž byl v rozporu se zákonem ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině.

3.1.1.2. DRUHÁ SKUPINA ROZHODNUTÍ

Odstavec druhý § 229 o. s. ř. opravňuje použití žaloby pro zmatečnost proti pravomocnému rozsudku soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu nebo proti jejich pravomocnému usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, anebo proti pravomocnému platebnímu rozkazu, směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu nebo elektronickému platebnímu rozkazu. Tři poslední jmenovaná rozhodnutí představují rozhodnutí vydaná ve zkráceném nebo obdobném řízení.

Z dikce zmíněného ustanovení vyplývá, že druhá skupina je tvořena pouze těmi rozhodnutími, kterými bylo pravomocně rozhodnuto o meritu věci, a to buď rozsudkem nebo usnesením (dle ustanovení § 152 odst. 1 věta druhá o. s. ř.), anebo rozhodnutími vydanými ve zkráceném nebo obdobném řízení. Rozhodnutí vydaná ve zkráceném nebo

---

⁹⁹ V přechodném ustanovení čl. II. bodu 11. zákona č. 7/2009 Sb. bylo stanoveno, že lhůta k podání žaloby pro zmatečnost v případě důvodu zmatečnosti dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) o. s. ř. neskončí před uplynutím 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti novely.

¹⁰⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 700.

obdobném řízení představují vždy rozhodnutí meritorní. Nabydou-li tyto právní moci, mají stejné účinky jako pravomocný rozsudek.¹⁰¹

Jak bylo již konstatováno v podkapitole 3.1.1., přípustnosti žaloby pro zmatečnost nebrání fakt, že účastník řízení nevyužil, i ze své vůle, řádného opravného prostředku.

Tato rozhodnutí lze napadnout pouze ze tří důvodů zmatečnosti, a to jestliže

- a) v téže věci bylo již dříve zahájeno řízení,
- b) v téže věci bylo dříve pravomocně rozhodnuto,
- c) odvolacím soudem byl pravomocně zamítnut návrh na nařízení výkonu těchto rozhodnutí nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí z důvodu, že povinnosti rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem uložené nelze vykonat (§ 261a).¹⁰²

3.1.1.2.1. K USTANOVENÍ § 229 ODS. 2 PÍSM. A)

Bylo-li v téže věci již dříve zahájeno řízení, a i přes to byla totožná věc pravomocně meritorně rozhodnuta v jiném řízení, je naplněn důvod zmatečnosti upravený v ustanovení § 229 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Uvedený důvod zmatečnosti spočívá v porušení podmínky řízení, která vychází z principu „ne bis in idem“ (ne dvakrát o tomtéž). Totožnost věci je určena totožností účastníků, žalobního nároku a žalobního důvodu.¹⁰³

Překážka litispendence se řadí k tzv. negativním procesním podmínkám. Vyskytne-li se negativní procesní podmínka v řízení, nemůže soud rozhodnout o merituu věci, naopak, na místě je zastavení řízení dle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. Odpadne-li však překážka litispendence ještě před zastavením řízení nebo pravomocným rozhodnutím ve věci samé, nebrání tato pokračování v řízení, neboť překážka již neexistuje v době rozhodování soudu ve věci samé.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 267.

¹⁰² Ustanovení § 229 odst. 2 o. s. ř.

¹⁰³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 216.

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 29 Odo 353/2002.

3.1.1.2.2. K USTANOVENÍ § 229 ODS. 2 PÍSM. B)

Rozhodne-li soud ve věci, která byla již dříve pravomocně rozhodnuta, je naplněn důvod zmatečnosti dle ustanovení § 229 odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Překážka věci pravomocně rozsouzené je řazena shodně jako překážka litispendence k tzv. negativním procesním podmínkám a vztahuje se rovněž k principu „ne bis in idem“ (ustanovení § 159a odst. 4 o. s. ř.). Dojde-li soud k závěru, že o věci bylo již v rozsahu závaznosti výroku meritorního rozhodnutí pravomocně rozhodnuto, řízení z důvodu neodstranitelného nedostatku procesní podmínky dle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. zastaví.¹⁰⁵

O totožnou věc jde především tehdy, jedná-li se v pozdějším řízení o tentýž nárok nebo stav, o kterém bylo již v jiném řízení pravomocně rozhodnuto, a týká-li se stejného předmětu řízení a týchž osob. Totožný předmět řízení je dán, pokud tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitem je založen na stejných skutkových tvrzeních, na nichž byl založen v předchozím řízení.¹⁰⁶

Překážku věci pravomocně rozsouzené zakládají jen pravomocná meritorní rozhodnutí, jen jimi se totiž rozhoduje o věci. Co se týče rozsudků částečných a mezitímních, pak vzhledem k tomu, že představují rozhodnutí jen o části, resp. základu projednávané věci, nebrání dalšímu pokračování v řízení. Naopak, s ohledem na ustanovení § 152 odst. 2 o. s. ř. pokračování řízení o „zbytku“ věci předpokládají.¹⁰⁷

3.1.1.2.3. K USTANOVENÍ § 229 ODS. 2 PÍSM. C)

Je-li povinnost uložená rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem materiálně nevykonatelná (ustanovení § 261a o. s. ř.) a byl-li z tohoto důvodu odvolacím soudem pravomocně zamítnut návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí, pak došlo k naplnění důvodu zmatečnosti upraveného v ustanovení § 229 odst. 2 písm. c) o. s. ř. a takto vadný rozsudek, usnesení nebo platební rozkaz lze zrušit na základě žaloby pro zmatečnost.

Vykonat lze jen rozhodnutí, která jsou po formální a materiální stránce vykonatelná. Ustanovení § 261a odst. 1 o. s. ř. upravuje předpoklady materiální

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1927/2009.

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 768/2011.

¹⁰⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 286.

vykonatelnosti. Rozhodnutí musí dle zmíněného ustanovení obsahovat přesnou individualizaci oprávněného a povinného, dále přesné vymezení obsahu a rozsahu práv a povinností, jejichž splnění se má vynutit a určení lhůty ke splnění povinnosti. Výkon rozhodnutí je nařízen i v případě, že některá z náležitostí není v rozhodnutí obsažena nebo je nepřesná či nesrozumitelná, avšak lze ji dovodit z ustanovení § 261a odst. 2 a 3 o. s. ř.¹⁰⁸

Rozhodnutí je zmatečné, a bude tedy jako takové zrušeno na základě podané žaloby pro zmatečnost za splnění předpokladu, že odvolacím soudem byl pravomocně zamítnut návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí z důvodu jeho materiální nevykonatelnosti. Soud rozhodující o žalobě pro zmatečnost již materiální nevykonatelnost napadeného rozhodnutí nezkoumá. Jako podklad pro zrušení napadeného rozhodnutí mu tedy plně stačí pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu o zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo o zastavení výkonu rozhodnutí z důvodu materiální nevykonatelnosti.¹⁰⁹

Oprávněný by bez možnosti podat žalobu pro zmatečnost v uvedeném smyslu nemohl již nikdy dosáhnout vynucení uložené povinnosti kvůli chybě soudu, která spočívá v nedostatku nebo nesrozumitelnosti údajů nezbytných pro materiální vykonatelnost rozhodnutí. Ve vykonávacím řízení nemá totiž oprávněný žádné procesní prostředky, jak dosáhnout změny pravomocného meritorního rozhodnutí, a opakované nalézací řízení by bylo zastaveno z důvodu překážky věci pravomocně rozsouzené.¹¹⁰

3.1.1.3. TŘETÍ SKUPINA ROZHODNUTÍ

Třetí skupinu rozhodnutí upravenou v ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř., která představuje další způsobilý předmět žaloby pro zmatečnost, tvoří pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé (tedy rozsudky a usnesení, kterými bylo

---

¹⁰⁸ Např. o. s. ř. v ustanovení § 261a odst. 2 stanoví, že není-li v rozhodnutí určena lhůta ke splnění povinnosti, má se za to, že tato činí tři dny a, jde-li o vyklizení bytu, pak patnáct dní od právní moci rozhodnutí.

¹⁰⁹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1815.

¹¹⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád.* Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 701.

rozhodnuto ve věci samé) a pravomocné rozsudky soudů prvního stupně, proti nimž není odvolání přípustné podle ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř.¹¹¹

Jediným důvodem, pro který je účastník řízení oprávněn dle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. podat žalobu pro zmatečnost, je okolnost, že mu byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Zákon pro úspěšné uplatnění žaloby pro zmatečnost podané dle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. předpokládá splnění podmínky, že byl v zákonné lhůtě podán proti rozhodnutí soudu prvního stupně řádný opravný prostředek, čímž došlo k zahájení odvolacího řízení a následně k vydání meritorního rozhodnutí odvolacího soudu.¹¹²

Možnost napadnout rozsudek soudu prvního stupně v tzv. bagatelních věcech byla do ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. zavedena až s účinností k 1. 1. 2013 novelou provedenou zákonem č. 404/2012 Sb. Do té doby byla v případě těchto rozsudků zmatečnost spočívající v odnětí možnosti jednat před soudem považována za neodstranitelnou.¹¹³

3.1.1.3.1. K ODNĚTÍ MOŽNOSTI JEDNAT PŘED SOUDEM

Odnětí možnosti jednat před soudem způsobené nesprávným postupem soudu v průběhu řízení je jakožto poměrně obecně definovaný důvod zmatečnosti specifikován bohatou judikaturou Nejvyššího soudu ČR, příp. bývalého Nejvyššího soudu ČR.¹¹⁴

Odnětí možnosti jednat před soudem je chápáno jako postup soudu, kterým byla účastníku řízení znemožněna realizace procesních práv, která mu přiznává občanský soudní řád. Není přitom významné, zda k odnětí možnosti jednat před soudem došlo v řízení před soudem prvního stupně nebo až v řízení před soudem odvolacím.¹¹⁵ Byl-li však v odvolacím řízení zhojen nesprávný postup soudu prvního stupně, tzn., poskytl-li

---

¹¹¹ Rozsudek v tzv. bagatelních věcech, tj. takový, kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím bez hodnoty příslušenství 10 000,- Kč.

¹¹² S jedinou výjimkou představovanou rozsudkem soudu prvního stupně v tzv. bagatelních věcech.

¹¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹¹⁴ Tento důvod zmatečnosti byl před 1. 1. 2001 dovolacím důvodem, a proto lze použít i judikaturu vztahující se k němu, tedy k ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) tehdejšího o. s. ř.

¹¹⁵ Usnesení bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 8. 1992, sp. zn. 2 Cdo 19/92.

odvolací soud účastníku řízení možnost učinit procesní úkony, která mu byla prvostupňovým soudem odňata, není žaloba pro zmatečnost přípustná.¹¹⁶

Postup soudu, kterým byla účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem, musí být nesprávný, tedy v rozporu s procesními předpisy¹¹⁷, a takový postup se musí projevit v průběhu řízení, nikoli až při rozhodování, neboť rozhodovacím aktem soud hodnotí průběh řízení.^{118,119}

Soud odejme účastníku řízení možnost jednat před soudem zejména tehdy, neumožní-li mu účastnit se jednání nebo kdy účastníku řízení, který je přítomen u jednání (popř. jeho zástupci, který se jednání účastní), neumožní činit přednesy a důkazní návrhy, vyjadřovat se k důkazům apod., ačkoli ho k těmto úkonům o. s. ř. opravňuje.¹²⁰

Důvod zmatečnosti v uvedeném smyslu je naplněn tím, že soud jednání vůbec nenařídil a věc rozhodl bez něj, ačkoli nebyly splněny předpoklady dle ustanovení § 214 odst. 2 a 3 o. s. ř. Dále pak projednal-li soud věc v nepřítomnosti účastníka řízení v rozporu s ustanovením § 101 odst. 3 o. s. ř. nebo ustanovil-li účastníku řízení opatrovníka, ačkoli k tomu nebyly splněny podmínky podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. [s výjimkou případů procesních pochybení, které jsou napravitelné dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].¹²¹ Odnětím možnosti jednat před soudem je i situace, kdy soud projednal věc bez výslovného souhlasu účastníka řízení v nepřítomnosti jeho zástupce, který z důležitého důvodu (např. kolize s jiným soudním jednáním) požádal o odročení jednání.¹²² V případě, že soud projednal věc s účastníkem řízení, který zemřel v průběhu řízení, pak tímto nesprávným postupem odňal možnost jednat před soudem osobám, které byly procesním nástupcem zemřelého.¹²³

Soud odňal možnost jednat před soudem rovněž účastníku řízení, kterého (příp. jeho zástupce) k jednání předem nepředvolal.¹²⁴ Jako odnětí možnosti jednat před soudem je kvalifikována také situace, kdy účastníci řízení byli sice předvoláni

---

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 1998, sp. zn. 3 Cdon 610/96.

¹¹⁷ Pokud soud postupuje v souladu se zákony, nemůže účastníku řízení odejmout možnost jednat před soudem. Zdroj: Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2003, sp. zn. 29 Odo 373/2002.

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1420/96.

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. 2 Cdon 539/96.

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 2000, sp. zn. 30 Cdo 1082/2000.

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 953/96.

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1358/99.

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 5. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1550/2000.

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 3. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1094/2000.

k jednání, ovšem do jiné jednací síně než do té, ve které byla kvůli tomuto pochybení (byť způsobené např. pouhou písařskou chybou) věc projednána a rozhodnuta bez jejich účasti.¹²⁵

Žalobu pro zmatečnost v uvedeném smyslu je oprávněn podat jen ten účastník řízení, jemuž byla odňata možnost jednat před soudem.¹²⁶

3.1.1.4. ČTVRTÁ SKUPINA ROZHODNUTÍ

Ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. obsahuje poslední, čtvrtou, skupinu rozhodnutí, která tvoří způsobilý předmět žaloby pro zmatečnost.

Představují ji dvě podskupiny rozhodnutí, a to zaprvé pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, a zadruhé pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost. Novelou provedenou zákonem č. 404/2012 Sb. byla s účinností k 1. 1. 2013 rozšířena čtvrtá skupina o poslední jmenované. Před účinností novely bylo možné dosáhnout přezkumu v případě těchto rozhodnutí prostřednictvím dovolání.

Tato skupina soustřeďuje pouze pravomocná nemeritorní rozhodnutí odvolacího soudu. Pro přípustnost žaloby pro zmatečnost není podstatné, jaké rozhodnutí bylo předmětem odvolání, např. bylo-li podáno proti rozhodnutí meritornímu nebo proti rozhodnutí vydanému v průběhu řízení.¹²⁷ Význam má pouze, jak bylo odvolacím, případně i prvostupňovým soudem rozhodnuto.

Předpokladem přípustnosti žaloby pro zmatečnost proti první části rozhodnutí této skupiny je skutečnost, že usnesením odvolacího soudu bylo odvolání odmítnuto¹²⁸ nebo zastaveno odvolací řízení¹²⁹. Tato rozhodnutí jsou přijímána, aniž by se k odvolacím soudem řešené otázce (zda má být odvolání odmítnuto nebo odvolací řízení zastaveno) vyslovil ve svém rozhodnutí rovněž soud prvního stupně. Odvolací soud tak

---

¹²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 969/96.

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1900/97.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 1269/2006.

¹²⁸ Dle ustanovení § 218 o. s. ř. soud odmítne odvolání z důvodu nepřípustnosti jeho podání nebo bylo-li podáno osobou k tomu neoprávněnou. Odvolání odmítá též na základě ustanovení § 211 a § 43 odst. 2 o. s. ř. pro vady odvolání.

¹²⁹ Odvolací soud zastaví odvolací řízení na základě ustanovení § 211 a § 104 nebo § 207 odst. 2 o. s. ř. z důvodu nedostatku podmínek řízení, resp. zpětvzetí odvolání.

rozhoduje o otázce odmítnutí odvolání nebo zastavení odvolacího řízení „prvostupňově“.¹³⁰ Zároveň však dle judikatury Nejvyššího soudu ČR nelze spatřovat v odmítnutí odvolání odvolacím soudem zmatečnost v podobě odnětí možnosti jednat před soudem. Pokud by byla tato úvaha přípustná, ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. by se stalo ustanovením obsoletním.¹³¹

Předpokladem přípustnosti žaloby pro zmatečnost proti druhé části rozhodnutí této skupiny je skutečnost, že usnesením odvolacího soudu bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo dovolání pro opožděnost.¹³² Mezi opravné prostředky upravené občanským soudním řádem lze ovšem kromě odvolání a dovolání zařadit i další, např. odpor proti platebnímu rozkazu. Nedokonalost zákona, resp. ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. zhojil svým rozhodnutím Nejvyšší soud ČR. V usnesení ze dne 27. 2. 2014 judikoval, že s ohledem na účel změn provedených zákonem č. 404/2012 Sb., kterým bylo mimo jiné „odlehčeno“ rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR, se nelze při výkladu ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. držet striktně jazykového výkladu, a vztahovat tak přípustnost žaloby pro zmatečnost jen na usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo dovolání pro opožděnost. Žaloba pro zmatečnost je tak přípustná i proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým byl odmítnut odpor proti platebnímu rozkazu (resp. elektronickému platebnímu rozkazu) nebo námitky proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu pro opožděnost.¹³³

Důvod zmatečnosti zde, oproti předchozím skupinám, není výslovně uveden. Lze ho ovšem vyvodit z textu ustanovení. Zmatečnost je shledávána ve skutkově nebo právně chybném závěru o tom, že odvolání muselo být odmítnuto nebo že odvolací řízení muselo být zastaveno, resp. že odvolání nebo dovolání muselo být odmítnuto pro

---

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2006, sp. zn. 21 Cdo 972/2005, které bylo uveřejněno pod č. 25 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2007.

¹³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96.

¹³² Soud prvního stupně odmítá odvolání pro opožděnost na základě ustanovení § 208 o. s. ř. a dovolání na základě ustanovení § 241b o. s. ř.

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2437/2013, uveřejněné pod číslem 42/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V odůvodnění usnesení je mj. uvedeno: „*Jak v případě odvolání, tak v případě těchto (dalších) opravných prostředků jde totiž (vždy a jen) o posouzení otázky včasnosti toho kterého opravného prostředku, a to bez ohledu na jeho označení.*“

opožděnost. Zmatečností je tedy to, že k rozhodnutí soudu o odmítnutí odvolání nebo dovolání nebo o zastavení odvolacího řízení nebyly dány zákonné důvody.¹³⁴

Nepřípustná je žaloba pro zmatečnost proti usnesení, kterým odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně o zastavení odvolacího řízení.¹³⁵

Zároveň platí pravidlo uvedené v ustanovení § 238 odst. 1 písm. e), že proti usnesením, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost podle ustanovení § 229 odst. 4, není přípustné dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř.

Ve věcech výkonu rozhodnutí lze dle ustanovení § 254 odst. 2 o. s. ř. podat žalobu pro zmatečnost jen na základě ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř.¹³⁶ Ovšem za předpokladu, že je napadeno usnesení o odmítnutí odvolání povinného proti usnesení o nařízení exekuce, které neobsahovalo vůbec žádné skutečnosti. Za splnění uvedeného předpokladu je odmítnutí odvolání považováno za procesní rozhodnutí. Naopak meritorním rozhodnutím je usnesení odvolacího soudu o odmítnutí odvolání povinného proti usnesení o nařízení exekuce, které sice skutečnosti obsahovalo, ale tyto skutečnosti nebyly rozhodné pro nařízení exekuce. V případě meritorního rozhodnutí nelze ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. použít.¹³⁷

3.1.2. NEZPŮSOBILÝ PŘEDMĚT ŽALOBY PRO ZMATEČNOST

Nezpůsobilý předmět žaloby pro zmatečnost lze vyvodit především pomocí logického argumentu a *contrario* z ustanovení § 229 o. s. ř. Jsou jím tedy všechna nepravomocná rozhodnutí. Dále rozhodnutí pravomocná, avšak taková, kterými nebyla věc skončena, ale byla vydána v průběhu řízení, např. rozhodnutí o procesním nástupnictví, o místní nebo věcné příslušnosti, o záměně účastníků.¹³⁸

Dále rozhodnutí, která, ač splňují zákonem stanovené podmínky, přípustná nejsou, protože u nich převažuje zájem na právní jistotě založené pravomocným rozhodnutím, které deklaruje nebo konstituuje určité právní vztahy, před zájmem na správnosti rozhodnutí. Jsou jimi rozhodnutí uvedená v ustanovení § 230 o. s. ř. a dále ta,

---

¹³⁴ DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 1185.

¹³⁵ DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 1186.

¹³⁶ Srov. též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2010, sp. zn. 21 Cdo 4629/2009.

¹³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1336/2013.

¹³⁸ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II*. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1812.

kteřá z pŕípustnosti žaloby pro zmatečnost vylučuje zvláštní zákon, jako napŕ. zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.¹³⁹ Pro ilustraci, byla-li by prolomena právní moc rozhodnutí, že se manželství rozvádí, mohlo by to vést často k velmi svízelným a neřešitelným situacím v rodinných vztazích. V těchto případech tedy zcela oprávněně vítězí zájem na právní jistotě. Ustanovení § 398 ZŘS je zákonodárcem konstruováno tak, že žaloba pro zmatečnost není pŕípustná ani proti rozhodnutí, kterým byla žaloba o rozvod manželství zamítnuta. Takové rozhodnutí ovšem není v rozporu s požadavkem na nenarušování právní jistoty, a proto nepŕípustnost jeho pŕezkumu prostřednictvím žaloby pro zmatečnost je neodůvodněná.

Dle ustanovení § 230 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je žaloba pro zmatečnost nepŕípustná proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto o žalobě z rušené držby. S pŕijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku byla spojena i nutnost sjednotit s jeho obsahem civilní procesní právo. Ochrana rušené držby byla zavedena do o. s. ř. v souvislosti se zmíněnou rekonifikací občanského hmotného práva, a proto bylo v ustanovení § 176 a násl. o. s. ř. upraveno řízení o žalobě z rušené držby. Žaloba z rušené držby má poskytnout rychlou ochranu narušeného faktického stavu. V rozporu s jejím smyslem by tak byla pŕípustnost použití žaloby pro zmatečnost. Z toho důvodu byla novelou o. s. ř. provedenou zákonem č. 293/2013 Sb. zavedena nepŕípustnost žaloby pro zmatečnost proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto o žalobě z rušené držby.

Ustanovení § 230 odst. 1 písm. b) o. s. ř. určuje nepŕípustnost žaloby pro zmatečnost pouze proti výrokům rozhodnutí o nákladech řízení, o lhůtě k plnění a o pŕedběžné vykonatelnosti. Vzhledem k závislosti těchto vedlejších výroků na výroku hlavním by nebyla důvodná možnost jejich samostatného napadení žalobou pro zmatečnost. Napadnout je lze jen ve spojení s hlavním výrokem.¹⁴⁰

Nepŕípustná je žaloba pro zmatečnost dále dle ustanovení § 230 odst. 1 písm. c) o. s. ř. jen proti důvodům rozhodnutí. Odůvodnění rozhodnutí nedeklaruje ani nekonstituuje samo o sobě žádné právní vztahy, a proto není a contrario k ustanovení §

---

¹³⁹ Pŕípustnost žaloby pro zmatečnost vylučuje ustanovení § 382 ZŘS (řízení o určení, zda tu manželství je či není, a o neplatnost manželství), § 398 ZŘS (řízení o rozvod manželství) a § 491 ZŘS (řízení o navracení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí).

¹⁴⁰ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II*. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1826.

159a o. s. ř. závazné. Nesouhlas s odůvodněním rozhodnutí je možné vyjádřit žalobou pro zmatečnost jen jako součást napadení výroku rozhodnutí.¹⁴¹

Ustanovení § 230 odst. 3 o. s. ř. vylučuje přípustnost žaloby pro zmatečnost proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost. Opačná možnost by nebyla logická vzhledem k důvodům, smyslu a účelu žaloby pro zmatečnost a zároveň by se tím umožnilo nežádoucí opakované napadání soudních rozhodnutí pro procesní pochybení soudu. Dojde-li k pochybení při rozhodování o žalobě pro zmatečnost, lze nápravu zjednat prostřednictvím odvolání nebo dovolání.¹⁴²

Žalobou pro zmatečnost nelze s úspěchem napadnout pouze rozhodnutí soudu prvního stupně, bylo-li v téže věci rozhodnuto i soudem odvolacím. V takovém případě lze napadnout jen rozhodnutí odvolacího soudu, anebo spolu s ním i rozhodnutí prvoinstanční, bylo-li rovněž stíženo zmatečností.

Nezpůsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost je rovněž rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR.

3.2. LHŮTY K PODÁNÍ ŽALOBY PRO ZMATEČNOST

Lhůty k podání žaloby pro zmatečnost jsou upraveny v ustanovení § 234 o. s. ř. Tento paragraf stanoví jednak lhůtu obecnou a jednak výjimky z této obecné lhůty. Lhůty k podání žaloby pro zmatečnost mají procesní povahu, nemohou být tedy na rozdíl od soudcovských lhůt předsedou senátu prodlouženy a k jejich zachování stačí odevzdání žaloby pro zmatečnost v poslední den lhůty orgánu, který má povinnost ji doručit.¹⁴³ Zmeškání lhůty k podání žaloby pro zmatečnost nelze prominout, protože ustanovení § 235 odst. 1 o. s. ř. vylučuje použití postupu dle ustanovení § 58 o. s. ř. Tímto opatřením zákonodárce respektoval mimořádnou povahu jak žaloby pro zmatečnost, tak žaloby na obnovu řízení.

---

¹⁴¹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1826.

¹⁴² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1827.

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 9. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1207/2009. V citovaném usnesení je odůvodněna procesní povaha lhůt takto: „*neboť jsou stanoveny právním předpisem (zákonem) upravujícím občanské soudní řízení a jsou určeny k uplatnění procesního úkonu u soudu. Znamená to, že lhůtu k žalobě předseda senátu nemůže postupem podle ustanovení § 55 věty druhé o. s. ř. prodloužit a že lhůta je zachována nejen tehdy, byla-li žaloba před jejím uplynutím podána u soudu, ale i v případě, že žaloba byla alespoň posledního dne lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost je soudu doručit (§ 57 odst.3 o.s.ř.).*“

Obecné pravidlo upravené v odstavci prvním zmíněného ustanovení § 234 o. s. ř. určuje, že žaloba pro zmatečnost musí být podána ve lhůtě tří měsíců od doručení napadeného rozhodnutí. Délka lhůty byla stanovena tak, aby na jedné straně navrhovatel měl dostatek času pro náležité uplatnění žaloby pro zmatečnost a na druhé straně, aby se tak stalo v přiměřené době, v které lze narušení právní jistoty založené pravomocným rozhodnutím považovat ještě za akceptovatelné. Z důvodu větší jistoty pro účastníky řízení byl počátek běhu lhůty stanoven na den doručení napadeného rozhodnutí.¹⁴⁴

Konstrukce obecného pravidla je ovšem, i přes racionální záměr zákonodárce, poněkud problematická, neboť v praxi může dojít k situaci, kdy účastníku řízení, který chce jemu již doručené rozhodnutí žalobou pro zmatečnost napadnout, uplyne lhůta k podání před doručením rozhodnutí ostatním účastníkům řízení, a tedy před nabytím právní moci rozhodnutí (ustanovení § 159 o. s. ř.). Může tak nastat situace, kdy je žaloba pro zmatečnost podána předčasně, tj. před právní mocí napadeného rozhodnutí. Řešení by bylo možné nalézt v analogickém použití judikatury vztahující se k předčasně podanému dovolání, kdy je toto považováno za přípustný úkon, jehož účinky nastávají až v okamžiku nabytí právní moci napadeného rozhodnutí.¹⁴⁵

Výjimky z obecné lhůty jsou určeny v ustanovení § 234 odst. 2 až 6 o. s. ř. Subjektivně je stanoven počátek běhu lhůty v případech, kdy si to žádá povaha důvodů přípustnosti žaloby pro zmatečnost, a to je v případech zmatečností dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. c), e), g), h) a § 229 odst. 2 písm. c) o. s. ř. V některých případech je rovněž k subjektivní lhůtě stanovena i lhůta objektivní.

V případě zmatečnosti spočívající v nedostatku procesní způsobilosti, příp. nedostatku zastoupení [ustanovení § 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř.] běží subjektivní lhůta ode dne, kdy účastníku řízení byl ustanoven zástupce nebo kdy odpadla překážka, pro kterou nemohl před soudem samostatně jednat nebo pro kterou nemohl před soudem vystupovat (ustanovení § 234 odst. 2 o. s. ř.). Zároveň je v tomto případě stanovena i lhůta objektivní, která činí tři roky. Počátek běhu objektivní lhůty je stanoven na den právní moci napadeného rozhodnutí.

Pro případ, že rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící [ustanovení § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř.], běží účastníku řízení tříměsíční lhůta pro podání žaloby pro

---

¹⁴⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁴⁵ NOVOTNÁ, T. Několik poznámek k žalobě pro zmatečnost. *Soudní rozhledy*, 2002, č. 5, s. 157.

zmatečnost ode dne, kdy se tento dozvěděl o důvodu zmatečnosti. Stejně jako v předchozím případě je i zde stanovena objektivní tříletá lhůta, která počíná běžet dnem právní moci napadeného rozhodnutí (ustanovení § 234 odst. 3 o. s. ř.).

Bylo-li rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce nebo přisedícího [ustanovení § 229 odst. 1 písm. g) o. s. ř.], může účastník řízení podat žalobu pro zmatečnost do tří měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu zmatečnosti (ustanovení § 234 odst. 4 o. s. ř.). Objektivní lhůta stanovena v tomto případě není.

V případě ustanovení opatrovníka účastníku řízení z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, ačkoliv k takovému opatření nebyly splněny předpoklady [ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) o. s. ř.], plyne subjektivní lhůta pro podání žaloby pro zmatečnost ode dne, kdy se ten, kdo žalobu pro zmatečnost podává, dozvěděl o napadeném rozhodnutí (ustanovení § 234 odst. 5 o. s. ř.). Objektivní lhůta není rovněž stanovena.

Posledním případem speciálně stanoveného počátku běhu tříměsíční lhůty k podání žaloby pro zmatečnost je důvod zmatečnosti upravený v ustanovení § 229 odst. 2 písm. c) o. s. ř. Běh lhůty pro tento důvod má svůj počátek stanoven na den právní moci usnesení odvolacího soudu o zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo o zastavení výkonu rozhodnutí (ustanovení § 234 odst. 6 o. s. ř.). Ani v tomto případě není stanovena objektivní lhůta.

V případech, kdy byla žaloba pro zmatečnost podána po uplynutí lhůt počítaných ode dne právní moci napadeného rozhodnutí, může soud žalobu pro zmatečnost zamítnout bez nařízení jednání (ustanovení § 235f o. s. ř.). Toto ustanovení se dotýká ustanovení § 234 odst. 2 a 3 o. s. ř., tedy běhu objektivních lhůt. Uplynutí objektivní lhůty, jejíž běh se počítá ode dne právní moci napadeného rozhodnutí, lze totiž zásadně dokázat na základě obsahu spisu, a proto není nezbytné za tímto účelem nařizovat jednání. Pro dokázání zmeškání lhůty subjektivní je třeba jednání naříditi vždy.¹⁴⁶

Ustanovení § 235 odst. 2 o. s. ř. řeší běh lhůt v případě střetu dovolání a žaloby pro zmatečnost. Je-li proti rozhodnutí napadenému žalobou pro zmatečnost podáno i dovolání, do běhu lhůt podle ustanovení § 234 odst. 1 až 4 o. s. ř. se nezapočítává doba od právní moci napadeného rozhodnutí do právní moci rozhodnutí dovolacího soudu.

---

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soud ČR ze dne 20. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2103/2003.

V případě střetu těchto dvou mimořádných opravných prostředků má totiž dle ustanovení § 235b odst. 3 o. s. ř. přednost projednání dovolání.

3.3. LEGITIMACE K PODÁNÍ ŽALOBY PRO ZMATEČNOST

Žalobu pro zmatečnost může s úspěchem podat pouze ten, kdo je k tomuto úkonu procesně legitimován, neboli ten, kdo splňuje subjektivní podmínky přípustnosti. Okruh osob, které mají procesní legitimaci, vymezuje občanský soudní řád v ustanoveních §§ 229 a 231.

Oprávnění podat žalobu pro zmatečnost má především ten, kdo byl účastníkem řízení, které bylo skončeno vydáním žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí. Dále osoba, která je právním nástupcem původního účastníka řízení z důvodu universální nebo singulární sukcese. Ostatními účastníky řízení o žalobě pro zmatečnost mohou být jen osoby, které byly účastníky původního řízení, příp. jejich právní nástupci. Tomu koresponduje i fakt, že mezi náležitosti žaloby pro zmatečnost (ustanovení § 232 o. s. ř.) nepatří označení účastníků. V řízení o žalobě pro zmatečnost mají účastníci stejné procesní postavení jako v řízení, které předcházelo vydání žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí.¹⁴⁷

Obecně lze shrnout, že procesně legitimovanou je ta osoba, pro kterou je výrok napadeného rozhodnutí závazný ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 o. s. ř. Z povahy opravných prostředků ovšem vyplývá, že žalobu pro zmatečnost nemůže podat účastník řízení nebo jeho právní nástupce, kterému bylo napadeným rozhodnutím plně vyhověno.¹⁴⁸

Ustanovení § 231 o. s. ř. uvádí další osoby, které jsou za splnění zákonných podmínek procesně legitimované k podání žaloby pro zmatečnost. Jsou jimi vedlejší účastník, státní zastupitelství a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Ustanovení § 230 o. s. ř. upravující nepřípustnost žaloby pro zmatečnost platí u těchto procesně legitimovaných osob obdobně. Státní zastupitelství a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových jsou procesně legitimovány na základě ustanovení § 231 o.

---

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soud ČR ze dne 9. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1529/2013.

¹⁴⁸ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1812.

s. ř. za podmínky, že neměly v původním řízení postavení účastníka řízení.¹⁴⁹ V opačném případě by byla jejich procesní legitimace založena přímo ustanovením § 229 o. s. ř.¹⁵⁰

Vedlejší účastník je oprávněn podat žalobu pro zmatečnost svým jménem za splnění dvou předpokladů, a to vstoupil-li do původního řízení ještě před vydáním napadeného rozhodnutí za podmínek ustanovení § 93 o. s. ř. a (s ohledem na smysl vedlejšího účastenství) nevyslovil-li nesouhlas s podáním žaloby pro zmatečnost účastník řízení, kterého vedlejší účastník podporuje. Vyjádřil-li hlavní účastník výslovný nesouhlas s podáním žaloby pro zmatečnost vedlejším účastníkem, soud ji pro nepřípustnost zamítne (ustanovení § 235f o. s. ř.).¹⁵¹

Ustanovení § 231 odst. 2 o. s. ř. upravující procesní legitimaci státního zastupitelství doznalo v souvislosti s přijetím ZŘS drobných úprav. Státní zastupitelství je s účinností k 1. 1. 2014 oprávněno podat žalobu pro zmatečnost pouze ve věcech, do nichž může podle zákona vstoupit nebo v nichž může podat návrh na zahájení řízení. Jak bylo uvedeno výše, ve věcech, v nichž státní zastupitelství podá návrh na zahájení řízení, vyplývá jeho procesní legitimace k podání žaloby pro zmatečnost přímo z ustanovení § 229 o. s. ř., neboť je účastníkem řízení. V ustanovení § 231 odst. 2 o. s. ř. je tedy tato úprava nadbytečná. Oproti předchozí úpravě, která umožňovala státnímu zastupitelství podat žalobu pro zmatečnost jen v řízeních vyjmenovaných v ustanovení § 35 odst. 1 o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2013), je nyní oprávněno napadnout žalobou pro zmatečnost rozhodnutí, vstoupilo-li do řízení, které předcházelo jeho vydání, na základě oprávnění stanoveného zvláštním zákonem¹⁵² (ustanovení § 35 o. s. ř.). Nevstoupilo-li státní zastupitelství do řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí, je oprávněno žalobu pro zmatečnost podat, dokud běží lhůta některému z účastníků k jejímu podání za předpokladu, že současně vstoupí do řízení.

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových je oprávněn podat žalobu pro zmatečnost (mimo případy, kdy je přímo účastníkem řízení, ve kterých vyplývá jeho oprávnění přímo z ustanovení § 229 o. s. ř.) za podmínek určených v ustanovení § 35a

---

¹⁴⁹ Postavení účastníka řízení mají státní zastupitelství a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových v řízeních, ve kterých podaly návrh na zahájení řízení.

¹⁵⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 706.

¹⁵¹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II*. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1829.

¹⁵² Zejména ustanovení § 8 ZŘS.

o. s. ř. Je tedy procesně legitimován podat žalobu pro zmatečnost proti rozhodnutí, které je výsledkem řízení, do kterého ve smyslu § 35a o. s. ř. vstoupil. Shodně jako státní zastupitelství je Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových oprávněn napadnout žalobou pro zmatečnost rozhodnutí, dokud neuplynula lhůta k podání poslednímu z účastníků řízení, pokud současně s podáním vstoupí do řízení ve smyslu ustanovení § 35a o. s. ř. (ustanovení § 231 odst. 3 o. s. ř.).

Na závěr drobná poznámka k povinnému zastoupení. Povinné zastoupení advokátem nebo notářem při podání žaloby pro zmatečnost bylo sice navrhováno, ale do zákonné úpravy nebylo přijato. S ohledem na výši nároků v oblasti znalosti práva, které jsou kladeny na toho, kdo žalobu pro zmatečnost podává, tj. zákonem požadované formální náležitosti žaloby pro zmatečnost a především posouzení, jakými zmatečnostmi je napadané rozhodnutí stíženo, by stálo za zvážení, zda by povinné zastoupení advokátem, popř. notářem nezefektivnilo a nezrychlilo soudní činnost v této oblasti. Již výše však bylo konstatováno, že i přes uvedenou možnost zvýšení efektivity a zrychlení soudního řízení v důsledku zavedení povinného zastoupení advokátem nebo notářem je autorka předložené práce názoru, že má být ponecháno na posouzení každého potencionálního subjektu, který bude podávat žalobu pro zmatečnost, aby se rozhodl svobodně, zda k tomuto úkonu bude chtít využít (a zaplatit) služeb advokáta nebo notáře.

3.4. NÁLEŽITOSTI ŽALOBY PRO ZMATEČNOST

Žaloba pro zmatečnost, stejně jako každé podání adresované soudu, musí obsahovat obecné náležitosti dle ustanovení § 42 odst. 4 o. s. ř. Z podané žaloby pro zmatečnost musí být tedy patrné, kterému soudu je určena, kdo ji podává, které věci se týká a co sleduje. Zároveň nesmí chybět datum a podpis navrhovatele, příp. jeho advokáta, který ovšem svůj podpis může nahradit otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl uložen u soudu, kterému je žaloba pro zmatečnost určena. Vedle obecných náležitostí musí žaloba pro zmatečnost obsahovat i náležitosti zvláštní. Povinnost uvést zvláštní náležitosti u složitějších procesních úkonů, mezi které bezpochyby patří i

žaloba pro zmatečnost, je stanovena za účelem náležité specifikace věci a prokázání přípustnosti.¹⁵³

Zvláštními náležitostmi u žaloby pro zmatečnost jsou dle ustanovení § 232 o. s. ř. označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, uvedení rozsahu, v jakém je napadáno, důvod zmatečnosti, vylíčení skutečností, ze kterých je patrné, že je žaloba pro zmatečnost podána včas (tedy v zákonné lhůtě), označení důkazů, jimiž má být důvod zmatečnosti prokázán, a uvedení toho, čeho se navrhovatel domáhá.

Rozhodnutí, které je žalobou pro zmatečnost napadáno, je řádně označeno, je-li uveden soud, který jej vydal, číslo jednacích tohoto rozhodnutí a datum jeho vyhlášení, resp. vydání. Informace o tom, kdy napadené rozhodnutí nabylo právní moci, není zvláštní náležitostí.¹⁵⁴

Rozsah, ve kterém je rozhodnutí napadáno, je potřeba určit tak, aby soudu bylo jasné, zda má přezkoumat napadené rozhodnutí v celém rozsahu, nebo zda je omezen na přezkum jen některého z jeho výroků, příp. jen na část určitého výroku, jde-li o dělitelné plnění.

Dále je třeba, aby byl v žalobě pro zmatečnost uveden důvod zmatečnosti dle ustanovení § 229 o. s. ř. Není nezbytné, aby byl důvod zmatečnosti popsán doslovným zněním relevantního zákonného ustanovení. Dostačujícím je natolik srozumitelný a určitý popis uplatňovaného procesního pochybení, aby jej bylo možné subsumovat pod některý z důvodů upravených v ustanovení § 229 o. s. ř.¹⁵⁵

Ustanovení § 232 odst. 2 o. s. ř. říká, že důvod zmatečnosti a rozsah, v jakém je rozhodnutí napadáno, lze měnit jen v průběhu trvání lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost. Soud je uplatněným důvodem a rozsahem žaloby pro zmatečnost vázán (s výjimkou případů uvedených v ustanovení § 235d věta druhá o. s. ř.), proto je nezbytné, aby tyto nesměly být v průběhu řízení libovolně měněny.¹⁵⁶ Navrhovatel ovšem není limitován, pokud chce rozsah přezkumu napadeného rozhodnutí omezit. Nic mu

---

¹⁵³ SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv. *Civilní proces*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, s. 702.

¹⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 26 Cdo 476/2005.

¹⁵⁵ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 709.

¹⁵⁶ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2013, sp. zn. 21 Cdo 4119/2011.

nebrání, aby po uplynutí lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost vzal tuto částečně zpět.¹⁵⁷

Vylíčení skutečností svědčících o včasnosti podání žaloby pro zmatečnost je další zvláštní náležitostí. Jedná se zejména o uvedení skutečností, které svědčí o zachování subjektivní lhůty, tzn. např. uvedení data, kdy bylo doručeno napadené rozhodnutí. Zachování objektivní lhůty je zjistitelné bez uvedení jakýchkoli skutečností z obsahu spisu.

Vzhledem k faktu, že je řízení o žalobě pro zmatečnost řízením sporným, které je ovládáno zásadou dispoziční a projednací, musí ten, kdo žalobu pro zmatečnost podává, splnit svou důkazní povinnost již v samotné žalobě. Mezi zvláštní náležitosti z toho důvodu patří i označení důkazů, jimiž má být důvodnost žaloby pro zmatečnost, tedy zmatečnost napadeného rozhodnutí, prokázána.¹⁵⁸

Žalobní návrh je poslední (příčemž na pořadí uvedení jednotlivých náležitostí v žalobě pro zmatečnost nezáleží) zvláštní náležitostí. Ten, kdo žalobu pro zmatečnost podává, v ní musí uvést, čeho se domáhá. Jak vyplývá z podstaty tohoto mimořádného opravného prostředku, lze se domáhat pouze zrušení napadeného rozhodnutí.

V případě, že žaloba pro zmatečnost požadované náležitosti nespĺňuje, např. že některou z předepsaných náležitostí neobsahuje vůbec nebo tyto jsou nesrozumitelné či neurčité, postupuje soud na základě ustanovení § 235a odst. 2 o. s. ř. a § 43 o. s. ř. S cílem odstranit vady podání soud účastníka řízení, který vadnou žalobu pro zmatečnost podal, vyzve k opravě či doplnění, stanoví mu k tomu lhůtu a zároveň ho poučí, jak má opravu či doplnění provést. Poučí ho rovněž o následcích neuposlechnutí výzvy. Jestliže není v soudem stanovené lhůtě žaloba pro zmatečnost řádně opravena či doplněna a přes tento nedostatek nelze v řízení pokračovat, soud žalobu pro zmatečnost usnesením odmítne.¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1832.

¹⁵⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád.* Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 709.

¹⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 2253/2009.

4. ŘÍZENÍ A ROZHODNUTÍ O ŽALOBĚ PRO ZMATEČNOST

Řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost jsou upraveny v ustanoveních §§ 235a až 235i o. s. ř. Řízení může mít dvě fáze, a to řízení o samotné žalobě pro zmatečnost, které je zaměřeno na přezkoumání její přípustnosti a důvodnosti, a řízení po zrušení napadeného rozhodnutí. Druhá fáze nastupuje pouze v případě, byla-li podaná žaloba pro zmatečnost úspěšná a zároveň nebylo-li řízení zastaveno pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení.^{160,161}

Soud může o žalobě pro zmatečnost rozhodnout čtyřmi způsoby, a to tak, že ji odmítne, zamítne, řízení o ní zastaví nebo napadené rozhodnutí zruší, je-li žaloba pro zmatečnost úspěšná. Podrobnosti k rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost budou uvedeny dále.

4.1. ŘÍZENÍ O ŽALOBĚ PRO ZMATEČNOST

Občanský soudní řád upravuje specifika řízení o žalobě pro zmatečnost v ustanoveních §§ 235a až 235d. Kromě této zvláštní úpravy se na řízení o žalobě pro zmatečnost použijí ustanovení o řízení v prvním stupni (ustanovení § 235a odst. 2 o. s. ř.), a to přiměřeně v závislosti na její zvláštní povaze a zároveň s tím, že aplikace některých ustanovení upravujících řízení v prvním stupni je výslovně vyloučena v ustanovení § 235b odst. 2 o. s. ř.¹⁶²

S ohledem na skutečnost, že žaloba pro zmatečnost je žalobou procesní, a neslouží tedy k uplatnění hmotněprávního nároku, je na řízení o ní dále vyloučena aplikace ustanovení upravující řízení v prvním stupni týkající se změny žaloby (ustanovení § 95 o. s. ř.), skončení věci smírem (ustanovení § 99 o. s. ř.), apod. Zároveň je vyloučena změna účastníků řízení provedená tak, že navrhovatel v žalobě pro zmatečnost označí jako žalovaného třetí osobu, která se řízení, které bylo skončeno napadeným rozhodnutím, vůbec neúčastnila. V řízení o žalobě pro zmatečnost musí být

---

¹⁶⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 716.

¹⁶¹ K zastavení řízení po zrušení napadeného rozhodnutí dojde, např. bylo-li rozhodnutí stíženo zmatečností spočívající v existenci překážky věci pravomocně rozhodnuté [ustanovení § 229 odst. 2 písm. b) o. s. ř.].

¹⁶² Pro rozpor s účelem a povahou žaloby pro zmatečnost zákonodárce výslovně vyloučil použití ustanovení §§ 92, 97, 98 a 107a o. s. ř. V řízení o žalobě pro zmatečnost je tak vyloučena změna účastníků, vzájemná žaloba, námitka započtení a procesní nástupnictví z důvodu singulární sukcese.

totiž zachován stejný okruh účastníků a stejný předmět řízení jako v řízení předcházejícím.¹⁶³

S podáním žaloby pro zmatečnost není spojen suspenzivní účinek. Ustanovení § 235c o. s. ř. ovšem dává soudu možnost usnesením odložit vykonatelnost napadeného rozhodnutí ještě před jeho případným zrušením, je-li pravděpodobné, že žalobě pro zmatečnost bude vyhověno a dojde-li zároveň k závěru, že by neprodleným výkonem rozhodnutí mohl být zmařen účel žaloby pro zmatečnost nebo mohla být způsobena újma na právech toho, kdo žalobu pro zmatečnost podal. Soud může odložit vykonatelnost i bez návrhu. Vykonatelnost lze logicky odložit jen u rozhodnutí, které je způsobilé být vykonáno.¹⁶⁴ Vykonatelnost je pak odložena až do pravomocného skončení řízení o žalobě pro zmatečnost. Zároveň má soud ovšem možnost odložení vykonatelnosti zrušit dříve, má-li s ohledem na dosavadní výsledky řízení za to, že žalobě pro zmatečnost nebude vyhověno, nebo netrvá-li nadále důvod odkladu.¹⁶⁵

Soudní poplatek za žalobu pro zmatečnost činí 5 000,- Kč, za odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně o žalobě pro zmatečnost 2 000,- Kč a za dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu o žalobě pro zmatečnost 10 000,- Kč.¹⁶⁶

4.1.1. PŘÍSLUŠNOST SOUDU

Soud, který je věcně a místně příslušný k projednání a rozhodnutí žaloby pro zmatečnost, určuje ustanovení § 235a odst. 1 o. s. ř.

V případě žaloby pro zmatečnost podané z důvodů upravených v ustanovení § 229 odst. 1 a 2 o. s. ř. je příslušným soudem ten, který rozhodoval věc v prvním stupni, tzn. okresní nebo krajský soud v závislosti na věcné příslušnosti v původním řízení.

Naproti tomu napadá-li účastník řízení rozhodnutí z důvodů upravených v ustanovení § 229 odst. 3 a 4 o. s. ř., je příslušnost konstruována tak, že žalobu pro zmatečnost projednává a rozhoduje o ní soud, který napadené rozhodnutí vydal. Vzhledem k tomu, že pro důvody zmatečnosti upravené v ustanovení § 229 odst. 3 a 4 o. s. ř. je zásadně přípustné napadnout rozhodnutí soudu odvolacího, byly by příslušné soudy krajské a vrchní. Zákonodárce ovšem stanovil z tohoto pravidla výjimku, a to

¹⁶³ SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv. *Civilní proces*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, s. 706.

¹⁶⁴ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 1. 1995, sp. zn. 15 Co 20, 21/95.

¹⁶⁵ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II*. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1842-1843.

¹⁶⁶ Výši soudních poplatků stanoví zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

v případě řízení, ve kterých rozhoduje v prvním stupni krajský soud (ustanovení § 235a odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.). Byl-li tedy v původním řízení krajský soud soudem prvního stupně a vrchní soud soudem odvolacím, podanou žalobu pro zmatečnost projedná a rozhodne o ní soud, který rozhodoval v prvním stupni. Pokud by totiž o žalobě pro zmatečnost v prvním stupni rozhodl soud vrchní, nebylo by žádného soudu příslušného k odvolání proti takovému rozhodnutí. Příslušným v případech žaloby pro zmatečnost podané z důvodů dle ustanovení § 229 odst. 3 a 4 o. s. ř. bude tedy soud krajský, příp. soud okresní, byl-li žalobou pro zmatečnost napaden rozsudek v tzv. bagatelních věcech, proti kterému není odvolání přípustné (ustanovení § 229 odst. 3 věta poslední o. s. ř.).

Je-li žalobou pro zmatečnost uplatněno více důvodů zmatečnosti, pak soud, u něhož byla podána, vyloučí k samostatnému řízení tu část žaloby pro zmatečnost, pro kterou není věcně příslušný. Takto vyloučenou část poté předloží nadřízenému soudu, aby rozhodl, který soud je příslušný v prvním stupni k jejímu projednání a rozhodnutí o ní.¹⁶⁷

Složení soudu rozhodujícího o žalobě pro zmatečnost se řídí ustanovením § 36a o. s. ř. Rozhoduje tedy ve stejném obsazení jako soud rozhodující v řízení v prvním stupni. Z projednávání a rozhodnutí žaloby pro zmatečnost jsou dle ustanovení § 14 odst. 3 o. s. ř. vyloučeni soudci, kteří rozhodnutí napadené žalobou pro zmatečnost vydali, příp. kteří věc projednávali. Objektivně přezkoumat řízení za účelem zjištění, zda bylo stíženo některou ze zmatečností (leckdy způsobenou či minimálně neodhalenou samotným soudcem), může jen soudce nezaujatý a neovlivněný, tj. ten, který se neúčastnil původního řízení.

4.1.2. PŘEZKUM ŽALOBY PRO ZMATEČNOST

Soud podanou žalobu pro zmatečnost zkoumá nejprve po formální stránce, tedy zda ten, kdo ji podal, dodržel zákonem předepsané náležitosti, zda byla podána včas a zda je přípustná. Poté, projde-li první částí přezkumu, ji soud posoudí z hlediska její důvodnosti.

---

¹⁶⁷ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1838.

Pro přezkum žaloby pro zmatečnost soud zásadně nařizuje jednání. Výjimkou jsou situace, kdy ji odmítá z důvodu formálních nedostatků (ustanovení §§ 232 odst. 1 a 43 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 235a odst. 2 o. s. ř.), kdy řízení o ní zastavuje pro nedostatek podmínek řízení (ustanovení § 104 o. s. ř.), pro nezaplacení soudního poplatku, pro zrušení napadeného rozhodnutí dovolacím soudem nebo pro její zpětvzetí, nebo kdy ji zamítá pro naplnění některého z důvodů dle ustanovení § 235f o. s. ř.

Rozsah přezkumu žaloby pro zmatečnost stanoví ten, kdo ji podává, přičemž jej může měnit jen v průběhu trvání lhůt k jejímu podání (ustanovení § 232 odst. 2 o. s. ř.). Soud je takto stanoveným rozsahem zásadně vázán.

Vytyčené meze přezkumu je soud oprávněn překročit v případech, kdy bylo možné zahájit řízení i bez návrhu (ustanovení § 29 ZŘS), a dále v případech taxativně upravených v ustanovení § 235d o. s. ř.

V první řadě se jedná o situaci, kdy na napadeném výroku je závislý jiný výrok, který však nebyl žalobou pro zmatečnost dotčen. Ze závislosti vedlejšího výroku na výroku hlavním vyplývá, že je-li změněn hlavní, ovlivní to i vedlejší. Nerespektoval-li by ten, kdo žalobu pro zmatečnost podává, ve svém návrhu tuto závislost (a tedy by zároveň s hlavním výrokiem nenapadl výrok vedlejší), způsobilo by to v praxi nelogické situace, které však zákonodárce díky ustanovení § 235d písm. a) o. s. ř. eliminoval. Příkladem vedlejšího výroku, který je závislý na výroku hlavním, může být výrok o náhradě nákladů.

Druhou výjimkou z vázanosti soudu navrženým rozsahem přezkumu je případ tzv. nerozlučného společenství (ustanovení § 91 odst. 2 o. s. ř.). Jedná-li se totiž o taková společná práva nebo povinnosti, že se musí rozhodnutí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně, a kde úkony jednoho z nich platí i pro ostatní, je neakceptovatelné, aby rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost ovlivnilo poměry jen toho jednoho, který ji podal. O nerozlučné společenství se jedná např. mezi matkou a dítětem v řízení o určení otcovství.

Poslední výjimkou z omezení rozsahu přezkumu rozhodnutí je situace, kdy přímo z právního předpisu plyne určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky [ustanovení § 235d písm. c) o. s. ř.]. Příkladem k této výjimce je škoda způsobená několika osobami nebo vypořádání podílového spoluvlastnictví. Nebyla-li by tato

výjimka stanovena, mohlo by to v praxi vyústit ve vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí. Jeden škůdce by měl povinnost nahradit škodu dle pravomocného rozhodnutí, ale druhý škůdce, který napadl rozhodnutí žalobou pro zmatečnost, a ta byla úspěšná, by tuto povinnost neměl, protože rozhodnutí bylo zrušeno.¹⁶⁸

V případě uvedených výjimek musí být však zároveň splněna podmínka, že je žaloba pro zmatečnost v napadeném rozsahu důvodná. Nelze tak například měnit nedotčený vedlejší výrok, když soud dospěl k závěru, že napadený hlavní výrok netrpí zmatečností.

4.1.3. STŘET S JINÝMI MIMOŘÁDNÝMI OPRAVNÝMI PROSTŘEDKY

Není vyloučena situace, kdy účastník řízení se bude domáhat spravedlnosti použitím více mimořádných opravných prostředků současně, a proto o. s. ř. upravuje v ustanoveních §§ 235b odst. 1 a 3 a 235e odst. 3 a 4 o. s. ř. pravidla určující postup při střetu mimořádných opravných prostředků.

Bylo-li proti stejnému rozhodnutí podáno dovolání i žaloba pro zmatečnost, má přednost projednání dovolání. Soud proto řízení o žalobě pro zmatečnost usnesením přeruší a vyčká pravomocného rozhodnutí dovolacího soudu (ustanovení § 235b odst. 3 o. s. ř.). Zruší-li dovolací soud napadané rozhodnutí, řízení o žalobě pro zmatečnost bude zastaveno (ustanovení § 235e odst. 4 o. s. ř.). Zrušit rozhodnutí na základě žaloby pro zmatečnost je totiž možné, jen nestalo-li se tak v rámci dovolacího řízení (zrušit dvakrát jedno rozhodnutí není možné). Ačkoliv zákon tak nestanoví, měl by být stejný postup aplikován i v situaci, kdy dovolací soud napadené rozhodnutí změní. V takovém případě totiž není akceptovatelné, aby soud prvního stupně měl možnost fakticky měnit rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR.¹⁶⁹

Bylo-li naopak stejné rozhodnutí napadeno žalobou pro zmatečnost i žalobou na obnovu řízení a je-li pro obě žaloby příslušný stejný soud, jsou tyto spojeny ke společnému řízení (ustanovení § 235b odst. 1 o. s. ř.). Je-li ovšem k řízení o žalobě pro zmatečnost příslušný okresní soud a k řízení o žalobě na obnovu řízení soud krajský (nebo naopak), lze dovodit, že tyto soudy řízení spojit do jednoho společného nemohou.

---

¹⁶⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 721.

¹⁶⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 717.

Měly by spolu alespoň kooperovat do té míry, aby bylo o žalobách rozhodnuto způsobem vyplývajícím z ustanovení § 235e odst. 3 o. s. ř. Ten určuje, že má přednost rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost. Povolení obnovy tak přichází v úvahu jen za situace, kdy byla žaloba pro zmatečnost zamítnuta, odmítnuta nebo řízení o ní zastaveno.

4.2. ROZHODNUTÍ O ŽALOBĚ PRO ZMATEČNOST

Způsob, kterým soud o žalobě pro zmatečnost rozhoduje, je určen tím, jak navrhovatel zvládl (nebo nezvládl) splnit předepsané náležitosti, zda ji podal v zákonné lhůtě, zda je přípustná a zda důvodná. Přičemž ji soud zkoumá nejprve z prvních třech hledisek (formální správnost, zachování lhůty, přípustnost) a až poté se zabývá její důvodností. V závislosti na naplnění těchto kritérií soud podanou žalobu pro zmatečnost odmítne, zamítne, řízení o ní zastaví nebo napadené rozhodnutí zruší. Ve všech případech je forma soudního rozhodnutí jen jedna, a to usnesení. Rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost totiž není rozhodnutím ve věci samé (ustanovení § 152 odst. 1 o. s. ř. a contrario).

Soud žalobu pro zmatečnost odmítne, neobsahuje-li některou z povinných náležitostí nebo je-li nesrozumitelná či neurčitá (ustanovení §§ 232 odst. 1 a 43 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 235a odst. 2 o. s. ř.). Odmítne ji, aniž by k tomu musel nařizovat jednání.

Řízení o žalobě pro zmatečnost soud zastaví z důvodu neodstranitelného nedostatku podmínek řízení (ustanovení § 104 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 235a odst. 2 o. s. ř.), pro nezaplacení soudního poplatku, pro zrušení napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (ustanovení § 235e odst. 4 o. s. ř.) nebo pro její zpětvzetí. K zastavení řízení soud rovněž nemusí nařizovat jednání.

V případech, kdy je žaloba pro zmatečnost nepřípustná (proto, že jí bylo napadeno rozhodnutí uvedené v ustanovení § 230 o. s. ř., nebo že byla podána z důvodu, který není upraven v ustanovení § 229 o. s. ř., nebo že byla podána z relevantního důvodu, ale proti rozhodnutí, které nelze pro uplatněný důvod napadnout), nebo kdy ji podal někdo, kdo k tomu nebyl oprávněn, nebo kdy byla podána po uplynutí lhůty, která se počítá od právní moci napadeného rozhodnutí (tedy zejména v případě uplynutí objektivní lhůty), je soud oprávněn ji zamítnout bez nařízení

jednání (ustanovení § 235f o. s. ř.). V těchto případech tedy soud žalobu pro zmatečnost zamítá. Zákonodárce zde zvolil rozdílnou terminologii oproti úpravě odvolání a dovolání. Pro uvedené nedostatky odvolací a dovolací soud opravný prostředek odmítají (ustanovení §§ 218 a 218a o. s. ř. u odvolání a ustanovení § 243c o. s. ř. u dovolání). Tato terminologická nesrovnalost je zřejmě způsobena nedůsledností zákonodárce.

Nerozhodl-li soud výše uvedenými způsoby, nařídí k projednání a rozhodnutí žaloby pro zmatečnost jednání. Při jednání se zabývá zejména otázkou důvodnosti žaloby pro zmatečnost, tzn., je-li napadené rozhodnutí, příp. řízení předcházející jeho vydání stíženo některou ze zmatečností dle ustanovení § 229 o. s. ř.

Dojde-li soud k závěru, že napadené rozhodnutí ani řízení předcházející jeho vydání nejsou stíženy uplatněným důvodem zmatečnosti, žalobu pro zmatečnost zamítne. Dospěje-li však k opačnému závěru, tedy že žaloba pro zmatečnost je důvodná, vyhoví jí a napadené rozhodnutí zruší. V případě, že lze důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, vztáhnout i na rozhodnutí soudu první instance (tedy je-li i prvostupňové rozhodnutí zmatečné), soud zruší i toto rozhodnutí, ačkoli nebylo žalobou pro zmatečnost napadeno (ustanovení § 235 odst. 2 věta poslední o. s. ř.).

Postup soudu po zrušení rozhodnutí je závislý na charakteru důvodu zmatečnosti. V případech, kdy soud zamítl žalobu pro zmatečnost pro nedostatek pravomoci soudu [ustanovení § 229 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], pro nedostatek procesní subjektivity [ustanovení § 229 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], pro absenci návrhu na zahájení řízení [ustanovení § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř.], pro překážku věci pravomocně rozhodnuté nebo pro překážku litispendence [ustanovení § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř.], rozhodne zároveň o zastavení řízení o věci, popř. o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží (ustanovení § 235e odst. 2 o. s. ř.). Uvedené důvody totiž představují neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, a proto nelze v řízení pokračovat a jediným možným postupem je jeho zastavení. V těchto případech soud rozhodne nejen o nákladech svého řízení, ale i o nákladech řízení původního (ustanovení § 235i odst. 2 o. s. ř.).

Je-li zrušeno napadené rozhodnutí pro důvod zmatečnosti, který nepředstavuje neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, pak soud, jehož rozhodnutí bylo zrušeno, věc znovu projedná a rozhodne. Právní mocí rozhodnutí o zrušení napadeného rozhodnutí totiž dochází k odpadnutí překážky věci pravomocně rozhodnuté, a tak soud,

jehož rozhodnutí bylo zrušeno, může pokračovat v řízení dle ustanovení § 235h odst. 2 o. s. ř.

4.3. ŘÍZENÍ A ROZHODNUTÍ VE DRUHÉ FÁZI ŘÍZENÍ O ŽALOBĚ PRO ZMATEČNOST

Druhá, fakultativní, fáze řízení o žalobě pro zmatečnost nastává, je-li žalobou pro zmatečnost napadené rozhodnutí zrušeno a zároveň není-li řízení o věci zastaveno nebo věc postoupena jinému orgánu (ustanovení § 235e odst. 2 věta druhá o. s. ř. a contrario).

Jakmile usnesení o zrušení rozhodnutí nabyde právní moci, pak soud, jehož rozhodnutí bylo zrušeno, věc znovu projedná a rozhodne. K tomuto není potřeba žádného dalšího návrhu účastníků řízení (ustanovení § 235h odst. 2 o. s. ř.). Právní mocí usnesení o zrušení napadeného rozhodnutí tak odpadá překážka věci pravomocně rozhodnuté, a to ovšem jen v rozsahu, ve kterém bylo napadené rozhodnutí zrušeno. Je logické, že tak pouze v tomto rozsahu je soud oprávněn věc znovu projednat.

Věc se vrací soudu, který vydal zrušené rozhodnutí, přičemž se již neuplatní pravidlo o vyloučení soudce, který věc projednal a rozhodl v původním řízení (ustanovení § 14 odst. 3 o. s. ř.). Naopak, i u žaloby pro zmatečnost se uplatní postup obvyklý u ostatních opravných prostředků, a to nové projednání a rozhodnutí věci soudem ve stejném obsazení, v jakém ji projednal a rozhodoval původně.¹⁷⁰

Zrušil-li krajský soud napadené rozhodnutí vrchního soudu (příslušnost stanovená dle ustanovení § 235a věta za středníkem o. s. ř.), bude ve druhé fázi řízení o žalobě pro zmatečnost příslušný vrchní soud (v tomto případě tedy není, oproti první fázi řízení o žalobě pro zmatečnost, stanovena výjimka z obecné příslušnosti k novému projednání a rozhodnutí věci). Bylo-li zrušeno napadené rozhodnutí odvolacího soudu a současně s ním bylo zrušeno i rozhodnutí soudu prvního stupně, je k opětovnému projednání a rozhodnutí věci příslušný soud, který vydal rozhodnutí v prvním stupni.

Soud při novém projednání a rozhodování věci postupuje dle ustanovení, která upravují řízení v prvním stupni. Zároveň však přihlíží ke všemu, co vyšlo najevo v původním řízení nebo při projednávání žaloby pro zmatečnost, a je povinen respektovat právní názor týkající se důvodu zmatečnosti obsažený ve zrušovacím

---

¹⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. III. ÚS 174/06.

rozhodnutí (ustanovení § 235h odst. 2 o. s. ř.). Závaznost právního názoru obsaženého ve zrušovacím rozhodnutí byla stanovena proto, aby nemohlo při novém projednání a rozhodování věci dojít k opakování vady, která byla důvodem pro zrušení rozhodnutí.¹⁷¹

Právní poměry osoby odlišné od osob účastníků řízení nemohou být novým rozhodnutím dotčeny. Toto pravidlo upravené v ustanovení § 235i odst. 3 o. s. ř. určuje, že jsou-li novým rozhodnutím změněna práva a povinnosti třetí osoby, neposuzuje se její právní postavení dle tohoto nového rozhodnutí, ale podle rozhodnutí původního, sic již zrušeného. Zásah do právních poměrů (a zároveň i do právní jistoty) třetí osoby, která jednala ve víře v pravomocné rozhodnutí, by byl totiž zásahem nepřiměřeným, a proto jej zákonodárce eliminoval.¹⁷²

Soud v novém rozhodnutí rozhoduje o nákladech řízení po zrušení napadeného rozhodnutí, jakož i o nákladech řízení původního a řízení o žalobě pro zmatečnost (ustanovení § 235i odst. 1 o. s. ř.).

---

¹⁷¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁷² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 730.

5. ŽALOBA PRO ZMATEČNOST V SOUDNÍ PRAXI

V této kapitole bude předestřena jedna anonymizovaná kauza ze soudní praxe, ve které došlo k podání žaloby pro zmatečnost, a to konkrétně z praxe jednoho z pražských obvodních soudů. Cílem kapitoly je ukázat praktickou aplikaci dosud teoretických závěrů o přípustnosti a řízení o žalobě pro zmatečnost, dále formulovat otázky, které vyvstaly v souvislosti s popsáním případem a následně se pokusit o jejich právní posouzení.

5.1. POPIS PŘÍPADU

V původním řízení obvodní soud projednával a rozhodoval spor o náhradu škody ve výši 3 825,- Kč. Žalobce ve své žalobě požadoval po žalovaném náhradu škody dle ustanovení § 416 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. V odůvodnění žaloby uvedl, že v důsledku toho, že žalovaný způsobil žalobcově zaměstnanci újmu na zdraví, která si vyžádala několikadenní pracovní neschopnost, vyplatil svému zaměstnanci (poškozenému) dle ustanovení § 192 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, náhradu mzdy v pracovní neschopnosti ve výši 3 825,- Kč, a tím mu vznikla požadovaná škoda. V žalobě navrhl vydání platebního rozkazu.

Soud dne 21. 10. 2013 vydal platební rozkaz a zaslal jej žalovanému na adresu jeho trvalého pobytu, kterou ověřil i lustrací v Centrální evidenci obyvatel, kde žalovaný neměl uvedenu jinou adresu pro doručování kromě adresy trvalého pobytu. Žalovanému nebyl platební rozkaz doručen do vlastních rukou a obálka se dne 6. 11. 2013 vrátila zpět soudu. Doručovatelka České pošty na obálku poznamenala, že adresát nebyl zastižen, protože je ve výkonu trestu.

Dne 23. 1. 2014 soud zrušil platební rozkaz, neboť dle ustanovení § 173 o. s. ř. je vyloučeno jeho náhradní doručení a nelze-li jej doručit do vlastních rukou, soud ho v plném rozsahu zruší. Následně soud vyzval účastníky řízení ve smyslu ustanovení § 115a o. s. ř., aby se vyjádřili k tomu, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání. Žalovanému bylo doručováno znovu na adresu trvalého pobytu, kterou i tentokrát soud ověřil v Centrální evidenci obyvatel, přičemž k žádné změně jak v adrese trvalého pobytu, tak v adrese pro doručování nedošlo. Obálka se soudu vrátila dne 13. 2. 2014 s poznámkou od doručovatelky České pošty, že adresát nemá poštovní schránku.

Žalobce ve lhůtě s výzvou souhlasil. Žalovaný se v zákonné lhůtě nevyjádřil, čímž měl soud za to, že s rozhodnutím bez nařízení jednání souhlasí.

Dne 9. 6. 2014 soud vydal rozsudek, ve kterém uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci náhradu škody ve výši 3 825,- Kč a částku ve výši 1 000,- Kč jako náhradu nákladů řízení. Žalovanému byl rozsudek doručován opět na adresu trvalého pobytu, která byla i v tomto případě ověřena lustrací v Centrální evidenci obyvatel. Žalovaný ani tentokrát neměl v Centrální evidenci obyvatel uvedenu jinou adresu pro doručování. Žalovaný si zásilku uloženou na poště v zákonné lhůtě nevyzvedl, a tak byla vrácena zpět soudu s poznámkou doručovatelky České pošty, že adresát se odstěhoval a nemá poštovní schránku. Zároveň však byl rozsudek žalovanému desátého dne uložení na pobočce České pošty fikcí doručen. Rozsudek byl doručen fikcí dne 29. 6. 2014. Vzhledem k tomu, že se jednalo o rozsudek, proti kterému nebylo dle ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř. přípustné odvolání, nabyl dnem doručení rovněž i právní moci.

Dne 2. 10. 2014 odeslal žalovaný k obvodnímu soudu prostřednictvím České pošty žalobu pro zmatečnost. V jejím odůvodnění uvedl, že je od července 2013 ve výkonu trestu odnětí svobody, a tak se o existenci soudního řízení vedeného proti němu a o pravomocném rozsudku, jímž mu byla uložena povinnost zaplatit částku ve výši 3 825,- Kč a částku ve výši 1 000,- Kč jako náhradu nákladů soudního řízení, dozvěděl až z výzvy k zaplacení zaslané mu žalobcem v polovině července 2014, ke které byl jako příloha připojen pravomocný rozsudek.

Žalobu pro zmatečnost podal z důvodu upraveného v ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř., tedy že mu soud nesprávným postupem odňal možnost jednat před soudem. Nesprávný postup soudu shledal v tom, že mu soud nedoručoval do vězení, ve kterém vykonával a vykonává trest odnětí svobody. Náhradní doručení výzvy dle ustanovení § 115a o. s. ř. a rozsudku tak považuje za nezákonné.

Soud o žalobě pro zmatečnost dosud nerozhodl.

5.2. ROZBOR PŘÍPADU

Podanou žalobu pro zmatečnost bude soud posuzovat nejprve z hlediska její přípustnosti, dále bude zkoumat dodržení povinných náležitostí, procesní legitimaci osoby, která ji podala, a zda byla podána v zákonné lhůtě. Pokud bude odpověď na

všechny otázky kladná, bude se soud zabývat její důvodností. Rozbor případu bude proveden způsobem, jakým by žalobu pro zmatečnost zřejmě zkoumal soud.

Nejprve je ovšem nutno vyřešit otázku příslušnosti soudu. Žalovaný adresoval žalobu pro zmatečnost obvodnímu soudu, který napadené rozhodnutí vydal. Příslušnost tedy určil správně, neboť dle ustanovení § 235a odst. 1 věta druhá o. s. ř. žalobu pro zmatečnost podanou z důvodu uvedeného v ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. projedná a rozhodne o ní soud, který napadené rozhodnutí vydal. Zároveň je však dle ustanovení § 14 odst. 3 o. s. ř. vyloučen z projednání a rozhodování žaloby pro zmatečnost soudce, který napadené rozhodnutí vydal nebo věc projednával. Vyloučení takového soudce je odůvodněno závěrem, že objektivně přezkoumat řízení za účelem zjištění, zda bylo stíženo některou ze zmatečností (leckdy způsobenou či minimálně neodhalenou samotným soudcem), může jen soudce nezaujatý a neovlivněný, tj. ten, který se neúčastnil původního řízení. Dle tohoto pravidla by tak měl být v rozvrhu práce určen k projednání a rozhodnutí žaloby pro zmatečnost jiný soudce příslušného soudu.

Pravomocný rozsudek soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto ve věci náhrady škody ve výši 3 825,- Kč, je rozsudkem v tzv. bagatelní věci, proti kterému není odvolání přípustné (ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř.). Dle ustanovení § 229 odst. 3 věty poslední o. s. ř. je přípustné podání žaloby pro zmatečnost právě proti takovému rozhodnutí. Z uvedeného plyne, že dotčený rozsudek je způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost, a tak nelze uplatnit postup dle ustanovení § 235f o. s. ř. a zamítnout žalobu pro zmatečnost bez nařízení jednání pro její nepřípustnost.

Subjekt, který žalobu pro zmatečnost podal, je žalovaný v původním řízení. Žalovaný je účastníkem řízení, a tak je i osobou oprávněnou k podání žaloby pro zmatečnost. Vzhledem k tomu, že v řízení o žalobě pro zmatečnost mají účastníci stejné procesní postavení jako v řízení původním, není žalovaný žalobcem v žalobě pro zmatečnost, ale stále žalovaným.

Podaná žaloba pro zmatečnost obsahovala obecné náležitosti dle ustanovení § 42 odst. 4 o. s. ř., a tedy bylo v ní správně určeno, kterému soudu je adresovaná, kdo ji podává, které věci se týká a co sleduje, byla rovněž datována a podepsána.

Otázka zvláštních náležitostí je v tomto případě již zajímavější a dává prostor pro zamyšlení, zda žalovaný v této otázce nechyboval. Ze zvláštních náležitostí dle ustanovení § 232 o. s. ř. obsahovala podaná žaloba pro zmatečnost označení rozhodnutí,

proti němuž směřuje, uvedení rozsahu, v jakém je napadáno, uvedení toho, čeho se žalovaný domáhá a důvod zmatečnosti. Dále měl žalovaný dle uvedeného ustanovení vyličit skutečnosti, ze kterých by bylo patrné, že je žaloba pro zmatečnost podána včas (tedy v zákonné lhůtě). Žalovaný v žalobě pro zmatečnost uvedl, že se o existenci pravomocného rozhodnutí dozvěděl až z výzvy k zaplacení doručené mu v polovině července 2014 a od tohoto data také odvozoval počátek běhu lhůty k podání žaloby pro zmatečnost. Žalobu pro zmatečnost podal k soudu prostřednictvím České pošty, přičemž s ohledem na to, že se jedná o lhůtu procesní, stačí pro její zachování, je-li podání posledního dne lhůty odevzdáno orgánu, který má povinnost jej doručit (ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř.). Žalobu pro zmatečnost odevzdal České poště dne 2. 10. 2014 a domníval se tedy, že dodržel zákonnou lhůtu.

V této otázce s ním ovšem nelze souhlasit, neboť pro podání žaloby pro zmatečnost z důvodu upraveného v ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. je stanovena obecná tříměsíční lhůta k podání, jejíž počátek je stanoven na den doručení napadeného rozhodnutí účastníkovi, který žalobu pro zmatečnost podává. Pro uvedený důvod zmatečnosti zákonodárce nestanovil počátek běhu lhůty odlišně (ustanovení § 234 odst. 2 až 6 o. s. ř. a contrario), a tak se na něj užije ustanovení § 234 odst. 1 o. s. ř.

Napadený rozsudek byl žalovanému doručen fikcí dne 29. 6. 2014 (vzhledem k tomu, že se jednalo o rozsudek v tzv. bagatelní věci, nebylo proti němu přípustné odvolání, a proto se tentýž den rozsudek stal také pravomocným). Posledním dnem lhůty k podání žaloby pro zmatečnost tak bylo úterý 30. 9. 2014. Z uvedeného nelze dojít k jinému závěru, než že žalovaný podal žalobu pro zmatečnost pozdě, a to přesně o dva dny (2. 10. 2014). V tomto případě nelze žalobu pro zmatečnost dle ustanovení § 235f o. s. ř. zamítnout bez nařízení jednání, protože lhůta k podání je stanovena subjektivně (nepočítá se tedy ode dne právní moci rozhodnutí), a tak by měl soudce nařídit jednání, na kterém posoudí otázku opožděnosti podání žaloby pro zmatečnost, a dle výsledku jednání žalobu pro zmatečnost zamítne, anebo se bude zabývat její důvodností.

Bez ohledu na otázku včasného nebo opožděného podání žaloby pro zmatečnost je však nutné vyřešit jinou otázku, a to zda je postup soudu spočívající v doručování písemností žalovanému na adresu jeho trvalého pobytu, a nikoli do vězení, ve kterém vykonává trest odnětí svobody, postupem nesprávným. Tímto postupem bezpochyby

soud odňal žalovanému možnost jednat před soudem, neboť žalovaný objektivně neměl možnost dozvědět se o existenci soudního řízení, protože byl právě ve výkonu trestu odnětí svobody, a tak si nemohl přebírat poštu na adrese svého trvalého pobytu. Je ovšem možné takový postup soudu kvalifikovat jako nesprávný, a dojít tak k závěru, že byl naplněn důvod zmatečnosti upravený v ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř.? V souvislosti s tím, jaká bude odpověď na tuto otázku, je pak třeba se zabývat problematikou doručování. Nejdříve však k postupu soudu.

V platném občanském soudním řádu je v ustanovení § 45 a násl. určen postup, jak má soud doručovat písemnosti, přičemž zákonodárce stanovil několik způsobů doručování a definoval, co se rozumí adresou pro doručování. Tak je v ustanovení § 46b písm. c) o. s. ř. řečeno, že adresou pro doručování u fyzické osoby ve výkonu trestu odnětí svobody je adresa věznice, v níž trest vykonává. Nikde však není stanovena povinnost, že by měl soud pátrat a zjišťovat, zda se fyzická osoba právě ve výkonu trestu odnětí svobody nachází. Soud tak svoji povinnost v obecné rovině neporušil, když žalovanému doručoval na adresu jeho trvalého pobytu.

Na základě judikatury Vrchního soudu v Praze lze rovněž konstatovat, že lustrace osoby v Centrální evidenci osob provedená soudem je dostatečným opatřením ke zjištění adresy žalovaného pro doručování. Vrchní soud rovněž dovodil, že výkon trestu odnětí svobody není ve smyslu ustanovení § 50d o. s. ř. omluvitelným důvodem pro rozhodnutí o neúčinnosti doručení. Fyzická osoba nastupující do výkonu trestu odnětí svobody má totiž v souladu se zásadou *vigilantibus iura* ohlásit změnu adresy pro doručování Centrální evidenci obyvatel (přičemž možnost ohlášení změny má i z věznice, neboť tuto změnu lze ohlásit i písemně). Neučiní-li tak, jde to k její tíži.¹⁷³

Učiněný závěr Vrchního soudu v Praze lze považovat za poněkud přísný, neboť při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody není pro většinu odsouzených zřejmě nejdůležitější záležitostí ohlášení změny adresy pro doručování. Na druhou stranu ovšem nelze po soudu žádat, aby v každé projednávané věci pátral, zda se náhodou některý z účastníků řízení nenachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Nejrozumnějším a nejpraktičtějším řešením a zároveň kompromisem se autorce předkládané práce zdá být povinnost státních orgánů (tedy zejména Vězeňské služby ČR a Ministerstva vnitra ČR jakožto správce informačního systému evidence obyvatel) vzájemně kooperovat, a

---

¹⁷³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 2012, č. j. 3 VSPH 816/2011-B-42.

tedy reflektovat nástup osoby do vězení za účelem vykonání trestu odnětí svobody zápisem tohoto údaje do Centrální evidence obyvatel. Návrhem de lege ferenda je proto stanovení povinnosti, aby Vězeňská služba ČR, jakožto správce Centrální evidence vězňených osob, do které je zapisován nástup osob do výkonu vazby, zabezpečovací detence a výkonu trestu odnětí svobody, bezodkladně poskytla Ministerstvu vnitra ČR, jakožto správci Centrální evidence obyvatel, informaci o této změně v místě pobytu osob omezených na svobodě, a aby Ministerstvo vnitra ČR mělo povinnost tuto informaci neprodleně zapsat do Centrální evidence obyvatel. Tímto krokem by se předešlo zřejmě v nejednom případě problémům s doručováním a přísným následkům spojeným s fikcí doručení, přičemž požadavek na kooperaci mezi státními orgány není rozhodně požadavkem přehnaným a způsobujícím enormní náklady.

V popsané kauze obvodního soudu však doručovatelka České pošty poznamenala na obálku s platebním rozkazem, která se soudu vrátila dne 6. 11. 2013, že adresát nebyl zastížen, protože je ve výkonu trestu. Soud na základě této indicie, která samozřejmě nemusela být založena na pravdě (doručovatelce to mohl sdělit některý ze sousedů žalovaného, který nemusel mít správné informace), nepodnikl žádné kroky k jejímu ověření či vyvrácení. Jak bylo konstatováno výše, občanský soudní řád nestanoví soudu povinnost zjišťovat, zda se osoba, již je doručováno, nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Nezmění se ovšem situace, když je soudu dán, byť i zcela nepodložený, důvod se domnívat, že se právě ve výkonu trestu odnětí svobody nachází? Má najednou soud povinnost učinit veškerá možná opatření ke zjištění skutečného pobytu žalovaného? Nemůže být pak v tomto případě nečinnost soudu při ověření či vyvrácení takové informace kvalifikována jako nesprávný postup?

Soud by na svou obranu ovšem mohl uvést, že se informace o tom, že by žalovaný nebyl zastížen proto, že je ve výkonu trestu odnětí svobody, již neobjevila na žádné další vrácené obálce jemu adresované (tato skutečnost ovšem mohla být způsobena tím, že doručovatelka neměla možnost se na tuto otázku zeptat nikoho ze sousedů, příp. že se vůbec o tuto otázku nezajímala, protože to nemá v popisu práce). Proto se soud mohl domnívat, že žalovaný byl již propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody, příp. že se v něm nikdy neocítl. Zda je popsaná úvaha relevantní a je-li jí možné ospravedlnit postup doručujícího soudu, je na posouzení vyšších soudů.

V souvislosti s vytýkaným důvodem zmatečnosti (tedy odnětí možnosti jednat před soudem v důsledku nesprávného postupu soudu shledaným v tom, že soud nedoručoval písemnosti žalovanému do vězení) je třeba upozornit na nedokonalost a tvrdost zákonné úpravy běhu lhůt k podání žaloby pro zmatečnost právě z důvodu upraveného v ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. Běh lhůty se pro tento důvod zmatečnosti řídí ustanovením § 234 odst. 1 o. s. ř., a tedy její počátek je stanoven na den doručení napadeného rozhodnutí účastníkovi řízení.

Zákonná úprava vyznívá velmi tvrdě (až nelogicky) z pohledu žalovaného, když je s vadným doručením (tedy se samotným důvodem zmatečnosti) spojen zároveň počátek běhu lhůty k podání žaloby pro zmatečnost, která by měla sloužit k napravení této zmatečnosti. Zákonodárce tak žalovanému nestanovením výjimky z obecné lhůty (ustanovení § 234 odst. 2 až 6 o. s. ř. a contrario) v podstatě odepřel možnost náležitého hájení jeho práv a oprávněných zájmů. Žalovaný by se nebyl výzvy k zaplacení zaslané mu žalobcem nedozvěděl o tom, že proti němu bylo vedeno soudní řízení, jakož ani o existenci pravomocného rozsudku. Avšak proto, že mu byl rozsudek fikcí doručen (i když doručen na adresu, na níž nepobýval), začala plynout lhůta k podání žaloby pro zmatečnost (počítaná ode dne doručení rozsudku). Lhůta plynula, aniž by žalovaný věděl o existenci rozsudku a o důvodu zmatečnosti, a tedy i o možnosti podání žaloby pro zmatečnost.

Nelze tuto tvrdost zákona považovat zároveň za odepření spravedlnosti? V případě, že by žalobce vyzval žalovaného ke splnění povinnosti uložené mu rozsudkem až např. po půl roce od jeho právní moci, neměl by žalovaný reálnou možnost podat žalobu pro zmatečnost v zákonné lhůtě, neboť by tato uplynula mnohem dříve, než by se o zmatečnosti žalovaný vůbec dozvěděl. Pro tento důvod zmatečnosti (ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř.) by tak bylo vhodnějším řešením, aby běh lhůty počínal až dnem, kdy se žalovaný o důvodu zmatečnosti dozvěděl. De lege ferenda tedy stanovit v ustanovení § 234 o. s. ř. další výjimku z obecné lhůty k podání žaloby pro zmatečnost.

Na základě předloženého případu žaloby pro zmatečnost je třeba se zamyslet i nad otázkou doručování. Je-li připuštěn závěr, že soud opravdu nepostupoval správně, když žalovanému doručoval na adresu trvalého pobytu a nikoli do vězení, jaké to s sebou nese následky? Je možné dojít k závěru, že takovéto doručení je automaticky neúčinné z důvodu pochybení soudu? Anebo je nutné, aby se neúčinnosti dovolal

žalovaný? Případně je doručení účinné, a tak je jediným možným prostředkem k nápravě vadného doručení zrušení rozhodnutí na základě žaloby pro zmatečnost, jejíž podání v zákonné lhůtě je ovšem právě z důvodu vady v doručování (a tedy pravděpodobné nemožnosti seznámit se s existencí rozhodnutí do uplynutí lhůty dle ustanovení § 234 odst. 1 o. s. ř.) prakticky vyloučeno?

V ustanovení § 50d odst. 1 o. s. ř. je určeno, že soud může na návrh účastníka řízení rozhodnout o neúčinnosti doručení, jen nemohl-li se s písemností z omluvitelného důvodu seznámit. Jak bylo konstatováno výše, Vrchní soud v Praze nepovažuje výkon trestu odnětí svobody za omluvitelný důvod ve smyslu ustanovení § 50d o. s. ř., neboť se dle jeho názoru nejedná o překážku, kterou lze považovat z objektivního nebo subjektivního hlediska za ospravedlnitelnou. S tímto názorem se lze víceméně ztotožnit, přičemž výše bylo navrženo, jak dosáhnout zmírnění tvrdosti zásady *vigilantibus iura* (povinnost kooperace Vězeňské služby ČR a Ministerstva vnitra ČR při zapisování údaje o nástupu a místě, ve kterém osoba vykonává trest odnětí svobody, vazbu nebo zabezpečovací detenci do Centrální evidence obyvatel). Zároveň nelze ani pochybení soudu při doručování kvalifikovat jako omluvitelný důvod. Ve věcech, které lze zahájit i bez návrhu, může soud vyslovit neúčinnost doručení i bez návrhu.¹⁷⁴ O tuto situaci ovšem v předmětné kauze nejde. Ve světle uvedeného by tak žalovaný nemohl s úspěchem navrhopvat, aby soud prohlásil neúčinnost doručení.

Možným závěrem zůstává, že doručení písemností na adresu trvalého pobytu žalovaného je třeba kvalifikovat jako nesprávný postup soudu. V důsledku tohoto pochybení soudu by pak mělo být doručení považováno automaticky za neúčinné. To by však znamenalo, že žaloba pro zmatečnost byla podána předčasně, neboť žádná písemnost adresovaná žalovanému v průběhu původního řízení včetně rozsudku nebyla dosud řádně doručena, a tak se rozsudek ani nemohl stát pravomocným. Řízení by tedy za těchto okolností mělo proběhnout v podstatě celé znovu, přičemž by k tomuto opakování nebylo třeba žádného opravného prostředku, neboť řízení nebylo skončeno.

Jestliže je ovšem třeba doručení žalovanému na adresu trvalého pobytu považovat za řádné, pak lze pouze konstatovat, že žaloba pro zmatečnost byla podána opožděně (po uplynutí zákonné lhůty dle ustanovení § 234 odst. 1 o. s. ř.), přičemž dle ustanovení § 235 odst. 1 o. s. ř. není prominutí zmeškání lhůty přípustné. Správnost

---

¹⁷⁴ ŠÍNOVÁ, R., BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. *Doručování v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2009, s. 69.

nebo nesprávnost postupu soudu shledávaná v nedoručování písemností do vězení (příp. nezjišťování skutečného místa pobytu žalovaného), tedy důvodnost žaloby pro zmatečnost, tak nebude soudem nikdy posuzována.

6. ŽALOBA PRO ZMATEČNOST VE SLOVENSKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVĚ

Slovenský právní řád má s českým právním řádem mnoho společného. Je to dáno tím, že do roku 1993 byly jedním právním řádem. Od rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky mají však právní předpisy vznikuvší v dobách společného státu odlišný vývoj a jdou svou nezávislou cestou. To je důvod, proč slovenské civilní procesní právo institut žaloby pro zmatečnost nezná. Slovenský zákonodárce se rozhodl pro jiný způsob nápravy zmatečností, než jaký zvolil zákonodárce český. Pro tuto kapitolu by tak byl přesnější název „náprava zmatečností řízení ve slovenské právní úpravě“.

Obecně lze říci, že slovenská úprava značně připomíná úpravu českou v době před znovuzavedením žaloby pro zmatečnost (tj. do roku 2001). Je to dáno především tím, že podoba opravných prostředků byla určena ještě za existence společného státu, a to zákonem č. 519/1991 Sb., přičemž slovenský zákonodárce se poté neuchýlil k zavedení žaloby pro zmatečnost. Možným důvodem je i fakt, že na slovenském území nikdy nebyl užíván institut žaloby pro zmatečnost, neboť tam nikdy neplatil c. ř. s., nýbrž uherský civilní řád soudní (zák. čl. I/1911), který žalobu pro zmatečnost neznal.

Ve Slovenské republice upravuje civilní proces zákon č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok (dále „OSP“). Opravné prostředky jsou obsaženy v jeho čtvrté části, která je složena ze čtyř hlav. Jak bylo uvedeno výše, zákonodárce zvolil členění části o opravných prostředcích nikoli dle jejich klasifikace na řádné a mimořádné, ale dle jednotlivých opravných prostředků. Tak je hlava první věnována odvolání, hlava druhá obnově řízení, hlava třetí dovolání a hlava čtvrtá mimořádnému dovolání. K nápravě zmatečností řízení, které v českém právním řádu představují způsobilé důvody k podání žaloby pro zmatečnost, slouží obnova řízení a především dovolání a mimořádné dovolání. Slovenské a české dovolání mají tedy rozdílný účel, přičemž je rozdílná i role Nejvyššího soudu SR (o tom však níže).

Prvním a nejjednodušeji zjiřitelným rozdílem české a slovenské právní úpravy je to, že slovenský zákonodárce věnoval každému opravnému prostředku samostatnou hlavu, a tím tak přispěl i k lepší orientaci adresátů právních norem v zákonných ustanoveních. Z tohoto pojetí by si měl vzít český zákonodárce příklad.

Slovenskou obnovu řízení lze zjednodušeně definovat jako rozšířenou žalobu na obnovu řízení. Kladem úpravy je samotný název institutu, kdy slovenský zákonodárce nezvolil poněkud matoucí označení „žaloba“, ale ponechal (i z pohledu historického) přijatelnější označení obnova řízení. Jediným důvodem zmatečnosti, který obnova řízení napravuje, je rozhodnutí v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce [ustanovení § 228 odst. 1 písm. c) OSP]. Tento důvod obnovy řízení je koncipovaný shodně jako český důvod zmatečnosti. Není tedy rozhodující, zda již došlo k pravomocnému odsouzení soudce pro trestný čin, nýbrž zda soudce trestný čin spáchal (při absenci rozsudku trestního soudu si musí tuto skutečnost soud rozhodující o návrhu na obnovu řízení posoudit sám) a zda existuje příčinná souvislost mezi takovým činem a rozhodnutím nepříznivým pro účastníka řízení.¹⁷⁵ Návrhem na obnovu řízení lze napadnout pravomocný rozsudek a usnesení o schválení smíru, lze-li důvod obnovy vztáhnout i na předpoklady, za kterých se smír schvaloval, to platí obdobně i pro pravomocný platební rozkaz (ustanovení § 228 odst. 1 a 2 OSP). S návrhem na obnovu řízení není spojen devolutivní účinek, a tak o jejím povolení rozhoduje soud, který rozhodoval věc v prvním stupni (ustanovení § 232 odst. 1 OSP). Subjektivní lhůta je tři měsíce ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o důvodu obnovy. Objektivní lhůta činí tři roky. Z objektivní lhůty je ovšem stanovena výjimka, takže po třech letech od právní moci rozhodnutí lze podat návrh na obnovu řízení právě pro důvod spočívající v rozhodnutí v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce [ustanovení § 230 odst. 2 písm. c) OSP]. Předmětný důvod obnovy řízení, resp. zmatečnosti je tak závažným pochybením, jehož možné zhojení nesmí být limitováno objektivní lhůtou (shodná úprava je u téhož důvodu i v o. s. ř. v ustanovení § 234 odst. 4).

Dovolání je institutem zavedeným do slovenského právního řádu zákonem č. 519/1991 Sb. Přípustnost dovolání je omezena dovolacími důvody, přičemž ustanovení § 241 odst. 2 písm. a) OSP určuje, že dovolání lze podat z důvodu, že v řízení došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 OSP (tedy že byl naplněn některý z důvodů zmatečnosti). Vyskytla-li se v řízení alespoň jedna z uvedených vad, je způsobilým dovolacím důvodem bez ohledu na to, zda měla její existence vliv na správnost rozhodnutí. K vadám zmatečnosti přihlíží dovolací soud z úřední povinnosti. Zde je patrný rozdíl oproti české úpravě, dle které je soud zásadně vázán důvodem zmatečnosti

---

¹⁷⁵ FICOVÁ, S., ŠTĚVČEK, M. a kol. *Občianske súdne konanie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 398.

uvedeným v žalobě pro zmatečnost. Pakliže je ovšem připuštěn zásah do právní moci rozhodnutí za účelem nápravy závažných procesních pochybení (důvodů zmatečnosti), kdy je tedy upřednostněn veřejný zájem na odstranění vadného rozhodnutí, pak by soud měl přihlížet k takovým vadám ex offio a ne přenášet odpovědnost za správné určení a specifikaci důvodu zmatečnosti v dovolání, resp. v žalobě pro zmatečnost tak, jak to učinil český zákonodárce (navíc při skutečnosti, že v české úpravě není stanoveno povinné zastoupení advokátem, který by přeci jen snáze provedl rozbor řízení a odhalil vady zmatečnosti). Dále je dovolání přípustné, bylo-li řízení stíženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) OSP], nebo spočívá-li rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci [ustanovení § 241 odst. 2 písm. c) OSP].¹⁷⁶

Z uvedeného je patrné, že slovenské dovolání je kombinací českého dovolání a žaloby pro zmatečnost. S podáním dovolání je spojen devolutivní účinek. Jediným dovolacím soudem je Nejvyšší soud SR, přičemž o dovolání proti rozhodnutí Nejvyššího soudu SR jakožto soudu odvolacího rozhoduje jeho jiný senát (ustanovení § 10a OSP).¹⁷⁷ Lze si položit otázku, zda je žádoucí zatěžovat vrcholný orgán soudní soustavy přezkumem řízení odvolacího soudu pro tvrzené důvody zmatečnosti. Český zákonodárce na tuto otázku odpověděl negativně, a proto zavedl žalobu pro zmatečnost. Slovenský zákonodárce se zřejmě dosud neztotožnil s argumentací, že vhodnější je uspořádat opravné prostředky dle jejich rozdílného účelu a že Nejvyšší soud by měl sloužit především ke sjednocování judikatury.

Důvody zmatečnosti české a slovenské jsou v podstatě totožné. Výjimku lze shledat v absenci zmatečnosti upravené v ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Významným rozdílem mezi žalobou pro zmatečnost a slovenským dovoláním je rozsah jejich předmětu. Dle ustanovení § 236 odst. 1 OSP lze totiž dovoláním napadnout pouze pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu. Žalobou pro zmatečnost lze oproti tomu zásadně napadnout jak rozhodnutí odvolacího soudu, tak rozhodnutí

---

¹⁷⁶ GEŠKOVÁ, K. *Dovolanie v civilnom procese*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 143-144.

¹⁷⁷ Na Slovensku je rovněž odlišná organizace soudů, a proto je odlišná i role Nejvyššího soudu SR v porovnání s rolí, která byla určena vrcholnému orgánu soudní soustavy v České republice. Soudní soustavu na Slovensku totiž tvoří pouze okresní soudy, krajské soudy a Nejvyšší soud SR. V důsledku absence vrchních soudů ve slovenské soudní soustavě tak Nejvyšší soud SR rozhoduje o odvoláních (odvolání je na Slovensku jediným řádným opravným prostředkem) proti rozhodnutím krajských soudů jako soudů prvního stupně (ustanovení § 10 odst. 2 OSP). Nejvyšší soud SR je pak také jediným dovolacím soudem.

soudu prvního stupně. Aktivní přístup účastníka řízení spočívající v podání odvolání je tedy základní podmínkou přípustnosti dovolání. Tuto úpravu lze shledat částečně diskriminující. Může totiž nastat situace, kdy účastník řízení nepodal odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, protože do uplynutí zákonné lhůty k jeho podání nevěděl o existenci důvodu zmatečnosti. Dozví-li se pak o procesním pochybení uvedeném v ustanovení § 237 OSP, nemůže se již domoci jeho nápravy dovoláním. Na druhou stranu však může dovolatel pro vady zmatečnosti napadnout jakékoli rozhodnutí odvolacího soudu s výjimkou rozhodnutí ve věcech upravených zákonem o rodině (ustanovení § 238 odst. 4 OSP) a ve věcech peněžitého plnění nepřevyšujícího trojnásobek minimální mzdy a v obchodních věcech desetinásobek minimální mzdy (ustanovení § 238 odst. 5 OSP).

Délka lhůty je stanovena také odlišně. Dle ustanovení § 240 OSP může účastník řízení podat dovolání ve lhůtě jednoho měsíce, která počíná běžet dnem právní moci rozhodnutí. Je otázkou pro hlubší rozbor soudní praxe, zda jeden měsíc je dostatečně dlouhou dobou pro náležité uplatnění dovolání, nebo zda je vhodnější stanovení lhůty delší tak, jak to učinil český zákonodárce. Počátek běhu lhůty stanovený na den právní moci je kritizován, neboť v praxi může často docházet k předčasnému podání dovolání. Dovolatel totiž při takto stanoveném počátku běhu lhůty neví (pokud si tuto informaci nezjistí na soudu), kdy přesně rozhodnutí nabývá právní moci (kdy je doručeno poslednímu z účastníků). Bezpečně pouze ví, kdy bylo rozhodnutí doručeno jemu samotnému, a proto se zdá být vhodnějším stanovení počátku běhu lhůty na den doručení napadeného rozhodnutí (tedy tak, jak to učinil český zákonodárce).¹⁷⁸

Dovolatel musí být zastoupený advokátem, nemá-li sám právnické vzdělání (ustanovení § 241 odst. 1 OSP).

Dovolání podané z důvodu vad zmatečnosti projednává Nejvyšší soud SR zásadně bez jednání (jednání nařídí, považuje-li to za potřebné - ustanovení § 243a odst. 1 OSP). Rozhodnout o něm může tak, že jej odmítne, zamítne, řízení o něm zastaví nebo zruší napadené rozhodnutí. Pro způsob rozhodnutí platí v podstatě totéž, co pro rozhodování o žalobě pro zmatečnost s tím, že dovolací soud rozhoduje rozsudkem o zamítnutí dovolání proti rozsudku, v ostatních případech rozhoduje usnesením (ustanovení § 243b odst. 4 OSP).

---

¹⁷⁸ GEŠKOVÁ, K. *Dovolanie v civilnom procese*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 184.

OSP upravuje jako další mimořádný opravný prostředek mimořádné dovolání (ustanovení § 243e a násl.). Tento institut, ani jemu podobný, o. s. ř. nezná. Mimořádné dovolání bylo zavedeno do slovenského právního řádu s účinností k 1. 7. 1998 zákonem č. 169/1998 Z. z. Nejen názvem, ale zejména důvody přípustnosti (upravené v ustanovení § 243f OSP) se podobá dovolání. Mimořádné dovolání je tak přípustné proti jakémukoli pravomocnému rozhodnutí (tentokrát nejen odvolacího soudu, ale i soudu prvního stupně), došlo-li v řízení k vadám dle ustanovení § 237 OSP (tedy k vadám zmatečnosti) nebo je-li řízení stíženo jinou vadou, která má za následek nesprávné rozhodnutí, anebo spočívá-li rozhodnutí na nesprávném právním posouzení. Částečně se jedná o duplicitní úpravu.

Přípustnost mimořádného dovolání je omezena podmínkami dle ustanovení § 243e OSP. Je tedy nezbytné, aby pravomocným rozhodnutím byl porušen zákon (příčemž ustanovení § 243e odst. 1 OSP odkazuje na ustanovení § 243f OSP, proto lze dovodit, že o porušení zákona se jedná, dojde-li k některé z vad uvedených v tomto ustanovení) a zároveň aby uplatnění mimořádného dovolání vyžadovala ochrana práv a zákonem chráněných zájmů fyzických osob, právnických osob nebo státu a aby této ochrany nebylo možné dosáhnout jinými právními prostředky.

Jediným subjektem legitimovaným k podání mimořádného dovolání je generální prokurátor. Ten má povinnost jej podat na základě podnětu účastníka řízení, jsou-li splněny podmínky uvedené v ustanovení § 243e odst. 1 OSP. Lhůta pro podání mimořádného dovolání činí jeden rok od právní moci napadeného rozhodnutí (ustanovení § 243g OSP). Rozhoduje o něm dovolací soud, tedy Nejvyšší soud SR (ustanovení § 10a OSP).

Lze zkonstatovat, že na účastníka řízení jsou v případě mimořádného dovolání kladeny mnohem nižší požadavky než při dovolání. Podnět generálnímu prokurátorovi totiž nepodléhá soudnímu poplatku, k jeho vznesení je stanovena delší lhůta, účastník nemusí být zastoupen advokátem a pro podnět nejsou stanoveny žádné formální náležitosti.¹⁷⁹

Vykonatelnost napadeného rozhodnutí se automaticky odkládá již samotným doručením mimořádného dovolání při splnění podmínky, že generální prokurátor podal

---

¹⁷⁹ GEŠKOVÁ, K. *Dovolanie v civilnom procese*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 224-225.

zároveň s ním i návrh na odložení vykonatelnosti (ustanovení § 243ha odst. 1 OSP). Řízení o mimořádném dovolání se řídí přiměřeně ustanoveními o řízení o dovolání.

Na závěr je vhodné zopakovat, že slovenský zákonodárce nezvolil pro nápravu zmatečností stejný přístup, jaký zvolil jeho český protějšek. Nápravě zmatečností nevyčlenil speciální institut, nýbrž ji nechal rozprostřenu mezi několika mimořádnými opravnými prostředky (v obdobné podobě, jaká byla v českém právním řádu do roku 2001). Česká úprava je dle názoru autorky práce vhodnější, neboť reflektuje rozdílný účel jednotlivých opravných prostředků a zejména funkci vrcholného orgánu soudní soustavy, kterou je sjednocování judikatury. Pozitivní stránku slovenské úpravy je třeba vidět v tom, že proti rozhodnutí o dovolání není přípustné podání odvolání, a tak u většiny důvodů zmatečností nemůže dojít k nežádoucímu prodlužování doby řízení. Dále je možné kladně zhodnotit fakt, že k vadám zmatečností přihlíží dovolací soud ex offo. Existenci mimořádného dovolání by bylo vhodné nahradit změnou úpravy dovolání (např. rozšířením jeho předmětu o rozhodnutí soudů prvního stupně), neboť toto zbytečně komplikuje slovenský systém opravných prostředků.

ZÁVĚR

Diplomová práce si v úvodu kladla za cíl poskytnout ucelené pojednání o žalobě pro zmatečnost, tedy o mimořádném opravném prostředku, který slouží k odstranění rozhodnutí, jež byla stížena tak závažnými procesními pochybeními (příp., jimiž byla zatížena řízení předcházející vydání napadených rozhodnutí), že jejich existence je v rozporu s veřejným zájmem. V první kapitole byl popsán vývoj tohoto institutu. Bylo ukázáno, že nápravu zmatečností lze realizovat i jinými prostředky, než tím, který zvolil český zákonodárce v roce 2000, a že i samotnou žalobu pro zmatečnost lze konstruovat odlišně (v c. ř. s. byla její přípustnost omezena pouhými dvěma důvody zmatečnosti). Druhá kapitola poskytla pohled na opravné prostředky a opravné systémy.

V následujících dvou kapitolách bylo při rozboru podmínek přípustnosti žaloby pro zmatečnost a řízení o ní zkonstatováno, že legislativní propojení s úpravou žaloby na obnovu řízení nebylo krokem nejšťastnějším. Tento model (použitý již v c. ř. s.), který klade až přehnané nároky na interpretační schopnosti adresátů právních předpisů, by proto mohl být opuštěn při plánované rekonstrukci civilního práva procesního.

V souvislosti se zmíněnou rekonstrukcí je třeba podrobit diskuzi i otázku, zda je vůbec potřebné mít v právním řádu institut, jehož jedinou funkcí je náprava zmatečností. Nebylo by vhodnější vrátit se ke stylu úpravy, která platila před rokem 2001? Zjednodušit tak systém opravných prostředků, aby zůstaly zachovány jen dovolání a obnova řízení (zároveň by bylo vhodné opustit poněkud zavádějící označení „žaloba“ pro obnovu řízení), mezi něž by se rozprostřely důvody zmatečnosti? Při této změně systému opravných prostředků by bylo ovšem nutné modifikovat řízení o dovolání. K projednání dovolání by tak mohl být příslušný soud, který věc projednával a rozhodoval v prvním stupni (příp. který napadené rozhodnutí vydal). Ten by podané dovolání posoudil po formální stránce a dále by jej v závislosti na uplatněném dovolacím důvodu buď sám přezkoumal a rozhodl o něm, anebo by jej postoupil Nejvyššímu soudu ČR. Nejvyšší soud ČR by se tak zabýval jen dovoláními, která by napadala rozhodnutí spočívající na nesprávném právním posouzení věci (aby byla i nadále respektována jeho hlavní funkce, tedy sjednocování judikatury). Soud, který by byl příslušný k projednání a rozhodnutí dovolání podaného z důvodu zmatečnosti napadeného rozhodnutí, by pak měl povinnost přihlížet ke zmatečnostíem

z úřední povinnosti. Je-li totiž deklarováno upřednostnění veřejného zájmu na odstranění zmatečného rozhodnutí před právní jistotou založenou pravomocným rozhodnutím, pak by tomuto více korespondovala povinnost soudů přihlížet k důvodům zmatečnosti ex offio.

V platné právní úpravě důvodů zmatečnosti chybí dva případy, které rovněž představují porušení práva na spravedlivý proces. Jsou jimi situace, kdy byla neoprávněně vyloučena veřejnost při jednání a kdy rozhodnutí nebylo vůbec odůvodněno, popř. bylo odůvodněno nedostatečně, což způsobilo jeho nepřezkoumatelnost. De lege ferenda by tak měl být kodex upravující civilní soudní řízení doplněn o tyto dva uvedené případy procesních pochybení.

Další otázkou zasluhující si podrobení diskuzi je otázka rozšíření poučovací povinnosti o poučení o možnosti podat mimořádný opravný prostředek proti rozhodnutí, jímž se řízení končí. Je totiž smutným faktem, že ne jeden právní laik vůbec neví o existenci žaloby pro zmatečnost, natož o podmínkách její přípustnosti. Rozšíření poučovací povinnosti by tak mohlo přispět ke zvýšení právního vědomí laické veřejnosti o možnostech obrany proti vadnému rozhodnutí.

Pohled do soudní praxe obsažený v páté kapitole měl přinést oživení teoretického pojednání. Zároveň však ukázal, že složitost reálného života může přinést situace, které podhalují nedokonalosti právní úpravy žaloby pro zmatečnost. Případ z praxe dal vyvstat několika otázkám, které se týkají nejen výkladu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. (tedy co vše lze kvalifikovat jako nesprávný postup soudu způsobující odnětí možnosti jednat před soudem), ale také problematiky doručování. Kapitola šestá se zabývala způsoby nápravy zmatečností ve slovenské právní úpravě.

Na závěr ještě zbývá poznamenat, že vzhledem k tomu, že se řízení o žalobě pro zmatečnost řídí ustanoveními upravujícími řízení v prvním stupni, lze proti rozhodnutí o ní použít odvolání, příp. dovolání. S každým dalším podaným opravným prostředkem dojde ovšem zároveň i k prodloužení řízení, což je v rozporu s obecně zastávanou tendencí zkracovat dobu soudního řízení. Je možné argumentovat, že čím vícrát je rozhodnutí přezkoumáno, tím se zvyšuje pravděpodobnost jeho správnosti. Je však tato dlouhá cesta ke spravedlnosti, která je lemována nejen náročností procesní stránky věci, ale i finanční nákladností a stresem obecně spojeným se soudním řízením, ještě žádoucí? Dosáhne ten, kdo dojde až do jejího cíle, úměrné satisfakce? Ideálním stavem

by byla úplná eliminace procesních pochybení, avšak to je možné jen v utopické představě a nikoli v realitě všedních dní, která je navíc ovlivňována podfinancováním soudnictví a nedostatečnou kapacitou lidských zdrojů na soudech. Způsob nápravy zmatečností by tak měl být konstruován způsobem, který je přijatelným kompromisem mezi potřebností odstranit zmatečná rozhodnutí a délkou řízení. Zda to bude pomocí žaloby pro zmatečnost, anebo prostřednictvím jiného institutu, je na uvážení zákonodárce.

SEZNAM ZKRATEK

c. ř. s.	zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)
LZPS	Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
obč. z.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OPS	zákon č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
ZSS	zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH PRAMENŮ

LITERATURA (MONOGRAFIE, KOMENTÁŘE, UČEBNICE)

- DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009.
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- DVOŘÁK, B. *Právní moc civilních soudních rozhodnutí*. Procesní studie. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008.
- FICOVÁ, S., ŠTĚVČEK, M. a kol. *Občianske súdne konanie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- GEŠKOVÁ, K. *Dovolanie v civilnom procese*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010.
- HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*, Praha: C. H. Beck, 2009.
- HLAVSA, P. *Občanský soudní řád: (úplné znění) : s výkladem novely (zák. č. 30/2000Sb.)*. Praha: Linde, 2000.
- HORA, V. *Československé civilní právo procesní*. I.-III. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010.
- KINDL, M., DAVID, O., ŠÍMA, A.. *Občanské právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005.
- OTT, E. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního*. III. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012.
- SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv. *Civilní proces*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006.
- STAVINHOVÁ, J., LAVICKÝ, P. *Základy civilního procesu*. Brno: Masarykova univerzita, 2009.
- SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010.
- SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

- ŠÍNOVÁ, R., BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. *Doručování v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2009.
- ŠKÁROVÁ, M. a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 4. aktualizované vydání podle stavu k 1. 1. 2009. Praha: Linde, 2009.
- WALTR, R. *Přehled judikatury ve věcech mimořádných opravných prostředků v občanskoprávním řízení*. Praha: ASPI, a. s., 2007.
- WINTEROVÁ, A. a kol. *Občanské právo procesní: studijní příručka*. Praha: ISV, 1996.
- WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: doplňková skripta*. 1. vydání. Praha: Všehrd, 2001.
- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014.

ČLÁNKY

- BUREŠ, J., DRÁPAL, L. Novelizovat ještě jednou občanský soudní řád? *Právní rozhledy*, 1999, č. 3, s. 105.
- JURÁŠ, M. Zastoupení právnické osoby v civilním právu – aktuální problémy. *Právní rozhledy*, 2014, č. 12, s. 428.
- MACKOVÁ, A. Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 8, s. 24.
- NOVOTNÁ, T. Několik poznámek k žalobě pro zmatečnost. *Soudní rozhledy*, 2002, č. 5, s. 157.
- NYKODÝM, J. Novela občanského soudního řádu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 9, s. 11.

PRÁVNÍ PŘEDPISY

- zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)
- zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého
- zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví

- zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád)
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád
- zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

DŮVODOVÉ ZPRÁVY

- Důvodová zpráva k zákonu č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

JUDIKATURA

- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2002, sp. zn. I. ÚS 559/2000.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. III. ÚS 174/06.
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2053/12.

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR (Rc) Rv I 741/23 ze dne 2. 10. 1923.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR (Rc) Rv I 2079/30 ze dne 23. 1. 1931.
- Usnesení bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 8. 1992, sp. zn. 2 Cdo 19/92.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 1. 1995, sp. zn. 15 Co 20, 21/95.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 1995, sp. zn. 7 Cdo 69/92.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. 2 Cdon 539/96.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 969/96.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1420/96.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1541/97.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 953/96.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 1998, sp. zn. 3 Cdon 610/96.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1900/97.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 1. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1876/98.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 2000, sp. zn. 30 Cdo 1082/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1358/99.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 3. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1094/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 5. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1550/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 1. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1483/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. 20 Cdo 2114/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 523/2002.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2227/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 29 Odo 353/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2003, sp. zn. 29 Odo 373/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2003, sp. zn. 29 Odo 282/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 960/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1503/2003.
- Usnesení Nejvyššího soud ČR ze dne 20. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2103/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 26 Cdo 476/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2338/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2006, sp. zn. 21 Cdo 972/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 1269/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1222/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1927/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 9. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1207/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2010, sp. zn. 21 Cdo 4629/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 2253/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 2011, sp. zn. 21 Cdo 4850/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 21 Cdo 1637/2011.
- Usnesení Vrchní soudu v Praze ze dne 14. 5. 2012, č. j. 3 VSPH 816/2011-B-42.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2013, sp. zn. 21 Cdo 4119/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 768/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 12. 2013, sp. zn. 21 Cdo 215/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2437/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1336/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3115/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2048/2013.
- Usnesení Nejvyššího soud ČR ze dne 9. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1529/2013.

RESUMÉ

Žaloba pro zmatečnost je jedním ze tří mimořádných opravných prostředků upravených v platném občanském soudním řádu. Slouží k nápravě závažných procesních pochybení, kterými je stíženo soudní rozhodnutí nebo řízení jemu předcházející. Je-li naplněn některý z důvodů zmatečnosti, které jsou upraveny v ustanovení § 229 o. s. ř., a jsou-li splněny i všechny ostatní podmínky přípustnosti žaloby pro zmatečnost, zruší soud pravomocné rozhodnutí, kterým bylo skončeno řízení bez ohledu na to, bylo-li věcně správné či nikoli.

Žaloba pro zmatečnost představuje výjimečný institut, který řeší konflikt zájmu na právní jistotě založené pravomocným rozhodnutím a zájmu na odstranění vadného rozhodnutí. Podmínky přípustnosti jsou proto stanoveny tak, aby její použití bylo omezeno jen na nejnütnější případy, ve kterých převládá zájem druhý.

Diplomová práce má za cíl poskytnout ucelený popis žaloby pro zmatečnost, a to zejména podmínek její přípustnosti a řízení o ní. Práce je členěna do šesti kapitol. První z nich je věnována vývoji právní úpravy žaloby pro zmatečnost s tím, že není omezena pouze na tento institut, ale uvádí i jiné procesní prostředky, které v průběhu let sloužily k nápravě zmatečností. Druhá kapitola poskytuje z důvodu příslušnosti žaloby pro zmatečnost k opravným prostředkům, a tedy i v zájmu dodržení určité systematiky, stručný přehled opravných systémů a opravných prostředků. Třetí kapitola řeší podmínky přípustnosti žaloby pro zmatečnost, a to jak subjektivní, tak objektivní. Při popisu podmínek a důvodů přípustnosti je využita zejména judikatura Nejvyššího soudu ČR, která poskytuje vodítka k výkladu někdy více a někdy méně jasných zákonných ustanovení. Čtvrtá kapitola je zaměřena na popis řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost. Pátá kapitola má za cíl ukázat použití žaloby pro zmatečnost v praxi na vybraném případě, a tím přinést oživení pouhého teoretického pojednání. Šestá kapitola poskytuje pohled na úpravu žaloby pro zmatečnost, resp. na způsob nápravy zmatečností ve slovenském právním řádu. Závěr je věnován shrnutí dosažených poznatků s akcentováním nedostatků právní úpravy.

SUMMARY

The nullity plea is one of the three extraordinary remedies provided for in the Civil Procedure Code. Its purpose is to correct substantial procedural errors that occurred in judicial decisions or in the preceding civil proceedings. If one of the nullity grounds, regulated by Article 229 of the Civil Procedure Code, is present and all other conditions of admissibility are fulfilled, the court cancels the earlier final decision which terminated the proceedings, regardless of whether or not it is correct from the matter-of-fact point of view.

The nullity plea represents a unique institute that solves the conflict between the interest in protecting legal certainty founded by a final decision of the court, and the interest in a defective decision being eliminated. The conditions of its admissibility are therefore set so as to only limit its application to cases in which the second interest prevails.

The purpose of the diploma thesis is to provide a complex analysis of the nullity plea, in particular the conditions of its admissibility and the proceedings pertaining thereto. It is divided into six chapters. Chapter One describes the historical development of the nullity plea; nevertheless, it is not only restricted to this institute, but also contains a description of other remedies which were used to correct situations of nullity over the years. As the nullity plea belongs to remedies and, therefore, in order to also maintain a certain systematic structure, Chapter Two provides a brief overview of remedial systems and remedies. Chapter Three deals with conditions of admissibility of the nullity plea. In describing the conditions and grounds of admissibility, case-law of the Supreme Court of the Czech Republic has mainly been used that provides guidance for the interpretation of sometimes less and sometimes more clear legal provisions. Chapter Four aims at describing the proceedings and the decision upon the nullity plea. Chapter Five intends to show the application of the nullity plea in practice on a chosen case, and so bring a enlivening to a merely theoretical dissertation. Chapter Six provides a view of the regulation of the nullity plea, or the way of remedying situations of nullity, in the Slovak system of law. Finally, Conclusion is dedicated to a summary of the findings reached emphasising the shortcomings of the legal regulation.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zmatečnost

Opravný prostředek

Žaloba pro zmatečnost

KEY WORDS

Nullity

Remedy

Nullity plea